

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— francoi

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIONILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschisă costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Nașterea Mântuitorului.

de: **A. D. Xenopol.**

Pruncul născut cu aproape 2000 de ani în urmă în Betleem a răspândit lumina aureolei ce-i încunjura fruntea tot mai departe în lume, până când cuprinse aproape întreg pământul sub razele ei. Care fu învățătura pe care pruncul, devenit bărbat, o răspândi în omenire. Fu sub forma milei și a îndurării, o adâncire a ideii morale, și a ideii dreptului. Suum cuique tribuere a Romanilor se prefăcu în o îndatorire mai cuprinzătoare, aceea de a nu face altuia ceea ce nu ți-ar plăcea să-ți faci, și de a face altora tot ce ai voi să se îndeplinească față cu tine. Aceasta formulare pe două părți, una negativă și alta pozitivă a purtării morale istovi tot cuprinsul datoriei și dădu omului o călăuză sigură în faptele sale — măsura egoismului devenită aceea a altruismului.

De atunci omenirea tinse mereu a realiza acest ideal, către care ea năzuește, cu toate piedecile pe care egoismul curat le opune îndeplinirii lui. Aceasta tendință de a face să se coboare în realitatea lumii morala lui Hristos este puternică mai ales în vremile noastre. Știința în adevăr procură omului o stăpânire tot mai deplină

asupra naturii și aduce o îndămânare tot mai simțită în traiul lor de toate zilele. Dar dreptă împărțire a foloaselor cucerite dela natură nu mai este o urmare a științei însăși, ci a principiilor morale. Aceste se infiltrează tot mai adânc în mintea omenească și determină lucrarea ei, prin crearea atâtor așezăminte care realizează tot mai mult dreptatea între oameni. Suprimarea robiei, cea a șarbirei, principiul egalității politice, împărțirea întregului popor la conducerea destinului său și tendința de a împărți mai după dreptate bunurile acestei lumi între toți membrii societății omenești, tendința socialistă care a cuprins toate straturile omenești, deși prin idei cu totul deosebite, întreg acest complex de mișcări morale, este produsul adâncirii morale adusă de religia creștină.

Tot în aceste tendințe însă de egală îndreptățire omenească intră și voința nestrămutat arătată a popoarelor de a trăi după firea lor particulară, tendința națională — care și ea nu este decât o formă a dreptății sociale, pe o treaptă mai înaltă, răzămătată și ea pe ideea egalității tuturor ființelor omenești; căci dacă, după ideile moderne, fiecare

om are dreptul să se așeze la banchetul vieții, pentru a-și mulțami nevoile stomahului, cu atât mai mult trebuie să aibă el dreptul a-și mulțami pe acelea ale funcțiilor mai înalte ale ființei lui, acelea ale minții, și ale sufletului său: dreptul de a-și vorbi limba de a se desfăta la produsele artei și ale literaturii naționale, dreptul de a dispune de banul său așa ca să răsară și pentru el foloase din întrebuințarea lui.

Este în adevăr revoltător să silești pe o mulțime de neamuri să-și dea și banii de naforă spre a le zdrobi naționalitatea, să te folosești de produsul muncii lor spre a le înăbuși sufletul, a le stârpi geniul, a le sili să învețe altă limbă ce nu e a lor, a ceti literatură ce nu este izvorâtă din sufletul lor, a asculta muzica ce nu-i încântă și a se prinde în dansuri ritmate după altă cadență decât aceea ce-i cutremură nervii. E revoltător a privi cum toată munca și toată străduirea popoarelor de altă fire merge numai ca să îmbogățască pe acel al puținilor stăpânitori, și susțină statul lui, parlamentul lui, universitățile lui, întreprinderile și pe întreprinzătorii lui, gazetele lui; ba încă și stăpâni pentru a da congrua la preoții ce-și părăsese propriul neam și adausuri de lefi învățătorilor cari se deosebesc în predarea limbei maghiare la copii cărora le este străină!

Dar în ce timpuri trăim? o asemenea concepție a ideii de stat nu este în adevăr antediluviană? Nu contravine ea și nu lovește drept în față concepția

Uciderea lui Agamemnon.

(Odisea, Cânt. XI.)

de Gheorghe Coșbuc

(În Odisea lui Homer și în epopeele post-omerice uciderea lui Agamemnon e un tablou constant, amintit de nenumărate ori. Celor antici nu li-s'a părut, dintre câte tragedii are vieța, nici o faptă mai groaznică și mai împotriva legilor omenești și a zeilor, decât mișeleasca ucidere a bărbatului din partea nevastei lui.

Agamemnon, cel mai puternic rege al grecilor, pe timpul războiului troian, își lasă nevasta, Clitemnestra, în orașul de reședință Micene în paza unui cântăreț până se va întoarce dela război. Egist, un văr al regelui, însă ucide pe cântăreț și scoate din minți pe regina, apoi usurpă tronul și domnește în Micene. La întoarcerea din Troia, Egist și Clitemnestra pun o cursă lui Agamemnon chiar în ceasul când a scoborit din corabie — căci el nu știa nimic — și-l chiamă la cină. În timpul ospățului, oamenii lui Egist, ascunși într-o odăa vecină, năvălesc în casă. Egist și Clitemnestra fug; ceilalți toți au murit, într-o cumplită încăerare, oamenii lui Agamemnon cu ai lui Egist, cum spune într'alt loc Omer:

Și-a fost omor așa că nu rămase
Nici unul viu de-ai fratelui tău soți,
Nici unul viu de-ai lui Egist, și'n case
Ei unii pe-alții se 'njunghiară toți.

Amănunte despre ucidere dă Omer în trei locuri: odată Nestor (cartea III.) îi povestește lui Telemac cum s'a putut întâmpla, ca un rege atât de puternic să fie ucis de unul slab, ca Egist: altădată un zeu de mare povestește lui Menelau, fratelui lui Agamemnon cum a pândit Egist și cum a pregătit cursa (cartea IV), iar povestirea principală e chiar din gura lui Agamemnon (cartea XI) care, ca mort, redă scena uciderii și-și face amarele sale reflexiuni asupra femeilor. Pasagiul ce-l publicăm e spus de Odiseu, când povestește Feacilor ce-a văzut el prin lumea morților în care scoborise viu).

Iși are vremea sa și povestirea
Și somnul vremea sa. Dar dacă ceri,
Eu nu mă împotrivesc să-ți spuie perirea
Cea mult mai rea și plină de dureri
A soților, târziu perii și-airea
Prin gândul rău al sâlniceii mueri.
Căci nu 'n războiul plin de plâns al Troii,
Ci 'n casa lor, tradați, s'au stins eroii.

Deci, gloata de femei apoi se duse,
Că doamna morții le 'mprăștie grăbit.
Veni măhnitul suflet care fuse
Atridele-Agamemnon cel vestit,
Și toate-acelea suflete răpuse
Cu el deodată, câte-au fost perit
In casa lui, prin jalnicele sfaturi,
Veniau cu el urmându-l pe de laturi.

Sosind, bău și el din negrul sânge,
Și stând mă cunosc. Și-atunci acel
Puternic rege a 'nceput a plânge
Și mâinile 'ntindea spre mine-astfel
Crezând, sârmanul, că mă poate strânge.
Dar nu putu, căci nu erau cu el
Puterile și focul tinereții
Din sprintenul său trup ca 'n timpul vieții.

Iar eu plângeam cu lacrimi năvălite,
Nici vorbe-având în inimă și nici
Putere 'n glas. Târziu apoi: „Slăvite
„Pastor de neamuri, floare 'ntre voinici!

„Ce rea ursit' a morții cei cumplite
„Ce-așterne oamenii te-aduse-aici?
„Poseidon poate 'n mijlocul plutirii,
„Stărnind pe larg furtuni te-a dat peririi?

„Ori răi vrășmași te-uciseră 'ntr'o țară,
„Pe când răpeai cirezile de boi,
„Iar ei sărind cu lănci și apărare
„Nevestele și-orașul lor de voi?
Răspunse el, oftând oftare-amară:
„Vestite rege 'ntăiu-ntre eroi!
„O, nu Poseidon mi-a gătit mormântul,
„Stărnind cumplit pe largul mării vântul.

„Și nici nu m'au ucis în țări străine
„Bărbați vrășmași! Ci 'n casă m'a răpus
„Nevasta mea, lipsită de rușine,
„Și — Egist al ei, căci oaspe m'au adus
„Și'n vremea 'n care ne 'nchinam de bine
„Cumplitul gând în faptă și l'au pus.
„Și cum pe-un bou la iesle l'ai ucide,
„Așa și ei pe mine-atunci, pe-Atride.

„Și deci murii de-o moarte-așa de cruntă,
„Și-atât de jalnică perire-avui!
„In jur flăcăi, și 'n vârstă mai cărunță
„Bărbați voinici și pe-alții nu-i văzui
„Junghiați așa precum când face nuntă,
„Ori praznic și ospăț în casa lui
„Și tae porci, voinici și mari, că-i are,
„Un om bogat și cu putere mare.

statului modern care tind pe fiice zi a realiza mai mult dreptatea socială pe baza morală-creștină. Și un popor care practică asemenea măsuri mai merită el numele de popor european, ba chiar de popor cult?

Cultura unui om ca și a unui popor prin ce se documentează? Numai prin respectul dreptului, apoi ungerii umblă în toate modurile și-și asigură conștiința națională își apără limba, și-și dau avânt culturii lor proprii, călcând tocmai ideea fundamentală a dreptului și a moralei. Pe ce principii se întemeiază când susțin că ei singuri în statul lor au dreptul la viață, iar că toate celelalte popoare trebuiesc să piară. Nu înțeleg ei că asemenea idei nu mai pot trăi astăzi în sânul omenirii civilizate și că dacă și izbutesc a-și juca harmasarul cum le place, aceasta o fac numai în virtutea unei situații de fapt predominarea puterii lor? Dar să-și aducă aminte ei că puterea atârnă de împrejurări și că roata lumii este adeseori schimbătoare pe când principiul dreptului și acel al moralei sunt și rămân veșnice.

PACE ȘI BUNĂ-NVOIRE...

Azi coruri de îngeri din slavă pornesc
Sunând vestitor din fanfare
Și cete de îngeri cununii împletesc
Pân' l-ale lumii hotare.

Arhanghelii în mână cu ram de măslin
Vestesc muritorilor pace...
In murmur de rugă curg apele lîn
Și-al vântului vuiet azi tace.

De-un glas ce pătrunde-n adâncuri de mări
Văzduhul cucernic tresare
Și-n svon de mărire pe-ntînsele zări
O stea luminoasă răsare...

E steaua ceresului prunc hărăzit
Din tainica Dumnezeire
Simbolul — în innuri de veci preamărit —
De pace și bună-nvoire...

Aurelia Pop.

„Tu multe 'n taberi ai văzut cumplite
„Ucideri de bărbați, și știi și crezi
„Ce-aduc prin lupte negrele ursite:
„Dar însuți tu te-ai fi 'ngrozit să vezi
„Cum noi printre ulcioarele-asvârlite
„Și sparte-atunci zăceam pe jos grămezi
„Și-avalma tot, și răsturnată masa
„Și-un fum de sânge cald umpluse casa.

„Și-aproape-o auziam, a morții pradă,
„Gemând Casandra, iar nevasta mea
„Cu spada 'n gâtul ei, pe ea grămadă.
„Și-atunci, murind, cercai doar, aș putea
„Să 'nalț o mână ca s'o puiu pe spadă.
„Dar ea s'a dus, și nici nu se gândea
„Să 'nchidă ochii mei, că plec din lume,
„Și gura mea s'o curețe de spume.

„Nu-i căne, vai! și nu-i pe lume fiară
„S'o poți asemăna unei femei
„In care-a 'ntrat cumplitul gând să-i piară
„Ucis bărbatul chiar de mâna ei!
„Și-așa-mi făcu și ea 'n cumplita seară.
„Ziceam că voiu sosi dorit de-ai mei,
„Că-mi voiu vedea și casa și pe-Oreste,
„Ci-i dete 'n gând becisniciei neveste

„Să fie pildă 'n veci nerușinării,
„Căci vecinică rușine ea svârli
„Și-asupra ei și-asupra orișicării
„Femei, de-acum în veci, chiar dac'ar fi

„Ceva vesel“ pentru „Românul“

Stimate Domnule Ranetti,
Vă știu un ardelenist înfocat
— și asta mă determină să vă
rog să binevoiți a ne trimete ceva
vesel pentru numărul de Crăciun
al „Românului“...
Arad.

R. C.

Hai, Muză, „ia comanda“! Treci la teighea poezii!
Azi se comandă versuri cum se comandă ghetel...
— „Vezi, măi cismar, să fie de lac ori căprioară,
„Dar largi, ca băătăura de ici să nu mă doară!
„Așa spun mușterii. „Românul“, mușteriu
La fel e, „ceva vesel“ când m'a pofit să-i scriu.

Nu, zău, cu bucurie aș scri pentru „Românul“
Și l-aș sluji cu râvnă, ca robul pe stăpânul,
Căci brava voastră foaie e solul ideal
Care vestește zile mai bune în Ardeal!
Aș scri pentru „Românul“, aș scri și zi și noapte;
A minței mele roade la focul sacru coapse
Vi le-aș da vouă toate, ș'aș fi prea fericit
D'aș ști că măcar unul cu drag l-ași mistuifl...
Dar, uite... Văd comanda, și văd a mea adresă,
Văd însă totodată ș'o „clauză expresă“
D'a scrie „ceva vesel“!... Vai, foarte's abătut:
Comanda Dumneavoastră nu pot s'o execut!

Ah, știu, simțiți nevoia, mult necăjiți mi trați,
Nișică veselie ca să împrumutați
La noi cari 'n Regatul Român serbăm Crăciunul!
Dar eu, ce joc adesea Paiața și Nebunul,
Și răsete (se zice) stârnesc în dublu mi rol,
Îmi simt de data asta în cap atâta gol
Și 'n suflet o imensă și jalnică pustie,
Să siluiesc zadarnic fertila mi fantazie
Ca să vă cânt un cântec voios, glumeț, sglobiu...

... Și totuși, la „Românul“ grozav aș vrea să scriul
Dar unde „ceva vesel“ eu să găsec la voi,
În viața voastră arsă de griji și de nevoi?
În van îmi gădil Muza! Nu'mi vrea să rădă Muza,
Ci-un rictus de durere îi încrește buza,
Și, șovăind, în foiul danșărilor nebune,
Ea cade 'ngenunchiată ca pentr'o rugăciune...

București, 9 decembrie 1911.

Gheorghe Ranetti.

Credințe și Raționalism

Unul din marile merite a le doctrinei mântuitoare a lui Crist a fost întronarea sentimentului în locul rațiunii.

Idealismul creștin nu se întemeiază pe superioritatea rațională a ideii de dreptate ci în transformarea acestei idei în simțire și în exaltarea a anumitor sentimente nobile mai pre sus chiar de cât noțiunea de just așa cum o înțelegea antichitatea.

La indoelile spiritului sceptic doctrina creștină opune integritatea credinței.

Să aveți credință zice Iisus cât un grăunte de muștar și veți ridica un munte din loc.

Procesul dintre credință și rațiune s'a desbătut mult.

Astăzi este un lucru general admis, datorită mai ales așa numitei prese liber cugetătoare, că faza criticistă în care se află societatea modernă constituie o superioritate față de alte epoce.

Dacă întoarcem însă o privire spre trecut și compărăm deferitele epoce ale diverselor popoare și civilizații vedem că această pretențiune nu este îndreptățită.

Toate marile epoce de creațiune în civilizația umană și de forță în viața neamurilor sunt caracterizate printr'un adânc sentiment religios.

De îndată ce credința intensă face loc scepticismului cu ravagiile indoelii sale, creațiunea spontană dispăre. Criticismul spintecă, disecțiunea, sau produce lucruri fără de suflet. Credința naște, creiază produse, care freamătă de viață.

Societatea care are credință este o societate cu suflet, un organism viu, care poate lupta cu alte organisme și are șansă să le învingă. O societate în fază criticistă este dimpotrivă un organism în descompunere.

Astfel societatea romană cât timp și a păstrat integritatea credințelor sale modeste, a fost un organism invincibil de care toate resursele tehnice și materiale ale Cartagenei s'au zdrobit ca de o stâncă.

Ceeace a făcut superioritatea societății romane în această luptă a fost nu cultura ei intelectuală ci disciplina sufletească rezultată dintr'o credință intensă.

Când împrejurările istorice au adus spiritul criticist la Roma, poate mulți „liberi cugetători“ ai timpului să se fi felicitat că în sfârșit se pot ridica deasupra „obscurantismului“, care încercau spiritele într'o credință strânsă, dar cu aceasta și legăturile sufletești ale organismului roman au fost distruse.

„Cuminte vr'una 'n toate-ale purtării!“
Cuprins de-amărăciune-așa vorbi.
Iar eu i-am spus măhnitele cuvinte:
„Ah, cât de-adevărat e, Doamne sfinte,

„Că Zeus bătu, și urgisit-au Zeii
„Tot neamul lui Atreu dintru-'nceput
„Din cauza minții josnice-a femeii!
„Căți și pentru Elena n'au avut
„Perire-amară 'n Ilion Aheii!
„Și-acum și-a ta nevastă ț-a făcut,
„Pe când lipseai, un laț, și nebunește
„Te-a prins așa de trist să pieri cănește!“

Deci iarăși zise el: „Și tu de-aceea
„Să nu te 'ncrezi femeii-ori prea s'o crezi.
„Și-o taină dacă ai, să nu-i dai cheea,
„Ci-i spune-o parte și-alta s'o păstrezi,
„Și nu lăsa nici când din ochi femeea.
„Dar tu, al tău sfârșit tu n'o să-l vezi.
„Ca mine-al meu sfârșit cel plin de jale,
„Venind din mâinile nevestei tale,

„Căci ei de cinste și de Zei fi pasă
„Și bune lucruri învârtește 'n gând,
„Și-așa e cum a fost și-acum rămasă.
„Căci iată 'ntr'adevăr o știu de când
„Plecăm la Troia și-o lăsam acasă
„C'un mic copil, nevastă de curând.
„Acum va fi flăcău, voinic și mare,
„Și-l iau cu ei bărbații 'n adunare!

„Ferice fiu, ferice lui! Căci tata,
„Intors la el, în brațe-l va avea —
„Dar mie nu-mi lăsa nerușinata
„De maică-sa nici timp să-l pot vedea,
„Să-mi satur ochii și 'ndelung purtata
„Dorință 'n suflet să mi-l văd, căci ea
„Mi-a pus cuțitu 'n piept mai înainte.
„Deci una am să-ți spui, și-ți fie-aminte:

„Să faci s'ajungi pe-ascuns și nu pe față
„In Itaca și 'n casa ta, de vrei
„Să nu plătești cu dulcea ta viață,
„Căci nu-i de pus încredere 'n femei...“

CUVINTE ÎNTELEPTE.

— Aforisme din vechii noștri cronicari. —

Și neci este șagă a scrie ocară vecinică unui neam; că scrisoarea este vecinică; și când ocarim întru vre-o zi pe cineva, este cu greu a răbda, dar încă și în veci?!

Scriptura depărtate lucruri de ochii noștri ne face de le putem vedea cu cugetul nostru și ne învață, cu acele trecute vremi să pricepem cele viitoare.

Milele Domnilor pot așeza țările; nemila și lăcomia fac răsipă țărilor.

Dela aceasta dată, societatea romană a putut repurta încă multe victorii, grație mijloacelor sale tehnice, dar zilele ei au fost numărâte și dărâmarele ei de către cetele de barbari, a fost o chestie de timp.

Tot același lucru putem spune și despre grecii vechi.

Toată splendida epopee a luptelor medice cu strălucitele producțiuni literare și artistice ce au însoțit-o este caracterizată prin adâncă simțire religioasă.

Istoricii greci ai timpului sunt, ca și Titu Liviu al Romanilor, pline de minunile pe care zeii le-au făcut spre mântuirea Greciei.

Această intensă simțire inspiră pe marele genii tragice ale Greciei, ridică grandioasele temple și cioplește marmorele neperitoare în fața cărora ne închinăm astăzi.

Fenomenul de altfel se poate observa în toată istoria și în trecutul nostru național avem un șir de manifestări ale lui.

Când întreg sud-estul european cădea sub loviturile cetelor aprinse de fanatism ale osmanilor, singure cetele Basarabilor și ale Bogdăneștilor rezistau.

Pricina trebuie căutată în credința neuzată a ostașilor români care dădeau piept cu credința proaspătă a turcilor.

Astfel se explică și taina prin care doctrina lui Christ a știut să ingenunche în mai puțin de două secole Imperiul Român cea mai formidabilă organizație politico-socială a anticității cu tot strălucitul ei balastu literar și filosofic.

Credința învinge rațiunea.

Credința de vei avea cât un grăunte de muștar și munții îi poți ridica din loc.

Acela care a spus aceste cuvinte, nu învățase nici filosofie, nici istorie. Dar mintea lui divină a formulat în aceste cuvinte nepretențioase cel mai mare adevăr, însuși temelie pe care se bazează forțele diferitelor organizme etnice și politice care au însemnat și înseamnă ceva în lume.

Istoria e martoră că împotriva acestui adevăr nu a putut sta nici cele mai mari forțe materiale. Toată bogăția și organizația neamurilor fără de credință se sfarmă ca o grămadă de oale izbită de ciomag în fața credinței celor mai modeste triburi....

Dar dacă această credință este atât de necesară neamurilor puternice care dispun de toate forțele ce le dă cultura rațională și puterea materială, eu atât mai mult trebuie să ținem seamă de acest adevăr noi românii care în fața atâtor puteri dușmane organizate împotriva noastră, nu avem ca apărare decât credința noastră.

Muza și poetul.

de VIORA din Bihor.

*Din înălțimi astrale, în lumea ta dăoasă
De tainice penumbre și doruri năbușite,
Cu-a gândului putere, tu m'ai chemat iubite,
S'o prind vieța-ți steapă în raza-mi luminoasă.*

*În sborul meu spre tine, în golul veșniciei
Cu nemiscarea-i rece, atât de sepulcrală
Simțeam cum mă silește o soartă rea, fatală
De a schimba cu vieța chiar nimbul nemuririi.*

*Și alunecând alene, din val în val purtată
În eterce ape, pe mii de cucurbee,
Am prins în ochi și suflet divina lor scântee —
Să nu găsești ca mine mai neasămănată.*

*Ca Anadyomena, din spuma ninsă-a mării
Ieșind cu steme pale de mărgărint în păru-mi —
Când să ating pământul, în liniștea din juru-mi
Porni să cânte-o harfă... era în faptul sării.*

*Lin, ca susurul gingaș al frunzelor de toamnă
M'apropiai de pragu-ți. În colțuri erau umbre...*

*Și'n ochi și pe-a ta frunte... atâtea gânduri
sumbre...]*
Nimic ce te'ncălzește, nimic ce te indeamnă!

*Și te-am cuprins în brațe. Eram femeia dragă
Din vise 'mbalsamate de-a florilor mirezme,
Ce aromeste dorul și'ndăluie în bazme
Viața pământeană cu-a ei simțire vagă.*

*Ș'apoi ți-am zis: Poete, din lumea mea de astre
„Chematu-m'ai la tine, să'ți dau statornicie,
„Credință, fericire — cuvinte de magie,
„Cuvinte de pierzare a dragostelor voastre.*

*„Statuei neatinse de Phidios sculptată
„Mai fără de prihană al meu trup o să fie,
„Și'n al meu piept va arde văpaia mult mai vie
„Decât ispita'n ochii cadănei vreodată.*

*„Iar ca s'o știi cadența, cea mai suavă'n lume,
„Te voi culca pe sânu'mi să prinzi bătăi de suflet,
„Bătăi de aripă d'inger cu de chitare sunet —
„Acesta va fi versu'ți vibrând pe d'aur strune.*

*„Imbrățișarea noastră va fi înmugurirea
„A gloriilor stinse în umbra veșniciei,
„Deslănțuit de patimi, copil înfrânt al gliei —
„Tu vei afla atunci ce este nemurirea.*

*„Și îți voi da, iubite, tot ce'nflorise gândul
„Și mintea vreodată... dar chip de pământeană
„Străin o să'ți rămâie!... Ți-ai ridicat sprinceană
Și-am înțeles: și'n tine o să grăiască omul!....*

Menton 9/XII. 1911.

Ostași.

E vreme uscată. Un vânt rece aleargă în neștire prin pădurea varacilor din podgorie chiuind a nepăsare. Fășii lungi de pământ investmântate în straiul fraged al semănăturilor de toamnă, aleargă și ele mereu spre depărtările ce cresc îndărăt — spre zare. Iar mașina, când mai harnică când mai leneșă, ne târaie răsufând greu, ca o protestare pentru poverile cari se înșiruie în urmă-i.

Gară după gară iese la drum, cu slujbașii ei grăbiți și cu țărani chipeși cari nemiscați cercetează cu pe călătorii ce s'au arătat la ferestre. Mai înlături pe câmp se îngrămădesc satele rare cu casele, șurile și girezile mari de nutrețuri — grămezi cenușii, mari și mici, desgolite de podoaba bogată care le umbrea în vară. Limbi subțirele de fum, jucate ori risipite de vânt, se tot ridică din acoperișuri și se lasă ca o pânză deasupra satului. Copacii își tremură de vânt brațele lor goale.

Dar trenul se oprește iară și, în vreme ce coborâm, glasuri puternice de afară răsună'n strigătele detunătoare ca o chemare. Suntem alături, față în față, noi cei puțini și ei cei mulți, îmbrăcați în haina albă — simbol al curăției credințelor lor. Ochii plini de tot înțelesul bărbăției, seninătății și căldurii ne recunosc fără să ne fi cunoscut vre-odată și ne găsesc fără să ne fi căutat.

Aceștia sunt ostașii — ne-am zis. Aceștia sunt șirienii.

Flăcăi călăreți, în fruntea șirului de de trăsuri, își joacă caii împodobiți cu mândre panglici, între cari albastrul și roșul se ivește adesea, iar galbenul îl vedem și mai adesea, tocmai pentru că lipsește. Cântecul

prinde să răsune pe câmp din tăria sutelor de piepturi, pe acest câmp unde a avut loc ultima svârcolire a revoluției maghiare din anii de grozavă amintire 1848—1849.

Sus pe dealul sub care se înșiruie satul, străjuiesc spartele ziduri ale cetății.

O clădire lungă — casa națională — primește în adăpostul ei valurile mulțimei ce se îngrămădește pe ușă — și glasuri detunătoare vin pe rând să rostească sus pe scenă. Ochii, sorbind cuvintele, s'au aprins și valurile gemânde ale mulțimei, clocotesc. Privelistea e tot mai înălțătoare. Uți că alături vorbește unul, și că acesta a stărnit în valuri vuietul și răsvrătirea; uți, precum uți cântecul vântului, când ochii tăi urmăresc alergarea înaltelor spinări spumate ale mării, citind în adâncuri înțelesul răsvrătirii acesteia în veci nepotolite. Uți pe împănății, paznici ai ordinii publice și ai privilegiilor unei clase și unui neam favorizat de soartă, uți aceste baionete, cari stau prizoniere în fața mulțimei pline de o mândră răsvrătire. Urmărești pe acest flăcău bălan, care s'a grăbit să ia loc în față, pe acest voinic întotdeauna răsvrătit, care întrerupe, aprobă și blestemă, urmărești mișcările valurilor, cari vuiesc tot mai tare și uți pe vorbitorul al cărui glas detună tot mai puternic, tot mai aprins și tot mai cald; uți pe funcționarul statului, care despărțit de mulțime prin baionete, privește numai chipul aprins al vorbitorului — că să ocolească privirile pline de sfidare ale mulțimei, care îi datorește atâtea.

Ca un răsnet al vieții religioase curate a mulțimei acesteia persecutate, pentru că vorbește altă limbă și nu primește deputați străini, tresare ici-colo câte-un glas împins de mânie ori durere, stăruind după el altele: „Nu i-ar răbda Dumnezeu... Bătă-i Precista, păcătoșii!“ Iar aceia, cari au mânie și mai multă iar stăpânire de sine mai puțină decât bătrânii, amenință și protestează împotriva jandarmilor.

Ca o simfonie a sgomotelor unei mări întăritate, se înfrățesc vorbe domoale cu strigăte de scârbă și ură, cu blesteme, cu aprobări și imprecății — iar celce reprezintă ordinea nedreptelor orânduiri din patria multelor neamuri, își întoarce fața dela aceste strigări poruncitoare și urmărește vorba aprinsă a oratorului, mărunțind și el între dinți câteva vorbe străine: „Tot sângeroasă e vorba acestuia“. Dar când se schițează de oratorul „cu vorba sângeroasă“ portretul unui vânzător de neam, furtuna se deslănțuie sălbatecă între valurile albe ale ascultătorilor: „Jos cu el! La Ghenă cu vânzătorul! Nu-l lăsa Doamne! La furci!“ Numai fața bălaie a flăcăului care închipuie este bătaia de joc și disprețul mulțimii acesteia, a rămas senină — dar, la un moment dat, când vuietul coboară spre potolire în jurul lui, zămbind mușcător și sfidând privirea oratorului, strigătul lui cade ca un trăsnet din senin: „Sus cu el!“ Dar de-odată chipul senin al flăcăului se aprinde de mânie: „Sus la ștreang!“ Vaiet lung de sgomote se ridică de jos, iar oratorul se oprește, precum se oprește în loc și se descopere cel surprins pe drum de strigătele unei furtuni.

Când te depărtezi pe același drum de luncă spre gară, lăsând în adâncurile lor valurile să se potolească, o ceartă grea se încinge între tine celce ai venit și

între tine celce pleacă. Ai vrea să-l ierți pe celce a venit și nu-i poți ierta celuce pleacă pe deaintregul vina, că aici e totuș mai multă credință, decât în sufletul lui.

Dar pleacă totuș mulțumit, că a găsit isvorul puternic al tăriei credințelor de mâne. Pleacă mândru — și cu mândrie și dragoste privește pe orice trecător singuratic dintre cei cu haine albe. Și atunci, când se găsește în fața acestuia ori chiar în fața brazdei răsturnate de el, altă putere găsește în rostul cunoscutelor două cuvinte: *partidul național*.

C. O.

Cântec.

Ingeraș cu chip de flori
Și cu ochi de stele
Ce-ai trecut de-atâtea ori
Pragul casei mele,

Dacă vrei să mi te-areși
Ca pe vremuri iară,
Lasă-ți tolba cu săgeți
Lângă ușa-afară.

Vină 'n cuib, senin și blând.
Fără dușmănie,
Vin' cum n'a putut nicicând,
Dragostea'mi să vie.

Vreau să rîd, să-ți povestesc
Taine 'n nopți senine,
Vreau să rîd și să glumesc
Și să cânt cu tine.

Să te strâng la piept cu drag,
Fără nici o frică,
Să pun gândul meu pribeag
In mînuța-ți-mică,

Să-ți fac sufletu'mi curat,
Mândră jucărie —
Tu să'mi dai cum mi-ai mai dat:
Lumea 'ntreagă mie.

Ecat. Pitiș.

Crâmpes.

de Așchiuță.

Puișorul vulturului întrebase pe tatăl său: „spune 'mi cum vine, că totdeauna cu spaimă par'că te înalți, sburând peste stolul mărunțelor paseri?... Ți-e frică doar de ele?!“

— Nu, dar mi-e groază de gălăgia ce-o fac! —

Șoimul își luase sborul sus, sus către zările nemărginirei. Il întreabă trestia: „De ce ispi-tești tu nemărginirea zărilor vinete?!“

— M'am obicinuit să privesc soarele de-a dreptul în față, iar nu răsfrânt numai în oglinda băltoacelor! —

Se apucase odată la hartă ploșnița cu rădașca: care e mai puternică și mai temută?!

„Ce — zise ploșnița — cu toată tăria fi-roaselor tale clește, nici copiii nu vor să știe frică de tine... îți înfașcă aripa într'un ac cu gămălie și te face morișcă...“

— Bine, bine!... Dar ce armă ai tu mai temută?!

— Eu?! Răspîndesc putoare — răs-punse ploșnița și a învins.

Nou internat românesc în Brașov.

Situația și zidirea.

Internatul nostru!

Câți părinți nu așteaptă și cu câte nădejdi de bine pentru odraslele lor, ca el să fie gata și să primească 'n adăpost sigur pe iubiții trimiși din depărtări la învățatura cărții românești!

Imi face o plăcere să le dau știre tuturor despre acest internat, ca să aibă totii cu o bucurie mai mult de sfințele sărbători. În strada Prundului, la vr'o 300 de pași dela gimnaziul nostru, la mijloc de drum între biserica Sfântului Nicolae și între edificiul nostru școlar, se înalță zidurile de cărămidă și de peatră ale internatului. Lucrările au ajuns până la etaj și dacă mai dăinuia vremea domoală de toamnă, în 2 săptămâni, edificiul ajungea sub coperiș. Se va săvârși deci la primăvară, ceea ce nu s'a putut în toamnă.

Și va fi mândru acest locaș al muzelor, când va fi gata.

Intrat cu 8 metri mai înlăuntru dela linia străzii, el va avea în față, spre stradă, o mică grădiniță de 225 metri pătrați, având în linia străzii o demarcație de grilaj de fier prins în columne de peatră, cu un portal la mijloc.

Fațada edificiului are o lungime de 28 metri. Ea este ținută în stilul românesc al vechilor mănăstiri din țară cu un mare portal de intrare boltit și sprijinit pe columne, cu ferestre rotunde boltite: 34 la număr. Afară de pivnițe (subsolul II.), edificiul are *subsol* (cu padimentul într'un rând cu terenul de zidire), *parterre înalt și un etaj*.*)

Edificiul va avea forma de T.

Linia de sus (orizontală) din această figură reprezintă frontul de către stradă (lung de m. 28'14, lat de m. 13'11), iar linia verticală reprezintă partea de zidire, ce se întinde în spre grădină (în lungime de 33.59 m. și în lățime de m. 11.54). Astfel deci axa lungimii maxime este de m. 46.70, iar a lățimii maxime este (frontul) de m. 28'14. Aria de zidire este deci de 760 metri pătrați. Edificiul e menit să primească aproximativ cam 70 de elevi; tot în internat își vor avea cvartirul directorul internatului, pedagogii și personalul de serviciu. Internatul va fi situat într'o grădină de circa 4000 m. pătrați. În grădina aceasta se va plasa într'un edificiu deosebit (separat de edificiul internatului) *infirmaria internatului* cu 2 odăi cu 6—8 paturi în ele, cu cabinet de baie, odaie pentru servitor și celelalte localități laterale.

Să aruncăm o privire înlăuntru internatului viitor.

Partea din front a *subsolului* constă din 2 sale mari (sofragerii), în cari se va servi masa pentru toți elevii internatului; în spre curte la stînga este bucătăria cu încăperile sale laterale, iar la dreapta cămările de victualii, vase etc.; în fund: băile, spălătoarea de rufe și călcătoria de albituri.

În al *doilea subsol* (pivnițele) vor fi plasate cazanele și mașina pentru calorifer (încalzire centrală), magaziiile de lemne și de cărbuni.

Intrând prin portalul dela fațadă, urcăm 20 de trepte ca să ajungem în vestibulul din *parterre*. În parterre la stînga se află biroul și cvartirul particular al directorului internatului (cu totul 5 încăperi). La dreapta este locuința portarului (2 odăi) și 2 sale de studiu pentru petrecerea de peste zi a școlarilor (circa 35 de locuri). Un coridor lung, închis, încălzit, luminat de 11 ferestre mari cătră curte, și larg de 3'50 m. ne conduce în fund la alte 2 sale de studii cu loc pentru circa 35 de elevi. Tot aci mai este o odaie de servitor și localitățile laterale.

Etajul este rezervat pentru dormitoare, cu un coridor tot atât de larg și de luminos ca în parterre. Aci mai sunt odăile celor 2 pedagogi supraveghetori, o odaie de servitor, spălătoarele pentru elevi și celelalte localități laterale. Salele au în genere o înălțime de câte 4 metri.

Edificiul întreg va fi canalizat și înzestrat cu Watter-closete; va avea apaduct, băi calde, calorifer și foarte probabil și lumină electrică.

*) Planurile de zidire sunt lucrate de d. inginer Gheorghe Dușoia din Brașov.

S'a ținut deci samă cu o deosebită grijă de toate postulatele igienice la construcția internatului nostru.

Cheltuelile și acoperirea lor.

Frumosul intravilan, pe care se înalță internatul este dania fericitilor soți *Andrei și Elena Buntoiu*, destinat prin testament anume pentru acest scop. Astfel, că Eforia școlară n'a trebuit să cheltuiască nimic pentru loc.

Cheltuelile edificiului gata sunt preliminate cu sume de 156.000 cor., iar 41.000 cor. sunt luate în vedere pentru mobilarea și montarea lui completă. Așa că internatul o să coste cam la 200.000 coroane.

Publicul mare, care crede că la noi în Brașov este berechet de parale, are să fie mirat dacă-i spun, că pentru acoperirea sumei acesteia Eforia școlară nu are la dispoziție decât 35.000 cor., din lăsamântul Ianciovici. Restul de K. 165.000 va trebui să se asigure *printr'un împrumut*.

Împrejurarea aceasta, că internatul se va înființa cu bani împrumutați, va sili Eforia școlară, să întocmească taxele de întreținere pentru elevi astfel, ca din ele nu numai să se acopere toate cheltuelile de administrație și de întreținere, — ci să rezulte și un excedent de vr'o 9—10.000 cor. anual pentru amortizarea capitalului împrumutat.

Astfel dar — dacă ținem seamă de scumpetea mare din Brașov — putem spune înainte, că plata lunară de 1 elev întreținut în internat mai că nu va putea fi mai mică de 70 cor., — adică de cor. 700 pe an. — *Locuri gratuite* în internat vor fi cu totul 4 sau 5, — speciale G. Cristurianu și D. Ianciovici.

Bine înțeles, tot în internat se va servi prânzul și pentru beneficiații *mesii studenților*, ceea ce va mări încasările internatului cu circa 6000 cor. pe an.

Un apel cătră public.

În situația aceasta, trebuie să recunoaștem, că porțile internatului nostru, — durere nu se vor putea deschide decât pentru copiii oamenilor cu ceva dare de mână. Eforia noastră școlară călăuzită de dorința, ca să reducă ~~într-o~~ se poate taxa mare de întreținere în internat, este nevoită să facă apel la generositatea publicului nostru românesc, rugându-l să contribuie pentru internatul nostru. Dela ecoul ce-l va avea în public acest apel al Eforiei, atárnă măsura, cu care s'ar putea reduce taxele de întreținere în internat.

Avem toată nădejdea, că bunul nostru public, care trebuie să înțeleagă rostul unui internat-model la școalele noastre medii române din Brașov, își va face și de astă dată datorința și prin donările sale generoase va da Eforiei școlare putința să reducă taxele de primire chiar și până la 50 cor. pe lună! Este o jertfă ce ni-se cere! S'o facem! Căci o facem noi pentru noi!

Organizația internă a internatului.

Dupăce Eforia școlară, a făcut din partea sa tot, ca internatul să corăspundă ca edificiu și ca întocmire materială tuturor recerințelor igienice și de confort, *corpul profesoral* dela școalele noastre medii a luat din propriu îndemn — sarcina, ca să pregătească proiectele de *organizațiune* pentru viața și funcția internă a internatului în tot ce privește: administrația, conducerea, întreținerea, igiena, disciplina, învățământul și controla.

Pentru săvârșirea studiilor prealabile în vederea acestui scop, corpul profesoral a exmis din sânul său pe d. profesor *Ioan Petrovici*, care a vizitat până acuma vre-o 8—10 internate mari din patria noastră, luându-și informații amănunțite în toate direcțiile amintite mai sus.

În baza observărilor făcute d. Petroviciu va prezinta proiectele sale corpului profesoral, care le va discuta cu de-amănuntul și le va înainta Eforiei școlare spre aprobare.

Și astfel sperăm, că cu ajutorul lui D-zeu și al românilor de bine, — să putem deschide și preda destinațiunii sale internatul școalelor medii române din Brașov: în 1 septembrie 1912.

Virgil Onișu.

Shakespeare.

Chinurile Indoelei

Fragment din Othello, actul al IV-lea. Scena 8. O cameră.

Emilia,*) Othello

Othello (bănuitor)

Zici că n'ai văzut nimica?

Emilia

Nu, nu, nu, ferească sfântul!

Nici măcar vre-o bănuială!

Othello

N'ai văzut schimbând cuvântul

Între dânșii pe șoptite?

Emilia

Nu, — și singuri de-au rămas

Pot jura, că spre necinste n'au făcut nici chiar un pas.

Othello

Cum? Nu te-au trimis să cauți — sub pretext de-a 'nchide ușa (Și a-i lăsa în casă singuri) — evantaliul sau mânușa?

Emilia

Nici odată, nici odată!

Othello

E ciudat!

Emilia.

Răspund de ea

Că e cea mai credincioasă, — jur pe mântuirea mea!
 Dacă ai vre-un gând protivnic, smulge-l ca pe-o buruiiană
 Căci te 'nveninezi de geaba! Iar de-o inimă dușmană
 Ți-a sădit vre-o bănuială, ce încet te-a otrăvit,
 Să-i dea Dumnezeu blestemul șarpelui afurisit;
 Dacă n'ar fi ea virtuoasă, sinceră și iubitoare
 Atunci nu se mai găsește fericit bărbat sub soare!
 Și ar trebui să fie, — să mă ierte Dumnezeu —
 Îngerul, — de-o potrivă cu defăimătorul său!

Othello.

Du-te, spune-i ca să vie. (Emilia ese)

A vorbit destul, dar oare

Cum putea vorbi într'altfel ori și ce mijlocitoare?

Dar cealaltă! Ipocrita, ipocritelor femei,

E din ceata care 'nchide cu verigi, și șapte chei

Taine mârșave, ascunse, unde nu pătrund lumina

Luând cerul drept complice, — căci nu uită să se 'nchine!

Desdemona (întrând).

M'ai chemat stăpâne?

Othello.

Vino mai aproape... — așa...

Desdemona (cu nevinovație dar teamă)

Ce vrei

Dela mine, drag Othello?

Othello

Să te uiți în ochii mei,

Drept în față!

Desdemona...

Oh! mă sperii... Ce gust straniu te apucă

Othello (Emiliei care așteaptă în prag... Cu ironie:)

O mijlocitoare știe care-i clipa ei de ducă.

Lasă-amanții singuri. Haide, fă-ți doar meseria ta.

*) Emilia, femeia de casă a Desdemonei.

Trage ivărul, — tușește, dacă vine cineva.

Du-te repede la pândă! O să ai bacșiș firește... (Emilia ese)

Desdemona (cade 'n genunchi...)

In genunchi îți cer iertare! Ce-ai cu noi? Te rog vorbește...
Simt mânia ta, din vorbe, clocotind, — dar nu 'nțeleg...

Othello (privind'o în ochi)

Ce ești tu?

Desdemona

Cum? uiți? Cu trupul, și cu sufletul întreg
Sunt soția ta stăpâne, credincioasă 'n ori ce vreme...

Othello

Adevăr să fie oare? Vin și jură... Dar te teme:
De-i minți, — îți vinzi odihna sufletului în etern,
Flacărei nemistuite, vei fi pradă în infern.
Jură-te, ești credincioasă?...

Desdemona

Unul Dumnezeu mă știe.

Othello... (zimbând amar.)

Știe știe, că ești pildă veșnică de viclenie.

Desdemona... (în plâns...)

Și de ce? de ce stăpâne? Către cine-am viclenit?

Othello... (o privește... apoi cu disperare...)

Du-te Desdemona, du-te... Sufletul mi-ai otrăvit!

Desdemona.

O! Ce zi, ce zi fatală!... Lacrime?... Tu plângi stăpâne?
Dacă bănuiești că tata, la senat a uneltit
Înapoi să te recheme, — fata lui cu ce-a greșit?
L-am pierdut cu tine-odată, să-mplinesc a noastră vrere...

Othello (a parte...)

De-ar fi vrut Dumnezeirea să mă 'ncerce c'o durere
 Peste creștetu-mi să plouă un noian de umiliri,
 Cu restrițele vieți-mi să mă lupt în svârcoliri,
 Pân' la os să simt cum ghiara sărăciei se înfige,
 Sfășie-mă toți calăii cu 'nroșite 'n foc cărlige,
 Și nădejțile vieți-mi spulbere-se rând pe rând,
 Tot ași mai găsi scăpare într'un colț ascuns, de gând.
 Chiar de-ar fi făcut din mine o păpușă bunăoară,
 Care joacă, râde, plânge, după cum o tragi de sfoară.
 Să văd degetul mulțimei cum a lene îndreptat
 Ca o țintă de batjocură mă ia, — ași fi răbdat,
 Dar să pierd pân'și altarul, adăpostul, meu de rugă
 Unde mi-am închis comoara vieții! Să fiu pus pe fugă,
 Isgonit dela izvorul care-mi dă, sorbind, putere
 Când fântâna vieții mele, fără dânsul seacă, pierce...
 O! ce soartă vai... Din cupa fericirii, să privesc,
 Într'o ciutură 'nverzită unde broaștele puesc!
 Însă-și tu, — Răbdare, — tânăr heruvim, surâs de floare, —
 Îndrăznește și privește în băltoaca unde moare
 Sugrumata mea iubire, — fața ta s'ar ofili
 Te-ai posomorî, — ca 'n ceasul când în iad te-ai prăbuși.

Desdemona (care l-a urmărit de departe)...

Dar nădăjduesc stăpâne că tu... tot mă crezi cinstită

Othello... (fierbând).

Da! ca muștele de vară pe o carne mucețită,
 Cum se nasc, — dorința, setea, primei clipe de 'nvieri,
 E o poftă, e un freamăt de aprinse 'mperecheri!

(Se uită mult timp la Desdemona, care se sprijină șovăind de fotoliu, și în ochii lui, dragostea și mila, se lupta cu mânia).

O! parfum ce-mi ametește simțul! Otrăvită floare
N'ai mai fi venit pe lume!

Desdemona

Ce păcat făcut-am oare.

Fără voia mea stăpâne?

Othello...

Doamne, fruntea ei de nea

Ai făcut-o-așa de albă, pentru ca să scrii pe ea
Prostituție?

(Desdemonei cu o furie crescândă).

Păcatul ce-ai făcut mă 'ntrebi? De-aș spune,

Foc mi-ar dogori obraji și 'n cenușe s'ar răpune
Ori ce urmă de rușine! Ce-ai făcut? Dac'aș vorbi
Ochii stelelor de groază și uimire, ar orbi.

Insuși vântul, ce sărută tot ce 'n cale-i întâlnește,
S'ar ascunde de rușine! Ce-ai făcut, zici? — Ci privește
Inlăuntrul conștiinței de-o mai ai!

Desdemona

Dar jur pe sfinți, —

Din ocară ta, o vorbă nu o merit!

Othello (ironic).

Cum? nu minți?

N'ai păcătuit? — Vicleana!

Desdemona.

Nu, pe-a ochilor lumină,

Și spun drept, cum drept e'n fața Domnului, că sunt creștină!
Trupul fără de prihană, l'am păstrat, ca un pahar
Pentru sfânta 'npărtășire a iubirei mele doar!...

Othello.

Nu ești tu o ...păcătoasă?

Desdemona.

Nu, nu, nu, pe mântuirea

Mea cea veșnică...

Othello.

Se poate?

Desdemona.

Martoră-i dumnezeirea...

Othello (cu ironie).

Atunci iartă-mă. Crezusem, însă văd... m'am înșelat
Nu ești tu Venețiana ce'n ascuns s'a măritat
Cu Othello! (Intră Emilia).

(Către Emilia):

Aibi răbdare! Tu, ...cu cheia de misteruri,

Faci în iad, o slujbă care Sfântul Petru-o are 'n ceruri!
Da, da, tu draguță: iată pentru osteneala ta.

(Îi aruncă cu dispreț o pungă):

De-ai văzut ceva, întoarce cheia tainei, — nu uita.

(Othello ese furios. Desdemona cade pe-un scaun aproape fără simțiri).

Emilia... (ingenunchind înaintea stăpânei).

Ce gândește omul ăsta? — Scumpa mea, stăpână dragă,
Cum te afli?

Desdemona.

Par'că'n visuri, m'am sbătut o noapte 'ntreagă.

Emilia...

Ce s'a întâmplat aicea? Ce-are bietul meu stăpân?

Desdemona

Bietul tău stăpân? Dar cine-i?

Emilia

Impietrită 'n loc rămân!...

Cum? — Stăpânul meu e-acela, care e și-al tău!

Desdemona

Eu una.

Nu mai am stăpân de-acuma! Singură-s în totdeauna!

Nu mai pot să plâng, deci nu mai mă 'ntreba, căci mi-i de-ajuns;
N'ași ști să răspund, iar plânsul, mi-ar fi singurul răspuns.
Te rog doar, — așterne-mi patul cu pânzăturile-acele
Ce 'nvelitu-m'au în noaptea fericit-a vieții mele.
Să nu uiți! În urmă du-te și pe Jago cheamă-aci.

Emilia

Ce schimbare ne 'nțeleasă! Doamne, Doamne, ce-o mai fi!
(Emilia ese).

Desdemona (cu resemnare)

Tot eu singură-s de vină, fără nici o îndoială

N'am știut, n'am fost cum trebui... căci o groasnică 'ndoială,

Cum să nască-așa deodată într'un creier cumpănit

Dacă eu, cea bănuită, — cu nimica n'am greșit?

(Intră Jago și Emilia).

Jago

Rob supus voinței tale Doamnă... — Ce s'a întâmplat?

Desdemona

Cum să încep? Inchipuește-ți că în seamă ți s'au dat,

Copilași să-i crești... Ia spune-mi: călăuza cea mai bună

Nu e dragostea? — Ea numai la ureche o să-ți spună

Cum să-i iai cu binișorul, să-i deprinzi la lucru greu...

Le zimbești; nu-i cerți cu-asprime! — Un copil am fost și eu.

Și putea ca să mă certe ca pe un copil, firește

Căci eu tremur ca o frunză, — când o frunte se 'ncrețește!

Jago

Nu prea înțeleg...

Emilia

Vai Jago, dacă l'ai fi auzit,

Câte vorbe de ocară, de dispreț, nu i-a svârilit!

Vorba-i nu mai era vorbă: sfârșuia isbind ca biciul

Nici o inimă cinstită nu ar fi răbdat supliciul!

Desdemona

Sunt eu vrednică vai! Jago, de poreclă ce mi-a pus?

Jago

Ce poreclă?

Emilia

A numit-o oh! — c'o vorbă mișească.

Un bețiv de uliți, încă n'ar putea să ocărască

Pe soția lui într'astfel!

Jago

Pentru ce motiv?

Desdemona

Știu eu?...

Dar, că nu sunt vinovată, martur iau pe Dumnezeu.

Jago

Desdemona, nu mai plânge. O! ce soartă blăstănată.

Emilia

A respins de soț pe nobili, — și acum uite ce răsplată!

Părăsi prieteni, țară, și rudeni, și părinți

Ca s'auză în schimb ocară! Apoi să nu-ți eși din minți?

Desdemona

Mi-a fost soarta păcătoasă!

Jago

Dumnezeu să te răsbune.

Dar, cum i-a venit deodată furia?

Desdemona

Ce știu eu spune!

Emilia

Uite, ștreangul să mi-l puneți dacă nu-i aci ascuns

Vre-un lingușitor nemernic ce se strecură ca unș

Tărător îndemănat, rob perfid, ce vrând să iasă

Din robie 'n pricopseală și s'apuce-o slujbă grasă

I-a picat otravă 'n suflet, — meșter calomniator,

Sub smerenia șireată că-i a tot prevăzător!

Iago

A uite și! Asemeni monștri, dragă, nu există 'n omenire,

Desdemona

De-o fi vr'unul, ierte-i Domnul groasnică nelegiuire!

Emilia

Ba, spânzurătoarea erte-l. Iadul oasele-i să-i arză!
Ce-a avut cu ea? Sărmana! putea mințile să-și piarză.
Păcătoasă-i fata asta? Cum, și unde, — anume când
A primit cuiva ea curtea? Oh! presimt, l'o fi jucând
Pe sărmanul nostru maur, cum am spus mai dinioară
Vr'un bandit din cei ce fără de cuțit ș'otravă — omoară.
Doamne, trebuia pe-aceștia, să-i 'nsemni c'un fier roșit,
Biciu de foc să pui în mâna fie cărui om cinstit
Ca în fața tuturoră desbrăcând pe toți mârșavii,
Dintr'un cap de lume 'ntraltul, să mi-i biciuiască bravii!

Iago

Mai domol te rog.

Emilia

Imi pare tot acelaș cavaler

Demn de 'ncredere ca ăsta, ți-a șoptit că un mister
E 'ntre maur și 'ntre mine, — o ascunsă legătură...
Și mai bănuț prosteste! Mai ții minte?

Iago

Taci din gură!

Ești nebună!

Desdemona

Iago, spune-mi, dă-mi un mijloc să-l împac
Du-te, caută-l vorbește-i, — eu nu știu ce să mai fac!
Dacă l'am pierdut de-apururi, — iată, ceru-i mărturie
Inima-mi în van se 'ntreabă; vinovată nu se știe.
(cade 'n genunchi) In genunchi te rog... ascultă: dacă am păcătuit
Cu voință împotriva unui soț așa iubit,
Au cu fapta, au cu vorba, au cu gândul în tăcere
Dacă ochiul meu, urechea, ori alt simț, avu plăcere
Să se mângăe cu chipul unei alte 'nfățșeri
Dacă nu mi-i drag și astăzi, precum drag mi-a fost și eri
Dacă-l voi uita vreodată, chiar când m'ar svârli departe
Și 'n mizerii căutare-ași singura odihnă 'n moarte,
Osândește-mă atuncea Doamne sfânt! și să nu-mi lași
Nici cumplita mângăere-a biștilor sinucigași.
Fie cât de rău cu mine, chiar din suflet de m'ar scoate,
Mă omoare, — dar iubirea să-mi păteze, nu se poate!
Nu, nu-i pot primi ocară! de-o pronunț, îngheț, mă sting,
Totul pot primi din parte-i, asta singur'o resping!
Toate-averile din lume cine-va să mi-le dee,
N'ași putea cădea 'n păcatul ce 'njosește pe-o femeie!

D. Nanu

Bunicile

— Din viața Aromânilor. —

În copilăria mea crescusem foarte resfățat. Tata era un om cu milă, și când își puse cununa de-și legă zilele cu mama, aduse împreună cu ea alte suflete: soacră, cumnată, cumnați se strânseseră ca la mânăstire în casa noastră. Și ori-unde mă întorceam, prin odăi, prin curte, dam numai de brațe deschise; iar când eșiam în grădină, Doamne ce mai sărbătoare! Acolo și pomii și firele de iarbă și bondarii cu paveze de aur și vântul aromit, toate prindeau să cânte, și tata spunea că pentru mine cântă. Am întreat eu și pe mama:

— Pentru cine cântă, mamă?
— Pentru tine, dragul meu.
— Și florile, mamă, pentru cine cresc?
— Pentru cine altul..., că și tu ești o floare; un ochiul-soarelui să zicem. Cum se întoarce el cătră soare, așa întorci și tu capul, fața ista a ta cătră mine.

Și mama avea dreptate. Eram o floare. Nu știam încă de supărări. Oamenii, multele zvonuri ale vieții treceau în jurul meu, se mișcau fără înțeles, ca niște roiuri de albine. Însă dela un timp începui a privi altcum lucrurile; și câte-o lacrimă, câte un strop de amărăciune simțiam pe inimă. Uneori deschideam ochii mirați, ca din vis, și-mi părea că se întunecă înainte-mi, că mama nu-i totdeauna cu risul pe buze, că e și mânăstă, și că bunicile — cum le ziceam eu: Doda și mama mică, aste două bunici nu știu ce aveau. Le vedeam apropiindu-se una de alta, mânăstăse, aprinse, și strigau și se judecau; și tata, când venea seara obosit și ne așezam la masă, tata nu vorbea, și noi tăceam, și bunicile se uitau pieziș în ochi, fierbeau în ele; și numai cât așteptau să se culce tata, și apoi se porneau iar din umbra odăilor, mormăind, și treptat ridicând glasurile:

— Neroadol...

— Vrăjitoareo, ce umbli noaptea pe fuse, ajunge că m'ai mâncat.

— Mânca-te-ar ciurma să te mânănce...

Astea și multe alte îmi vin și azi în minte, și pe bunice — pe amândouă bunicile, parcă le am în ochi. Una, Doda — lungă și slabă ca un sul, dar voinică femeie, cu ochii neastâmpărați; călca vârtos, de se clătinau ferestile când umbra prin casă. Și foarte vrednică: ea să măture, ea să deretice, ea să încondeze cu alb și vânat lespezile din pridvor, ea să meargă și la fântână; și când se repezea cu ghiumurile în două mâni, furtună era: toți se fereau, dându-i loc să umple; altfel cine ar fi scos-o la capăt!

Lucra ea cât lucra și după ce isprăvia cu prânzul, lua casele de-arândul ca popa cu crucea. Nu-i scăpa nimic. Trebuia să știe tot. Unde lumea se certa, ea pune urechea, adulmeca, și numai târziu, odată cu noaptea, o vedeai că năvălea cu gura, dela poartă:

„Știți?... De unde să știți! Mare dandana...”

Și repede, sărind dela una la alta, începea să înșire de întâmplări și de oameni — după fiecare nume adăugând fel și fel de porecle. Mama mică ședea la o margine, pe așternut, în tăcere. Și asculta vrând-nevrând, și se tot frământa, o treceau nădușelile, până-ce nu mai putea:

— Nu-ți vezi grinda din ochi, dar te uiți la alții...

— Tu să taci, cenușearo! Puneți picioarele 'n vatră și taci.

Cum vedeți, bunicile nu se asemănau cât de cât, dar pe mine mă iubeau decopotrivă, și una și alta; numai că Doda — nu știu cum, săruta mai cu aprindere Doda și mă sălta în sus pe brațe și pe umeri, găsea timp să se joace cu mine, nu mă certa niciodată. Și de aceea mă țineam și eu ca mânăstă după ea, și de multe-ori mă încurcam între genunchii ei, și ridicând ochii:

— Dodo, ia-mă 'n cărcă.

— Să te iau, scumpul meu!

— Dodo, dă-mi un șistac.

— Nu, șistac la Doda nu găsești; du-te la Mama mică să-ți dea.

— Nu-mi dă Mama mică, zice că n'are Mama mică.

— Cum n'are?! Du-te la ea, și de nu-ți dă, spune că-i spargi lada.

Și eu mă apropiam de Mama mică. Încep, cu graiul moale, subțire, o netezeam întâi pe frunte, pe obraji, o sărutam și o cuprindeam pe după gât:

— Mamăăă...

Ea pricepea îndată:

— Știu ce vrei, dar n'am, să nu-mi ceri că n'am.

— Un șistac, mamă, dă-mi un șistac, un șistac dăăă-mi...

— Iar începi? Așa să-mi trăești, nu mă supăra, că n'am eu, măre, n'am. De unde șistac? Ia și 'n buzunare, vezi... E ceva?

— În ladă aaai, mi-a spus Doda că aaai...

— Tu n'asculta pe Doda, și fă-te băiat cu minte. Când are, îți dă ea mama singură.

Dar eu nu mă lăsam. O țineam de rochie, o luam și de păr, și o trăgeam, și ridicam și mâna, în cât se zbătea biata de bunică să scape și de rău mare scăpa și vr'un blăstem:

„Focul, arde te-ar focul! N'ai teamă de Dumnezeu — femeie trecută, când mă canonești așa, de-mi scoți sufletul...”

În clipa ceea unde nu săria și Doda:

„E, e... că n'ai murit! Ce ți-a făcut? Doar puțin de păr te-a tras; așa trag nepoții.

Atunci mă îndeam și mai mult. Lada bunicii nu-mi eșia din gând. Avea bunica o ladă — un mare sipet înflorit, de care se apropia totdeauna în taină, furșindu-se. Parcă o văd: ușor pe nesimțite pășea în colțunii moi, albi, și după ce căuta cu grijă împrejur, trăgea din sân o cheiță, legată de un șiret negru, și deschidea și scotea o pungă plină-plină, și o deșerta: niște pafale, niște cercei, niște cruciulițe, niște ar-

gingi rotunzi, sunători cădeau zuruind, săltau pe dușumea, cântau, mă chemau; și printre ele auzeam parcă și pe Doda, șoptindu-mi la ureche: „Vezi?... Cum ți-am spus eu. Ce stai?” Și odată răsăream în fața bunicii, cu un topor în mână:

„Ori un șistac, ori de nu... sparg lada”.
Ea mă lua cu binișorul:

„Nu, soare, nu... Că tu ești băiat bun, ești băiat ascultător...”

Alte-ori mama mică ședea în odaie și torcea. Soarele intra pe geamuri, fărîmând asupra-i o pulbere de argint, în care și furca din brâu și fusul și firul scânteiau; iar fața ei, liniile sbâr-citurilor, ochii mici, blânzi, clipind des în lumină — adunau atâta viață din poveste, atâta farmec dulce, că fără să prind de știre, mă aflam în poala ei, atârnăm capul și tăceam. Și bunica lăsa furca și nu mai sta din alintări:

— Iacă, ce frumos îți șade așa, de-mi vine și mie să te sărut și să te laud, și-mi crește inima; dar când strigi, când plângi...

— Nu, mamă, eu nu plâng altădată.

— Să nu plângi și nici lumea să nu se plângă de tine; să nu sai gardurile și să nu te urci în pomi, că — Doamne ferește, dacă se întâmplă de cazi? Câți băieți nu cad.

— Tușică al lui Sima și Mitul Oanei au căzut, mamă....

— Vezi, de aia zic eu, să te ferești și să nu te mai joci cu ei.

— Nu mă joc, mamă, eu am să le spun:

„Plecați, că pe mine nu mă lasă Mama mică.”

— Așa să le spui, și să fii băiat așezat, că tu ești fiul tatii și tata este fiul meu; și să cauți și tu să nu faci nedreptate; și să nu te fudulești cu averea ta, că oameni suntem, și Cel-de-sus nu vrea fudulie; și să fii milos dragul meu — și musca ce-i muscă și furnica de jos să n'o calci. Și nici pe mine să nu mă necăjești, că destul am fost eu necăjită; măcar azi cu nepoții mei, cu tine să mă bucur și să te văd așa cum vreau; și mai târziu, când fi tu mare, cum te-a cinsti lumea și cum or veni codanele să te ceară... Te uiți la mine? Fată eram, însă dacă știam să mă port și dacă eram și frumoasă, umblau toți după mine...

— Erai tu frumoasă, mamă?

— Eh, cum eram eu... Fața asta lumina, puiele: albă-roșie ca un trandafir și bunicu-tău — Dumnezeu să-l ierte, mă luase cu mare drag.

Și mama mică zâmbea, și strângea ochii să-și aducă aminte. Și încet, vorbă cu vorbă, trecutul i-se prefira pe dinainte. Se vedea în horă fată frumoasă, cum o alese un tânăr — și se iubiră ei mult; și tânărul plecă într-o zi și se prăpădi pe drum; și cum rămase ea singură, cu un copil — o viață întreagă de văduvie, cu ani lungi, închiși, cu oftaturi pentru cel dus. Și când bunica se înduioșa spunând, numai ce se ivea și Doda:

„Ce-l ții aci băiatul? Vrei să-l deprinzi ca tine, mortăciune. Aista-i nepotu meu, și să alerge, să se joace...”

Mama mică nu răspundea, și pe mine mă lua mila. Dar în scurtă vreme uitam, și apoi de iznoavă:

„Ori un șistac, ori de nu...”

Și nu mă lasam. O țineam de rochie, o luam și de păr, și o trăgeam, și ridicam și mâna, în cât se zbătea biata de bunică. Până când într-o zi nu mai putu să rabde. Iși smulse năframa, și așa cu capul gol, cu mâinile ridicate prinse a blăstema. Văzui atunci turbure înaintea ochilor, îmi veni să mă repez la bunica; dar simții că mă iau ameteți... Și nu-mi pot lămuri, nici aminte nu-mi aduc ce a mai fost, doar că

— după o vreme, eram în pat, că prin aiureli, când și când, auzeam ca un vânt repede suflând în casă, și glasuri cari veneau de departe, foarte departe, niște oftaturi, Doda vorbea și mama mică își ținea plânsul și iarăși Doda se auzia:

„L-ai pus în așternut... bucură-te acum! Are să moară, nu te teme, are să moară, și te-i scăpa de el...”

Apoi, la miezul nopții, când luminile se stinseră, îmi păru că ușa dela odaia mea se deschide, scârțâie, că cineva intră strecurându-se și se apropie de mine.

„Puiule, dormi, dormi?...” șopti un graiu tremurat și plin de milă, și o gură — gura mamei mici se plecă și mă sărută, odată, de două-ori, de multe-ori pe frunte, pe ochi:

„Sufletul meu, eu nu vream... Blăstemele mele nu se prind, că nu vream; numa să te faci tu bine, că-ți dau tot, îți dau, sufletul meu... Că pentru cine le țin eu, pentru cine trăesc eu?...”

Fața-i cu lacrimi se lipi de fața mea, mâinile-i se întinseră ca două aripi de cloșcă, mă ghemuii și eu lângă dansa, tăcui, și până la ziua dormii așa, în brațele calde dulci ale bunicii.

De atunci ani trecură. Pustie rămase casa părintească, oamenii se împrăștiară, și bunicile se duseră și ele pe drumul fără margine. Mai întâi Doda și pe urmă — eram departe, în locuri străine, când primii veste și despre Mama mică. Un frate mai mic scria:

„Îți facem aste rânduri cu multă jale: pe Mama mică n'o mai avem. Aseară, după sfințite, ne părăsi — muri cel puțin cum dorea, în mâinile noastre, căutată și plânsă de toți. Numai tu nu erai, și te doria, mult te doria, și până-și dete sufletul cu tine în gură, frate. O țineam cu vorba că o să vii, și te aștepta, nu-și lua ochii dela ușă. Și când simți că-i se apropie clipa, începu să plângă, și plângea ca un copil: „Vream să-l văd, zise ea. Acum a crescut și s'a făcut mare și cuminte... știam eu, și de aceea, nu de rău îl certam”. Săraca Mama mică! Au dus-o azi la groapă, și să ne vezi cum suntem... Ne pare casa goală, că eram deprinși cu ea, și avea încă zile de trăit; dar Cel-de-sus n'a vrut să ni-o lase mai mult...”

Nu putui să mântui serisoarea. Mă gândii la copilăria, mea, la vechile întâmplări de acasă... Unde erau toate? Unde erau bunicile? Mă pusei în genunchi, cum făceam totdeauna când mă săruta mama și spunea că sunt o floare și mă închinai — și de sufletul Mamei mici și de sufletul Dodei.

M. Beza

De ești bărbat, să fii bărbat.

(După A. Petșfi).

*De ești bărbat, să fii bărbat,
Iar nu păpușe slabă, moartă,
Pe care-o svârle după plac
De ici colo stăpâna soartă.
Un căne-i soarta. Latră numai
Pe oamenii ce-i vede lași;
Dar fuge de acei ce-n față-i
Stau mândri... Deci, să nu te lași!*

*De ești bărbat, să fii bărbat,
Dar nu te lauda, așteaptă;
Căci decât Demostenii toți,
Vorbește mai frumos o faptă.
Ca și furtuna, să clădești
Sau să dărâmi — și-apoi, tăcere!
Precum — sfârșind lucrarea sa —
Furtuna amuțește, piere.*

*De ești bărbat, să fii bărbat,
Să ai credință neschimbată;
Și spune-o... pentru ea de-ar fi
Să-ți dai chiar sângele drept plată.
Mai bine vieața s'o jertfești,
Decât principii și credință;
Vieața piară, nu-i nimic,
Onoarea dacă e 'n ființă.*

*De ești bărbat, să fii bărbat,
Și scumpa ta neatarnare
Să n'o dai, pentru câte-averi
Și bunătăți pământul are.
Pe-acei ce pentr'un os se vând,
Desprețuește-i cu tărie.
„Sărac și robul nimănui!”
Deviza 'n lume, asta-ți fie.*

*De ești bărbat, să fii bărbat,
Vârtoasă, neclintită fire;
Nici om nici aspra soart' atunci
Rău nu-ți vor face cu 'nlesnire.
Stejar să fii, pe care-l smulg
Furtunile din rădăcină;
Dar nu pot, cu suflarea lor
Să 'ndoaie fabrica-i tulpină.*

P. Dulfu.

Lemn tare.

Trecuseră patrusprezece ani de când nobilimea ungurească se pregătea pentru ziua cea mare proorocită ei de „baronul orb” Nicolae Vesselény. — Mănuirea armelor să fie deprinderea voastră de fiecare zi, — spusese el tinerimei care după disolvarea dietei din 1834 venise, și speriată și revoltată să ceară sfatul și îndrumarea. Și se pornise tinerimea pe mănuirea armelor „Baronul orb” nu o vedea, dar auzea ciocnirea oțelului și pocnetul puștilor și pistoalelor, și cu ochii sufletesti ghicea ținta lovită și destoinicia câștigată... Numai pentru viitorul mai depărtat al națiunii sale rămânea baronul tot orb; căci nu-și punea în puterea armelor, numai nădejdea desrobirii popoului său ci și pe aceea a robirii altor popoare.

Nu numai în mănuirea armelor se deprinsese însă nobilimea maghiară, ci și în alcătuirii de societăți și cluburi secrete, prin cari se întreținea ura împotriva asupritorului și, alături de dorul de răsbunare, și visurile de mărire întemeitate pe lozince de adevărată nebunie, de adevăret delir național: „Să facem unguri și din pietre!” — „Tot omul să fie om și maghiar!”

Anul cel mare, 1848, a găsit multe astfel de societăți secrete și cluburi, mișunând, fierbând; dintr'insele avea să izbucnească în primăvară. revoluția. Iar printre ele era și „tribunalul negru” din Târgul-Murășului, care-și propusese, ca deosebită menire să pună la cale „chestia românească”, una din cele mai grele ce sta în drumul visurilor mărețe maghiare. Cum? Cu prea puțină bătaie de cap: Fiindcă numai conducătorii erau cari ațâțau și puneau poporul împotriva, deci să piară conducătorii! — turma va pleca atunci gâtul spre tăiere, sau ascultătoare va ține pasul în urma „baciului ungurean”... Cuvânt de ordine a dat deci „tribunalul negru” din Târgul-Murășului să se răpună până la unul, toți valahii știutori de carte din Ardeal și din țara ungurească.

Bora Arpad, cap de bandă investit cu rang ofițeresc, a cerut el însuși să i se dea pe mână și spre stărpire un cuib din cele mai primejdioase de cărturari români, acela din Petrid, lângă Turda, unde preotul Ioan Pop Bariț crescuse nu mai puțin de cinci feciori și în carte unguerească, și în carte dar și mai mult încă în simțire românească.

Ei, își aduce aminte săcuiul, din școală. Puiul de valah îl lăsa departe în urmă la carte. — la cartea unguerească totuși! — și măcar că o știa mai bine decât el, în discuții vorbea cu mândrie numai de originea lui *romană*. — Frumoasă origine! — spunea Bora Arpad; — neam de tâlhari, iată ce au fost romanii și cu ce vă mândriți voi romanii. Se știe doar că Romulus și Remus... — Se știe că romanii au stăpânit toată lumea și au croit legi căroră toată lumea astăzi încă li se închină! — răspundea puiul de valah, și nu se da nici mai departe bătut, ci zdrențuți de tot ieșiau Atila, Arpad și chiar sfântul Ștefan, din discuție. — Nici n'a fost puțină otrava pe care a strâns-o în sufletul lui puiul de secu.

Avea să și-o reverse acuma din belșug asupra obraznicului de valah, asupra neamului lui întreg, și mai ales asupra fratelui mai mare, primejdiosul acela de Gheorghe. — cel ce scotea la Brașov o „Gazetă” pe care o chema a „Transilvaniei” și o „Foaie” prin care avea pretenția să lumineze mintea și să înalțe inima valahilor cu ajutorul literaturii... Literatură valahă! auzi absurditate! limbă barbară de robi incuți și literatură.

Iscoade aduseseră lui Bora știința că toți cinci frații erau acasă, în jurul patului bătrânului, care zăcea de mai multă vreme. Și totuși, când husarii au intrat cu sgomot în curte și Bora însuși a dat năvală în casă cu câte un pistol întins în fiecare mână, — nimeni nu li s'a arătat în cale; o tăcere de moarte ca dintr'o casă pustie, i-a întâmpinat. — Au prins de veste, au fugit mișei! scrășni săcuiul. — Tocmai din fundul unei odăi întunecoase îi ajunse până la urechi o tuse seacă...

— A! hohoti bravul ofițer tot a mai rămas unul aici; l-au lăsat pe bătrân și au tulit-o cu toții... Asta numai un valah e în stare s'o facă!

În pragul odăii se ivi acum bătrânul, înalt, slab cu ochii scânteietori de friguri duși în fundul capului, sprijinit într'o cârje abia ținându-se pe picioare. Auzise vorbele săcuiului, și nu mai putu răbda.

— Aci sunt, taie-mă, impușcă-mă, — grăi scurt, hotărît, strângându-și la ficcare cuvânt, toate puterile; — dar nu-mi batjocori copiii...

— O, sărace, — îi aruncă săcuiul vorba cu dispreț, — tu zici să nu-ți batjocoresc copiii, — dar ei te-au lăsat aci, pradă mâniei și răsbunării noastre; au grăbit la adăpost, cu picioarele lor sprintene, și nici unul n'a făcut pentru tine ceeace odinioară a făcut Enea pentru tatăl său Anchise; măcar că sunteți și voi romani, urmașii eroilor acelora...

— Eroi nu suntem, — grăi iar părintele potolit; — suntem niște bieți oameni cari ne apărăm cum putem de dușmanul înrăit și ne rugăm Domnului să-i îndrepte inima și să-i însenineze gândul...

— Vă apărați! Așa vă apărați! Uci-gași de tată sunt copiii dumitale; — căci trebuiau să știe că vom fi fără milă...

— Ascultă, domnule...
Bătrânul se lăsă gemând pe o laviță lângă ușe.

— Ascultă, ca să nu te mai ostenești pe drumuri... Ieri noapte, pe la cântători, cum nu puteam să închid ochii, de boală, aud la fereastră o bătaie ușoară... Mă ridic în așternut și apropii capul de gratii... Era un om din sat de aci; în bătaia lunii l-am cunoscut. — „Ce vrei, Mitre?” îl întreb. — „Vreau, părinte, să-ți spun, îmi zice, că vine veste rea dela Turda. Un domn de-ai noștri a trimis pe un om să-ți spuie să vă luați cu toții de grabă de pe-aci, că vine dușmanul cu gând de moarte asupra dumneavoastră și a sfinției tale; și zice, părinte să plecați chiar acum că în toată clipa poate cădea...” — „Unde-i omul?” — „M'a întrebat: unde șade popa vost?” I-am zis: las' că-i spun eu. Și a plecat îndată îndărăt” — „Bine, Mitre, du-te binișor acasă și să nu mai spui la nimeni nimic...”

„Am rămas așa gândindu-mă ce-i de făcut? Mă simțeam așa de slab, de nu m'aș fi putut târi zece pași din loc... Copiilor mei să le zic să plece ar fi fost în zadar... Ar fi alergat să facă rost de vre-un car, dar pe vremea asta e greu, s'ar fi pierdut o zi poate, și carul umblă încet, și în vremea asta... „dușmanul poate cădea în toată clipa” mi-a spus omul...

„Pe când mă frământam eu așa, aud ușa scârțâind... — „Par'că a fost cineva la fereastră?” mă întreabă Gheorghe... Atunci mi-a dat Dumnezeu un gând bun. — „Da, a fost, zic, a fost un om...” — „Ce vrea?” — „A venit un trimis din munți, dela Iancu; zice că îndată să vă luați și să plecați într'acolo, că e mare nevoie de voi...” — „Apoi Dumneata, tată?...” — „De mine nu e nimic; mi-a spus omul că pe-aci nu mai e primejdie; toată puterea ungușilor din Turda are să se îndrepte spre munții lui Iancu...” — „Dar măcar unul din noi să rămâie aci...” — „Nu, nici unul; mi-ajunge preoteasa să mă îngrijească... Nici nu mai mi-e așa rău...” — Și așa; cu părinteasca poruncă și sub amenințare, amintiri, de părintesc blestem, i-am trimis numai decât pe toți. Spre dimineață mi-au sărutat mâna pe rând și au plecat. Acum trebuie să fie aproape de strămtori...

— Dar zici de preoteasă; ea ce s'a făcut?
Bătrânul zâmbi amar.

— Asta nu ți-o spune-o, vezi. O fi trecut și ea dealul de spaima voastră prin păduri...

Stătea Bora Arpad în fața bătrânului acestuia slab ca umbra, și întreaga îndârjire a „tribunalului negru” prindea a se înmuia în inima lui. Ce-ar fi zis însuș tribunalul să fi stat aci de față?...

Afară husarii steteau gata. Căpitanul apăru în tindă.

— Aidem băeți! Ne întorcem; pe moș popa îl lăsăm până una altă aci... — „Lasă, ce credeți? — urmă văzând fețele ciudos mirate ale husarilor, — o să-l luăm noi când s'o mai întrema, să-l spânzurăm cu pompă la Turda... Ce să ne stricăm acu praful de pușcă pe stârvul ăsta?...”

Dar când fură departe husarii, Bora Arpad mai întoarse odată capul spre casa popii ce începea să se piardă în zare, și murmură scrășnind din dinți:

— Din tare lemn sunt ciopliți, totuși, tâlharii ăștia de valahi!

Ion Gorun.

Pe Rin dela Mainz la Colonia

Johannesberg.

Cine n'a gustat pe-o seară cu lună, la marginea apelor de aur, tihnit aroma vinului rubiniu de Rudesheim, nu poate cunoaște încă vraja Rinului. De câteori rostesc cuvântul celui mai mareț fluviu ce l-am văzut vre-odată, îmi răsare înaintea sufletului uneori mai mult de cât poezia unei vieți, mai mult de cât un vis pe care l-am viețuit sau poate pe care aș fi dorit să-l trăiesc undeva, într'unul din frumoasele castele medievale de pe țărmurii lui aproape ruinate și smăcinate de maseaua aprigă, a vremurilor.

Mă întorceam într'o noapte de mai cu barca pe Rin în jos, venind dela un comers studentesc. Ce-i un comers știe fiecare om, care a studiat la una din universitățile germane mai mici. Nu-i altceva, ca să zicem așa, de cât o convenire intimă a studenților, unde se cântă duios cântece, al căror text patriotic l'a scris *Arndt* sau *Simrock*, unde se dansează, să bea vin auriu amestecat cu clinuri de portocală și unde se aprind uneori puternic și inimile. E un fel de petrecere pașnică a germanului, pe care temperamentul latin mai viu și focos, pe nedreptul, n'o înțelege în toată poezia ei. Cu astfel de ocațiuni, se încheie de multeori prietenii trainice și frumoase, cari te apropie de un suflet pe care-l înțelegi, vreme îndelungată. Prietenul meu, pe care l-am cunoscut la comers, era blond, înalt, foarte vesel uneori și dimpreună cu acest prieten coboram de astădată Rinul, în jos, pe-o noapte de sfârșit de mai, când priveghitori se alintă, mai cu drag, în tufșuri, iar luna, încântată de frumusețea ei își admiră părul ei de aur desfăcut fir de fir în cerul profund și misterios al apelor, al nestatornicelor ape sclipitoare! Amândoi tăceam. Pe mine, în special nu mă mai părăsea ritmul regulat al unei polci nemțești, ce se joacă la comersuri cu foarte multă plăcere din partea studenților, așa încât în fie ce moment îi desprindeam limpede în gând și neîncetat acel caracteristic: bumbum trarara, bumbum trarara, redat de vioare, de corn, de-un contra-bas și de-un piano.

Luntrașul, pe care-l rugaserăm să ridice lopețile pentruca să plutim în dragă voie câteva momente, ne arată plin de năvitate cu degetul, cum biscul luntrii tăia discul argintiu al lunii, drept în două. Prietenul meu tăcea... Erau clipele într'adevăr prea frumoase, decât să cerc să rump cercul lor trandafiriu, făcut din petale parfumate de roze, în care se lăsa ademenit și prins, clipocitul plângător al apei, paloarea vineție a nopții și cantilena sfâșietor de dulce a unui corn, din depărtare...

Acum treceam prin fața colinelor dela Johannesberg, a colinelor, pe cari veghează, primăvară de primăvară, vița înflorită, acest belșug de sevă ce are să ațâțe pojar de dor în inimi. Rinul schinteiază la infinit uneori ca o cingătoare palidă, brodată cu perle, iar altădată pare o grea manta de aur ce trebuie s'o puie cândva pe umerii săi uriași, marea, la logodna sa cu furtuna, cu acest imcar rege al apelor.

Rânite de vapoarele cari trec grabnic spre Colonia, apele suspină acum triste, ca o fecioară pe care un tiran o pedepsește cu lovituri de bice, acum ca un piept de-

femeie adorată, după clipe de așteptare îndelungată în misterul albastru al boschetului, din mijlocul unei grădini... Parecă toat florile din lume s'au adunat la un loc, să se orânduiască în forma unui evantaliu uriaș, care a adus în mișcare de-o mână nevăzută, are menirea să tulbure cu prea mult parfum liniștea visului lor milenar, visul undelor nestatornice. Pe cele două țermuri, dispar unele după altele, colinele dela Iohannesberg...

Din vremuri vechi, e vestit în lumea întreagă vinul ce-l produc vile dela Iohannesberg. El n'a rămas necunoscut nici unuia din prietenii mustului văilor, ce se 'nbulzesc spre Rin, dar totuș puțini vor fi aceia, cari l-au putut gusta îndeplina lui bunătate princiară! Se poate numi princiar nu din cauză că cheia la colinele dela Iohannesberg s'ar afla în mâna unui prinț, ci deoarece chiar o mână albă de prinț, l-a sădit în preabinecuvântatul pământ al văilor renane. Iar acel ctitor încoronat n'a fost alt om mai puțin însemnat, decât chiar Carol cel Mare, nebiruitul domn din țara Frâncilor.

Era într'o primăvară. Din balconul castelului său dela Inghelheim, viteazul rege își cobora ochii întocmai ca o binecuvântare de tată, asupra admirabilei fășii de pământ proaspăt, ce se 'ntindea sub picioarele sale. Căzuse peste noapte un strat subțire de omăt, care acoperea ușor pripoarele dela Rüdeshheim, ca un cearceaf străveziu de muselină. Și cum se uita în largul zării cu ochii plini de gând la petele strălucitoare de zăpadă, observă Carol, că omătul de pe spinarea dealului, ce se chiamă Iohannesberg, se topește sub razele soarelui cu mult mai repede decât pe alte părți. Marele domnitor, care ca un adevărat rege german, era totdeodată și un gânditor profund, socoti că pe locurile ce sunt bătute de o așa de înbelșugată ploaie de raze, pot crește și alte multe lucruri, pe lângă iarbă și burueni netrebnice.

Chemă îndată la sine pe bătrânul Kuonrat, pe pajul său și îi porunci ca a doua zi des de dimineată, să pună șaua pe cal și să se ducă la Orleans, la orașul vestit al vinurilor. El avea să le spună vitejilor locuitori ai orașului acelaia, că împăratul își aduce cu drag aminte de vinul lor renumit, din care multe cupe i-au îndulcit inima în clipe de griji și că dorind să aibă și el în țara sa vinul acesta, îi roagă să trimită la Rin, vre-o câțiva butuci de viță.

Astfel s'a fost pornit pajul, ce-avea să ducă vestea regească, pe drum, și încă înainte de ce luna s'ar fi mântuit toate schimbările ei obicinuite pe cer, se întoarse cu voie bună la castelul regesc, de lângă Ingelheim. S'au bucurat tare cu toții de întoarcerea grabnică a pajului. Carol însuș se sui pe o corabie și ajungând la Rüdeshheim plantă chiar cu mâna sa viță francă, în pământul feciorelnic din țara Rinului.

Fapta regelui n'a fost însă numai un joc capricios al unei dorințe vremelnice a unui domnitor! El dimpotrivă, se interesa regulat de starea viței dela Rüdeshheim și dela poalele Iohannesberg-ului, și când sosi în țară a treia toamnă de când se sădise vița, dinpreună cu frunzele ei veștede se porni la drum din cetatea sa iubită, ce se chiamă Aachen, și regele, și veni sănătos în țările renane. Răsunau adânc văile de chioțele și de cântecile vesele ale culegătorilor de struguri dela Rüdeshheim și dela Iohannesberg. Se 'nțelege de sine, că cel dintâi rod sau

mai bine zis primițiul roadei fu închinat regelui: adecă un must auriu, într'o cupă de aur! Era o beătură demnă de un rege. Carol cel Mare înghiți setos de multa așteptare, prima sorbitură și în ochii săi albaștrii și luminoși, lauda admirabila beătură. Vinul focos și dulce ca o primăvară, de Iohannesberg, îi fu de aci înaintea beutura sa cea mai favorită. Când gusta din el simțea cum îi revin în trupul său îmbătrânit tinerețele, iar când a fost să moară ceru o cupă de aur, din care nu mai băuse altă persoană de cât numai iubita sa, și după ce porunci să i-o umple cu vinul din vița plantată chiar de mâna sa, o goli până'n fund și cu lacrimi în ochi, pentru ca să nu mai poată bea nimeni din ea, o aruncă din balconul castelului său. în apele Rinului... Iar aceia ce a simțit odinioară marele Carol, o simte și azi fieștecine, în cupa cărnii schinteiază, ca perlele'n fundul mării, sângele ciorchinilor de struguri dela Iohannesberg. Cât timp va mai curge Rinul și cât timp se va pomeni undeva numele dealului și al altor vinuri vestite, acesta va fi pomenit totdeauna, ca un rege al vinurilor, ca un vin între vinuri...

Legenda despre Carol cel Mare, care a plantat vița, se continuă mai departe, admirabil. Cântecul ei răsună adeseori toamna, duios, de pe buzele culegătorilor și al femeilor blonde, ce s'au înpletit în păr, ca niște bachante, frunze de viță.

Să fie primăvară, când pe colinele și văile Rinului înfloresc mlădițele tinere, iar spațiul se umple de puternica mireasmă a florilor de viță, o umbră sveltă pribegeste în vremea nopții printre vii. Statura o are întocmai ca un rege, pe umeri mantaua de purpură se'ncheie într'un nod, iar pe frunte îi arde coroana grea de rege. E Carol, marele rege al Frâncilor, care înainte cu o mie de ani a sădit belșugul viței chiar cu mâna sa, în inima pământului rodnic dela Rüdeshheim și pe coastele călduroase dela Iohannesberg! Din mormântul său regesc dela Aachen s'a deșteptat de parfumul pătrunzător al strugurilor și el a venit să binecuvinteze vița, pe care a sămănat-o el însuș, regele. Drumul nocturn al viteazului domnitor îl luminează luna plină, iar la Rüdeshheim peste valurile dantelate, ea țese un pod de aur brodat cu perle. Regele trece ușor peste el, abia atingându-l, îndreptându-se cătră dealuri și împărțind pretutindeni cu brațele întinse, bogata sa binecuvântare. Însă la cel dintâi cântec al cocoșului el se'ntoarce din nou îndărăt la mormântul dela Aachen, dormindu-și mai departe somnul său secular, până când la anul viitor îl redeșteaptă din nou din visuri parfumul adunat în potirele florilor de viță, chemându-l în pribegiri nocturne prin admirabilele văi ale Rinului, înviate de marea vrăjitoare a apelor, de lună...

Ar mai fi de adăogat încă o întâmplare foarte interesantă și hazlie, pe care o povestesc uneori călugării dela Iohannesberg, lângă un pahar de vin în singurătatea zidurilor mănăstirii, pe cari i-a îmbrăcat din toate părțile mușchiul. Se făcu anume, că starețul dela Fulda, vizita precum e obiceiul, mănăstirea, chiar pe timpul când ciorchinele de struguri atârnavu galbene de coapte ce erau pe 'sub frunze. Bătrânul monah se interesa de una și de alta și fiind foarte mulțumit cu mersul lucrurilor din mănăstire, invita în fine în semnul bunăvoinții sale părintești, întreg conventul fraților, la o cină comună.

„Vinul înveselește inima omului!“ Cu această sentință plină de un adânc înțeles a împăratului David, își începu bătrânul stareț cuvântarea sa. „Mâna preabunului Dumnezeu va fi darnică viilor voastre și la toamna ce-o veni. De aceea fraților, să jertfim împreună, cu măsură, în cinste și evlavie, câteva sticle din sângele scump al vieții! Eu aș gândi, c'ar fi de cuviință de astădată, să luăm din vasul cel mai mare. Dar mai înainte de ce ne vom adăpa din nobilul dar al Domnului, să luăm brevierul și să începem masa c'o rugăciune!“

„Brevierul?“ S'auzi deodată șoptindu-se din toate părțile și murmurându-se printre șiruri, iar în ochii plini de demnitate ai fraților călugări, se putea ușor citi ca un fel de umbră de nedumerire și de zăpăceală.

„Da, chiar brevierul“, întări a doua oară starețul, fulgerând pe monahi, cu privirea sa extrem de serioasă.

Fiecare începu să caute din nou pretutindeni...

Oare nu dispar încetul cu încetul foldurile de pe fruntea starețului și buzele sale nu se acoper ușor de un zâmbet ironic, aproape neobservat?

„Ei să lăsăm de-ocamdată afacerea asta încurcată, și să bem!“ continuă starețul. Și liniștit, el ia din mâna maistrului pivniții, sticla cea dintâi, acoperită de prav. „Știe Dumnezeu cum se face, dar par'că tot ar fi trebuit să aduc cu mine dopelnicul când am plecat de-acasă“, observă aproape pe șoptite bătrânul stareț, glumind, după ce-și scotocise pe rând toate buzunarele.

„Dopelnicul?“ Deodată încep călugării cu toții să se caute prin buzunare și încăteva clipe se înființară atâtea dopelnice, pe cât de mare era numărul preacuvioșilor monachi, adunați în arc!

Peste fața plină de demnitate a starețului trecu în zbor o aripă ușoară de veselie sfântă. „Ei bravo prea cuvioșii mei! Câtă binecuvântare de dopelnice! Vă rog însă, ca în momentele acestea să lăsați toată supărarea și năcazul la o parte! Dar mâne... Iată acum ar fi mai bine să ne gândim la sentința împăratului David!“

Și dupăce dopul fu eliberat cu istețime din cleștele gâtului de sticlă, vinul rubiniu umplu pe rând spumos, cupele monachilor...

*

Rinul primește în fața mea chipul unei oglinzi de argint, întocmită ca pentru de-ași admira la miez de noapte în fundul ei, ochii de-o frumusețe stranie, nixa Loreley... Luntrasul cu spetele aduse, trage regulat lopețile una după alta, alintând ușurel obrăjii palizi ai apelor, stropii răsfirați pe lângă coastele bărci, de lovitură, recad pe apă ca o ploaie ușoară de perb.

Mă uit înapoi pe loardele umede, tăiate din pieptul tânăr al undelor, până hăt de parte și pe neștiute observ cum mă înpresoară ca o adiere de pământ proaspăt, scormonit de plugurile țaranilor din țara mea, din câmpia ce de mii de ani își lasă sfășiât sânul întocmai ca și odinioară Prometheu de vultur, pentru de a i se răpi din adânc, aceia ce are mai bun, adecă seva datătoare de viață. Văd par'că cum se saltă grăul măricel de sub brazde și aud chemarea pitpalacului, chenare de somn și de visuri... Apoi pe neobservate mi se furișară, din nou în urechi încetul cu încetul, ritmul polcii nemtești, pe care o jucai la comers, întoc-

mai, ca și cum aș auzi aievea cornul și contra-basul: bum bum trarara, bum-bum trarara!

Liniștea crește solemnă, asemenea, unui uriaș ce-și ridică pieptul, pentru a respira. Deodată inima mi se ușurează ca de-o povară grea, ochii mi se limpezesc, gândul mi împacă, iar buzele prind să fredoneze ușor, lied-ul lui Heine:

„Ich weiss nicht was soll es bedeuten
„Dass ich so traurig bin“...

D-r I. Broșu.

O scrisoare și un răspuns.

De Horia Petra-Petrescu.

Am primit o scrisoare zilele trecute, o scrisoare dela cel mai bun prietin al meu.

Să zici: cel mai bun prietin, în zilele noastre, când prietiniile sunt pe baze atât de șubrede, când prietiniile cele mai trainice se desfac, ca să le urmeze tocmai contrarul dela prietinie, e vorbă mare — o știu prea bine. Și totuși o scriu: epistola am primit-o dela cel mai bun prietin.

Dar mai înainte de toate cer iertare cetitorului pentru rândurile, cari vor urma. Să nu-mi spună: „Ce vrea omul ăsta cu intimitățile lui în public?!“ Să citească binevoitorul cetitor articolul până în capăt și nu cred că-mi va mai pune întrebarea de mai sus.

Prietinul meu este român macedonean — aromân deci. Cu dânsul am petrecut ani întregi în străinătate. Am fost ca cei doi dioscuri de pe firmament: Castor și Pollux.

Ne-am împărțit unul altuia durerile și bucuriile. De nu ne întâlneam într-o zi, ne căutam reciproc, în ziua următoare, în ruptul capului, întrebându-ne: „Ce i s'a întâmplat prietinului meu?“

Numele prietinului nu importă. Seliștenii îl cunosc. L'au avut o vară întreagă în Seliște și pot să adeverească spusele mele, dacă-i laud inima românească, bună, curată, cinstită.

Și dela acest prietin, care s'a întors de un an în Macedonia lui, sfâșiată de dușmani, în Macedonia, de care-mi povestea seri întregi, cuprins de nostalgie, căutând să-mi aducă mai aproape moravurile curate, sufletele românești, ținuturile minunate ale țării lui, dela acest tovarăș, iubit al meu, iau câteva crâmpie din scrisoarea-i ultimă — rugându-l și aici să nu se supere de indiscreția mea — și le aștern subț ochii cetitorului.

Nu sunt fantazii de romancier sau de novelist cele scrise aici, ci sunt *curatul adevăr*.

*

„După o absență de 11 ani de zile din patria-mi iubită“, îmi scrie prietinul, „am fost în vara aceasta numai pentru 18 zile acasă. Te vei fi mirând de ce așa puțin! N'am putut mai mult. A trebuit să stau aici, în S., unde e „șurupelnița“... pentru diferite chestiuni de-ale noastre. M'am topit de căldură și m'am prăpădit de cheltuieli, căci așa am crezut și eu și alții, că este bine să fac...“

„Când am plecat spre satul meu, am plecat deghizat și fără să știe decât numai doi inși. Drumul era lung (3 zile): 2 zile cu trăsura și una cu calul.“

„Când m'am apropiat de ținuturile mele am întâlnit oameni din satul meu. Români de ai noștri — rudonii chiar (un cumnat și doi veri buni) — și nu m'am arătat cine sunt. Ei, bieții, nu m'au cunoscut. Mă schimbasem. Eu i-am recunoscut pe toți.“

„Nu-ți poți închipui cât de greu îmi venea. Cu toată greutatea, am putut să mă stăpânesc și am trecut pe lângă ei ca un străin, indiferent, rece! Nu se putea altfel. Puteam să cad de vre-o mână streină de se lătea vestea cine sunt.“

„Și m'am apropiat de satul meu. Nu l-am mai recunoscut. A fost ars de dușmani [Grecii i-au dat foc anii trecuți]. Casele reconstruite. Unele mai mici, altele mai mari — cum au putut bieții oameni. Biserica, școala — arse. Încă neconstruite la loc. Te fac să-ți smulgi

părul de durere și să-ți muști buza de răzbunare.“

„Am plâns la marginea satului meu. Am stat o jumătate de ceas subț un pin bătrân și m'am răcorit. M'am mai liniștit.“

„Mă uitam la căsuța părintească, schimbată. Vedeam șezând pe prispă pe tata și sorioarele, cu nepoții, în umbra prunului. Era într'o Duminecă. Imi bătea inima să-mi spargă coșul pieptului.“

„Ei, bieții părinții mei, nici că bănuiau, nici nu aveau ideie, că unicul lor fiu are să vină și să-i sărute peste câteva clipite.“

„Pornesc spre casă cu pași grăbiți. Imi tremurau picioarele, par'că eram beat. Se uitau consătenii la mine cu curiozitate. Ziceau că sunt un turc (după hainele ce le purtam), un trecător. Până ce m'am apropiat de casa noastră.“

„Pe prispă sta tata și ținea pe un nepoțel în brațe. Lângă el două sorioare, pe cari nu le-am recunoscut, căci le-am lăsat când am părăsit patria în vârstă de 2 și 4 anișori.“

„Le spun: „bună-ziuă“ și tata nu mă cunoaște. Mi-s'a oprit respirația. N'am putut spune nimic altceva, decât:

— „Tată!“ și l-am luat pe tata pe după gât.“

„Ce-a mai fost, nu știu.“

„M'au podobit lacrimile (nu mi-e rușine de ele, de și sunt în vârstă acum), am plâns și am stat îmbrățișați, așa, nu știu cât timp...“

„Ca prin vis am auzit țipete de bucurie și de spaimă: mama, care se afla sus în odaie, a leșinat, când i-au spus susorile vestea că am sosit... I-am făcut frișiuni, am udat-o cu apă... până și-a venit în fire.“

„Cu mama au urmat alte scene...“

„Dragă prietene, nu-ți pot spune mai mult. Iubiea și dorul părinților nu se pot descrie...“

„Cum ți-am spus, am stat numai 18 zile în satul meu. Mai mult nu s'a putut, căci aveam termenul fixat.“

„Mă rugau părinții și surorile cu lacrimi în ochi să mai stau. Le-am spus, le-am explicat cum am știut eu mai bine cum stau afacerile și mi-au dat și ei voie să plec cu binecuvântarea lor.“

„M'am întors din nou aici, când holera făcea pustiriile cele mai mari.“

— Te rog, cetitorule, oprește-te, ca și mine, după cetirea pasagiului acestuia și ia-ți putere să citești mai departe. Scena a fost atât de plastic și de simplu, sincer, descrisă, încât nu cred să nu ți se întipărească în inimă — să sperăm — pentru multă vreme.“

Și acum alt crâmpie din scrisoarea amintită:

„Atmosfera este încărcată prea din cale afară pe aici. Nu știm ce ne aduce ziua de mâine. Zilnic omoruri și atentate: trenuri și gări aruncate în aer, ba sâmbăta trecută s'a aruncat o bombă într'o moschee turcească și sunt foarte mulți morți și răniți.“

„Dacă de pe acum e situația gravă, când e iarnă — ce va fi la primăvară? Unul Dumnezeu știe!“

„Noi, românii, ne-am croit deja de mult linia noastră de conduită, pentru orice eventualitate.“

„Un lucru să știi: pe viața mea n'am să pun eu nici un preț. Nu se poate altfel!“

*

Și iau din nou condeiul în mână și încep să scriu un răspuns la rândurile de mai sus. Și la răspunsul acesta, acum, după ce am lăsat să se tipărească cele câteva rânduri din scrisoarea prietinului, cred cu toată tăria sufletului meu, că se asociază și alții cu mine, ca să strângă mâna iubitului, adevăratului meu prietin macedonean.

Și încep:

„Iubite frate al meu îndepărtat! Ceace-mi scrii tu îmi umple ochii de lacrimi, îmi face să-mi bată inima mai tare, mă silește să fiu mândru de tine și să-ți strâng mâna, cald, prietenește, din inimă.“

„Tu, dragă frate al meu, ai avut să suferi multe. Multe, fiindcă ai fost român, ești român, și vrei să rămâi român până la ultima răsuflare.“

„Voi, o mână de oameni entusiaști, vă puneți viața în primejdie, vi-o dați cu bucurie pentru binele neamului nostru, în zilele acestea,

când idealistii sunt atât de puțini, când vorbește pântecul și punga. Un laș nu-și dă viața pentru un ideal. Voi, dragii mei, voi nu sunteți frământați din aluatul trădătorilor de neam.“

„Ce ți-aș ști spune eu — dragă prietene — după ce mi-ai povestit scena cu părinții tăi? De mi-ai fi în apropiere te-aș strânge în brațele mele, mi-aș propti capul de pieptul tău, în care bate o inimă iubitoare de părinți, și ne-am înțelege astfel mai bine decât se poate spune prin vorbe. Așa, de departe, îți scriu și mi pare rău că nu pot să-ți împărtășesc altfel simțimintele mele decât cu ajutorul hârtiei și a unei penițe de metal.“

„Tu ai fost departe de ai tăi 11 ani de zile. În timpul acesta ți-ai câștigat cunoștințele, ai făcut studii și te-ai reintors acasă înarmat cu cele mai bune arme, cari bat câteodată chiar și puștile cu precizie cea mai ideală, cu armele științei. În țara voastră însă nu domnește întrecerea aceasta, în țara voastră e dreptul pumnului.“

„Grijește-ți viața, dragă prietene, grijeste-ți viața. Nu pentru tine, ci tot pentru neam. Ce suntem noi altceva, decât niște picături nelnsenate față de complexul neamului?! Dar aceste picături, cu puteri unite, pot să miște oglinda liniștită a lacului pot să spargă zăgăzuri, pot să dărime poduri măiestrite, cari cearcă să le înăbușe libertatea. Și tu, picătura mică fă-ți datorie: înfrățește-te cu alte picături, *Gutta cavat lapidem*, Să nu ridem, dragă prietene, de filosofia din dictonul acesta latinesc, ci să-i urmăm. Chiar dacă am cădea pe drum istoviți — să-i urmăm. Vor veni alții, mai fericiți decât noi, și o să ducă la isbândă ideea: noi să fim Ioan Botezătorii idealului nostru național.“

În țara, în care vorbesc bombele și puștile de prin ascunzișuri, în țara, în care tu! trebuie să cutieri ținutul scump inimei tale îmbrăcat în haină mincinoasă, ca să nu fi recunoscut că ești român de omenie, căci ai fi omorât, fiindcă vrei binele neamului tău; în țara în care casa și satul tău sunt date pradă focului, fiindcă ai tăi au vrut să rămână români — să ai noroc, dragă frate al meu, să ai noroc și mulțămăta sufletească că-ți îndeplinești *da-to-ri-a*.

„O, de ar fi toți ca tine! De ar gândi cel puțin a 100-a parte din cât te sbuciumi tu cutare și cutare bogătaș tânăr, care-și pierde nopțile în joc de cărți și așterne, fără muștră de conștiință, pe masa verde sudoarea, vlaşa țărănilor noștri amăriți! De s'ar sgudui de greață sufletul cutărui tânăr, care n'are alte cărări decât cărările vișului, cântând în versuri schiloade leneșele îmbrățișări de femei pierdute — până când neamul lui așteaptă *oameni*, oameni, din creștet până 'n tâlpi.“

„Imprumută-le o schinteie de dragoste de neam și tu, cel atât de departe de noi și — totuși — atât de aproape.“

„Suntem frați de suferințe, frate macedonene! Dacă la noi nu sună puștile totdeauna și nu vorbesc bombele și nu se aprind casele acum, avem noi alte bombe sufletești, aruncate în sufletele noastre, bombe tot atât de grozave ca ale voastre...“

„Și mai scrii încă ceva. Scrii despre impresiile, cari le-ai avut la noi, cât timp ai străbătut Ardealul. Iată un pasaj din cele multe:

„M'am gândit des... la toți frații iubiți de dincolo“, pe cari i-am cunoscut, pe cari i-am admirat și îi voi admira întotdeauna pentru dragostea lor de neam, pentru voințele lor și pentru lupta cea grea, dar sublimă și spinoasă totdeauna, pe care o duc cu atâta abnegațiune și resemnare!... Și, crede-mă, că vizita făcută la voi mi-a fost un izvor de idealism, la care e bine să vie mulți de ai noștri, acolo la voi, căci la voi este viață și e viață pentru că e luptă; și cine vrea să trăiască trebuie să lupte!“

„Ce frumoase le-ai văzut toate la noi! De fapt, ți-a fost impresia? Bine, dragă prietene, visează înainte!... E atât de frumos să visezi!“

„Ai dreptate: lupta noastră este grea, sublimă, plină de abnegație, de resemnare și... spinoasă!“

*

Și-acum, când închei scrisoarea aceasta, îmi răsună în urechi un cântec, care-l cântau fete și filăcăi, copii și moșnegi, bărbați și femei,

la alegerile parlamentare ultime în unul din cercurile electorale, în care candida Alexandru Vaida. Să fi văzut entuziasm, să fi văzut jertfire de sine — chiar moarte de om! ca la voi — pentru cauza noastră. Cântau românii, cu ramuri verzi de brad în mână, pe melodia „Hora unirii”, cântece de preamărire pentru unul din cei mai buni ai noștri.”

„Vai, ce departe stăm astăzi de „Hora unirii!” O îmbrățișare frățească....”

Cooperatie și capitalism.

De dr. V. Madgearu.

Este foarte caracteristic, că ideia cooperatiei s'a ivit mai întâi în Anglia pe la începutul secolului al XIX-lea, imediat după revoluția industrială și comercială, care a transformat regiuni întregi din așezări agricole, răsirate pe câmpii largi în așezări industriale. Îngrămădite în orașe: un popor aproape dintr'o bucată s'a schimbat în două armate față în față — bogatii și săracii. Prefacerile decurse din revoluțiunea economică erau așa de multilaterale și se îmbrăcau într'atâtea forme, încât fiecare judeca rezultatul general de bun sau de rău, după punctul de vedere ce și-l însușea. Două teorii se desprinseră din observațiunile nouălor stări de lucruri: crezul concurenței universale pe de o parte, și credința într'un sistem cooperativ, pe de altă parte.

Socialistul *Robert Owen*, observând mizeria, adusă asupra concetățenilor săi, de nouăle condițiuni economice capitaliste, concepuse ideia cooperativă. — Era, așa dar, o reacțiune contra principiului capitalist: principiul liberei concurenți, a cărui consecință era profitul întreprinzătorului, în baza căruia se alcătuiseră noua organizațiune economică a societății. — Piatra fundamentală a sistemului cooperativ al acestui socialist era tocmai înlăturarea profitului și exterminarea intermediarului.

Câțiva ani mai în urmă — întârzierea se datorește mersului mai încet al evoluțiunii economice a Franței — *Buchez*, impresionat de decăderea meseriilor — una din urmările revoluțiunii economice — elabora sistemul cooperatiei de producțiune, a cărui idee conducătoare era îndepărtarea întreprinzătorului. *Schulze-Delitzsch* și *Raiffeisen* — mai ales acesta din urmă, — în Germania, urmăreau către mijlocul veacului al XIX-lea aceiași ideie în sistemele lor cooperative de credit — tot înlăturarea profitului și încă a profitului cămătăresc.

Ori cari sunt deosebirele dintre formele de organizație cooperativă, fie ele însoțiri ale consumatorilor în scop de a asigura un preț mic și o calitate bună pentru articolele de întrebuințare zilnică, prin eliminarea profitului comerciantului sau industriașului (Anglia), fie însoțiri ale producătorilor îngrijați să capete valoarea întreagă a muncii lor, prin absorbirea profitului întreprinzătorului (Franța), fie însoțiri de credit, cari urmăresc înlăturarea profitului negustorului de bani (Germania), — întregul sistem se prezintă dela început drept o reacțiune contra excrescențelor organizației capitaliste a societății, de cari s'au resimțit, în deosebi, meseriașii, muncitorii și țărani.

Reușita uneia sau alteia din formele de organizație cooperativă atarnă de gradul în care intrupează principiul anticapi-

alist: înlăturarea profitului. Aceasta este lesne de înțeles. Orice mișcare socială de astăzi, având loc în sânul structurii capitaliste a societății, ea poate s'o distrugă și și s'alcătuească alta în loc, poate s'o îndrepte pe alocurea și să i se adapteze, sau de nu, poate să fie absorbită în ea. — Numai utopiștii au crezut și mai cred, că cooperativa va înlocui capitalismul și s'au înșelat ca și ideologii socialiști, ce — au visat transformarea societății de astăzi într'una socialistă. De fapt, cooperativa a îndreptat structura capitalistă și i s'a adaptat, ea a ajuns un *correctiv* al sistemului economic al lumii, alcătuit pe baza concurenței universale.

Capitalismul, clădit pe legea biologică a supraviețuirii celor tari a aflat, un correctiv în cooperativa, alcătuită pe o altă lege biologică: adaptarea funcțională, conform căreia orice modificare a unei funcțiuni aduce după sine modificarea structurii însăși. Structura societății capitaliste este condiționată de funcțiunea capitalului de a acumula profitul. Deci numai modificarea ei — întrucât se poate — *eliminarea profitului*, poate s'o schimbe, după cum, cu drept cuvânt socotea însăși *Robert Owen*. Dacă cooperativa nu urmărește aceasta, este anihilată de capitalism și înființarea ei este un non sens. Ca s'o urmărească, ea trebuie să intrupeze un alt principiu decât acel al luptei universale — *principiul echității*, care este la rădăcina ajutorului reciproc. Orice abatere dela el înseamnă o deformare a organizmului cooperativ, și deci o slăbire a lui, căruia îi urmează o înghițire în capitalism. Așa ne învață istoria cooperatiei...

Pionierii dela Rochdale au înființat în 1844 cea dintâi cooperativă de consum, spre a-și asigura un preț redus și o calitate bună articolelor de trebuință zilnică prin înlăturarea profitului intermediarilor. Pentru aceasta s'a introdus o egalitate a părților la capital și împărțirea dividendului la capital a fost înlocuită prin sistemul împărțirii folosului în raport cu valoarea consumului fiecărui membru la cooperativă — un sistem, care a condus la guvernarea cooperativei de către consumatori. Oricine poate intra oricând ca membru al cooperativei și cu cât numărul părtașilor e mai mare, crescând totalul afacerilor și folosul fiecăreia va fi mai mare. Nimeni nu este prea mare, nimeni prea mic, nimeni prea bogat, nimeni prea sărac, pentru a face parte din cooperativă. Așa dar nu este un număr fix de indivizi, care își asumă guvernarea și absorb profitul, ci un corp continuu crescând, o democrație ce-și alege reprezentanții ei, spre a administra o ramură din viața socială producerea și distribuirea articolelor de prima necesitate.

În cooperativă nu e vorba de acțiuni, ci de părți egale la capital, cari nu sunt supuse fluctuațiunilor de bursă, de unde rezultă o înlăturare totală a profitului în forma ce mai de obișnuit. Cu cât prosperă cooperativa, dobânda la capital scade în mod automatic, așa că valoarea crescândă a cooperativei, fie datorită creșterii populațiunii locale, sau energiei și integrității membrilor și funcționarilor ei, — această plus valoare este împărțită comunității întregi, tuturor celor ce vor să fie membrii cooperativi.

Dacă nu s'ar asigura această echitate în afaceri, cooperativa ajungea o societate

pe acțiuni. Într'adevăr, nefixându-se la egal partea fiecărui membru la capitalul social și acordându-se dividend la capital, interesul membrilor acționari ar fi ca dividendul să fie cât mai mare, deci și prețul produselor mare, și interesul consumatorilor călcat în picioare. Profitul n'ar fi eliminat și în locul unui intermediar ar fi atâția, câți acționari mari ar avea societatea. Acțiunile ar fi căutate la Bursă, îndată ce prosperitatea societății ar fi de notorietate publică. Astfel cooperativa ar fi absorbită în structura capitalistă, ceea ce de fapt s'a întâmplat și se întâmplă adese-ori.

Băncile populare suferă aceiași transformare, dacă întreaga lor alcătuire nu se sprijină pe același principiu al echității. Sistemul *Raiffeisen* este tipul ideal al băncilor populare. Bazat pe răspunderea nelimitată a membrilor băncilor sale, *Raiffeisen* n'a admis părțile la capital, de oarece el nu voia altceva decât să înlesnească credit oamenilor nevoiași, iar nu să-i facă părtași la o întreprindere ce ar fi urmărit câștigul; și chiar fiind silit prin lege a introduce părțile la capital, el le-a stabilit în statutul normal la zece lei plățibili în rate de 10 până la 25 bani pe lună, oprind ca cineva să aibă mai mult de o parte. Sistemul *Schulze-Delitzsch* a admis dela început formarea de părți la capital și adoptând mai târziu în parte răspunderea limitată, a învoit acumularea mai multor părți asupra uneia, limitând totuși un maxim în general de 600 de lei, peste care s'a trecut mai târziu. Principiul echității a fost dar dela început sacrificat. S'a urmărit formarea unui capital al fiecărui membru. Momentul social — ajutorul, înlesnirea creditului a fost strămutat pe al doilea plan, momentul capitalist — urmărirea câștigului i-a luat locul și rezultatul este foarte interesant de observat. Cu toate că, în anul 1905, numai o mică minoritate a băncilor Schulziste din Germania trec limita de 1000 de mărci, drept parte socială a fiecărui membru, așa că în definitiv nu poate fi vorba de o exploatare capitalistă a câtorva asupra celor mulți, dar principiul echității, fundamentul cooperatiei fiind sacrificat, cu toată adoptarea tuturor celorlalte instituțiuni cooperative în organizațiunea lor, ele nu pot rezista tendinței capitaliste și odată ce ating o limită a capitalului social se și transformă în societăți pe acțiuni, își însușesc așa dar forma prototip a organizațiunii capitaliste, ceea ce se întâmplă de câțiva ani foarte adese-ori.

Considerațiunile acestea — scoase din istoria cooperatiei, privită în lumina principiilor economice — țârmuresc rostul cooperatiei în viața capitalistă de astăzi. Numai ținând seamă de restul ei, astfel mărginit, cooperativa poate reda nevoiașilor, ceea ce capitalismul le-a luat: independența economică, bine înțeles într'o măsură sau alta, după împrejurări. Orice încercare de a trece peste marginile, impuse de însăși ființa cooperatiei — ajutorul reciproc stabilit pe principiul egalității de oportunitate — înseamnă o intrare în sfera capitalismului cu urmarea sigură a absorbirii și anihilării.

Melancolie.

Ti-oiu săruta mânuța albă în ceasul jalnic de adio,
Ti-oiu săruta mânuța dulce, căci poate n'oi mai întâlni-o
Și vântul rățâcit la poartă-ți în lungi acorduri și suspine,
Mă va petrece poate mâne pe-un drum ce duce către mare
Intr'o duiosă pribegie ce m'o răpi de lângă tine,
Iar tu de pe terasa verde în nopțile târzii și amare
Privind la frunzele căzute din teii triști și adormiți,
Din teii cari îi știu povestea celui plecat spre țări străine,
Te-o 'nduioșă vr'un gest, vre-o vorbă din anii — atât de fericiți
Și 'n umbra tristă-a amintirii gândi-vei poate și la mine.

Dorințe și amintiri ciudate ca niște suflete de morți,
Ti-or colinda în miez de noapte prin fața blăstămatei porți,
Cu ochi de asasini privite-or tablourile vechi din rame,
Iar lampa te-o privi cu milă ca ochii plânși ai unei mame,
Și vântul ți-o cânta nebunul prin adormitele balcoane,
Îți va cânta un cânt de nuntă, femeu pururea cu toane,

Un cânt cel cântă oceanul, târziu pe 'ntinderea albastră,
Un cântec monoton și mistic, banal ca și vieța noastră.

Eu însă nici când nu te-oi plânge, că poate-așa a fost să fie
Si rana mea deschisă 'n suflet s'o vindeca și ea cu anii,
S'o vindeca și-atuncia poate veni-va altă nebunio
Să se 'mpetrească 'n nostalgia atâtor clipe reci și stranii,
Ca niște umbre blăstămate m'or paște negrele regrete
Si 'n orele târzii odaia mi-se părea afundă groapă,
Oglinda 'n van o să te-aștepte și chinurile ce mă sapă
Nu m'or lăsa să-mi stămpăr setea din apa tainicului Lete.
Vr'un yacht mai vagabond ca mine m'o duce 'n legănări pe ape,
Depart, peste mări departe sub vr'un platou să mă îngroape
Privind măhnit la luciul palid voui trece visător pe bord,
Cu gândurile prin Sahara ori prin pustiul vr'unui fiord,
Netemător de naufragii voui trece fără de cuvinte,
Mănat spre zări pierdute 'n noapte de cântul mergerii 'nainte,
Voui trece trist și cum voui trece peste întinsurile mării
Va năvăli pe-a mele urme cernita negură-a Uitării.

A. Cotruș.

VENETIA*)

de Romulus Cioflec

Aici totul îți amintește de moarte. Și ne-grul palatelor strălucirii de odinioară — arse de vreme ori mucegăite de vecinica umezeală — și gondolele ușoare, cari prin culoarea, forma și îmbrăcămintea lor, par niște sicrie plutitoare, și tăcerea de pe așanumitele *rio*, arar întreruptă de sfâșierea discretă a apei de către lopeți, ori de clipocitul undelor rostogolite în murdăria de lângă ziduri...

Moarte, ruină și murdărie...

Și totuși, nu te mai sature de Venetia... Poate apele ei, poate liniștea, poate majestatea zidurilor tăcute, — și a pustiului uneori — făc sufletul să se simtă bine aici... Și, cu toate că Venetia moare, moare de mult — o spune pustiul palatelor și canalelor ei, o spun apele ei ne-umbiate de corăbii, — totuși ea trăiește!... Sufletul trăește, aici, viața cea mai complexă: și cu viii de odinioară, și cu cele ce mor azi și cu cele ce trăesc...

O impresie aproape complectă a orașului pe apă o ai rătăcind prin piața S. Marco, străbătând Canalul mare și făcând drumul până la Lido...

Canal grande îl străbați întreg, când vii de la gară în piața S. Marc. Acesta e marele, singurul bulevard al Venetiei: artera principală de comunicație.

Dealungul lui se îșiruie palat după palat, în număr de peste 100. Pe lângă zidurile lor mucedate negre și mute se strecoară greoaie bărci apăsate de poveri, gondole ușoare și alte vase de toate mărimile, împinse de puterea biruitoare a aburului. Uneori — și pe unele locuri — abia încap lopețile una de alta. Altădată, gondola alunecă singură pe pânza albastră-întunecată a a canalului și nici un zgomot nu sfășie cuprinsul. Doar arare, semnălele monosilabe ale gondolierilor, ce-și încrucisează drumurile, taie tăcerile palatelor învecinate, stărnind o vrajă de ecouri. Călătorii de obicei urmăresc în tăcere... Palatele mărețe, adesea adâncite în tăcere, cu șiruri de coloane albe, cu un turn de biserică săltat deasupra lor, fug, unul după altul, înapoi pe cele două laturi ale canalului.

Animale și vehicule de transport nu poți să vezi pe străzile strănte ale Venetiei. În schimb, cu toată străntoarea locului, aci, ca și la Florența, nu e sărăcie de vegetație. Nu numai curțile, ci zidurile și obloanele crăpate din fațadele pustii, sunt adesea îmbrăcate în verde...

În dreptul bisericii S. Maria della Salute, canalul se lărgeste și se pierde în mare, iar imediat, pe stânga, se deschide, spre apă, „piaz-zetta“ cu cele două coloane, cu Palatul Dogilor, cu biserica S. Marco în fund, și cu vestitul turn, care acum se reclină. Drept în fața acestei piațete e insula S. Giorgio și biserica cu același nume. De aici se poate pleca, în toate direcțiunile: la gară, la Lido, în insule și-n tot cuprinsul orașului.

Când, străbătând piațeta, lași podoaba de palat (al Dogilor) și vii în fața altei podoabe — biserica S. Marco — ți-se deschide în față, largă, închisă pe de rând, piața S. Marco, cu braul prăvălioarelor ei de argintării și mozai-

curi specialitatea Venetiei — cu uriașul palat regal pe stânga...

S. Marco nu e o îngrămădire uriașă. Cele cinci cupole ale ei nu caută înălțimile ca a Sf. Petru din Roma. S. Marco e mai mult largă și lungă, — și, în raport cu lungimea și lărgimea ei, pare scundă; dar mai presus de toate S. Marco e o podoabă, o bogăție de podoabe — e, în toate privințele, poate cea mai bogată biserică din lume.

A zugrăvi acest altar, care e fala Venetiei și a Italiei întregi, a-l zugrăvi cu toată mândreța fațadei tăiată de cele cinci uși ale intrării, cu turnulețele și cupolele ei, cu statuile și pictura ei de afară și dinlăuntru, cu marmora tuturor coloanelor, zidurilor și încăperilor ei, cu aurul și mozaicurile ei, cu bogăția și frumusețea ei e peste putință.

S. Marco trebuie văzută, și văzută bine... În fiecare colțisor s'a lucrat migălos pentru podoabă.

Alături se ridică, mai mândru par'că Palatul Dogilor, sprijinit pe margini pe două șiruri de coloane suprapuse. Între zidurile lui e rezumată istoria Venetiei.

De cum ai intrat în frumoasa curte misterioasă, simți par'că ceva apăsându-se din puterea care se adăpostise odinioară în aceste ziduri. Zece de busturi și statui de marmoră o împodobesc de jur-împrejur. Urcarea în primul etaj se face pe seara Gigantilor, numită astfel după statuile uriașe ale lui Neptun și Marte. O marmoră aici păstrează cuvintele lui Henric III: „Dacă n'aș fi rege al Franței, aș vrea să fiu cetățean al Venetiei“.

Dar sus dai ochi cu arta renașterii venetiene. În sala lungă cât un han de răspântie a Marelui Consiliu, a Senatului, în sala busturilor, bronzurilor, filozofilor și în atâtea alte încăperi se înfrățesc vremile puterii și strălucirii orbitoare cu arta lor. Portrete ale dogilor — peste 70 în sala cea mare — amintesc nume pe cari le întâlnești la fie-care pas în galeriile din Florența: Tintoretto, Bassano, Veronese, Titiano. Tablourile — unele ocupând pereți și plafonuri întregi — ca și portretele din palatul Dogilor, îți vorbesc, aproape toate, de trecutul republicei, emuett și bogate.

Fiori de groază îți străbat sufletul când treci, prin sălile cari amintesc tirănia și cruzimea vremii: sala politiei, care păstrează încă cutia scrisorilor, de denunțare, prin cari un venetian putea să dispună de viața unui conoetă-tean al său, sala celor trei inchișători; sala consiliului de zece, care osândeă întotdeauna... Pe un coridor întunecos se trece, peste un canal, dincolo, la închisoare, „Puntea Suspinelor“. Cei cari treceau pe aici, la judecată, în Sala consiliului de zece, știau că, prin gratiile dese ale celor două ferestru, văd lumina și viața pentru ultima oară...

În „palatul“ la care conduce puntea, dau, în coridoarele veșnic înopțate, mai multe carcere decât sălile palatului Dogilor. Piatra rece umedă e spartă, la fiecare pas, dai de uși înguste și de ferestru legate în fier și mici cât un chip omenesc, iar în adânc, coborâte sub nivelul apei, se însirue așa numitele puturi, adevărate besne de tortură hărăzite criminalilor politici.

Astăzi pe sub Puntea suspinelor, care simboliza odată tortura și moartea, alunecă bărci și gondole ușoare cu perechi ferice, cu răs și cântec. Dar adeseori ceice trec pe aici, cu ochii perduți în întunericul din dosul zăbrelițelor ferestre ale punții și închisorii, par a asculta în tăcere cum se mână veacurile cu convoiurile lor de zgomote surde și adânci...

Venetia a dat Renașterii un tribut vrednic de numele ei. Cele 20 de săli ale Academiei de arte frumoase, biserica S. Maria de Frari (panteonul Venetiei) și încă câteva, o dovedesc cu prisosință.

Mari nume ale vremurilor de glorie strălucesc aici ca și la Florența, ca la Roma. Sufletul iar se ridică și se pierde în lumea simțimintelor, pe cari le stărnește arta adevărată, puternică. Madone, Isus, în toată povestea vieții lor, atâtea obiecte religioase, și mai puține profane, îți dau puțința să încerci viziunea artei superioare. Și dacă Venetia e cel din urmă popas în Italia și nu cel dintâi; dacă părăsind Venetia, părăsești și Italia — ochii ți-se prind lacomi de aceste pânze. Și că, afară de aceste ziduri ale Academiei ori ale panteonului venetian, se așterne albastrul, pe care azi ori mâne îl va stășia un vas, năzuind spre țărături sărace...

Atunci, gândul fuge spre miazăzi, prin cetățile Italiei, bogate de atâtea trecut și strălucire — și ochii uitați în contemplarea unui Isus crucificat, se umezesc...

Dar dacă vrei să regreți și mai mult Venetia, du-te la Lido. Pe urmă ai să dorești Lido și nu mai isprăvesti.

Când poți să mai furi din timpul tău scump un ceas, fără să stai la gânduri, îl dai pentru Lido, — cum să grăbesc copiii, să dea pentru orișice, banul căpătat...

De lângă piața S. Marco, dela Molo, pleacă, la 20 de minute, câte un vaporas la raiul Venetiei. În câteva minute lași insula S. Giorgio, cu turnul înalt al bisericii, lași grădina publică, care seamănă cu un uriaș buchet de verdeață, la marginea orașului, în apă — și când acestea par a se coborâ sub apă, ți-se ridică înainte frontul lung al insulei Lido...

Printre alelele umbrite de verde uță, se înalță, din loc în loc, hoteluri, palate și vile mărețe, adevărate cuiburi de fericire, retrase, umbrite, aibe și curate.

Insula e atât de îngustă, încât șoapta valurilor se aude de orișunde. Tramvae electrice o străbat în lung și în lat pe câteva alei principale, neturburând pacea vililor retrase.

De pe țărmiile acestei insule recoroase, pline și de sbucium și de liniște, și de soare și de verdeață; de pe țărmiile acestui braț de uscat pe care rătăcesc perechi de îndrăgostiți, ori se joacă în nisip, — de aici se aud și aici se frâng toate strigătele Adriaticei...

*) Din volumul ce va apare încurând în tipografia „Concordia“.

Grigore Manolescu.*

de OCTAV MINAR.

Uitare, simbol al eternității și al morții, prin porticul tău trec sufletele sătule de viață, cerând mântuire, cerând nirvanicul term.

Cu vâlul tău cernit acoperi pentru todeauna figura actorului, care a strălucit numai pentru o generație, căci odată cu dansul dispăre și secretul cel mare al artei ce l-a făcut să triumfe.

La dreptul vorbind, ce rămâne din gloria efemeră a unui actor?

Generațiunile viitoare nu l-au auzit, nici munca lui nu vor putea-o aprecia; un pictor, un poet, chiar un politician are dreptul la nemurire. Un actor însă nu, căci după cum spunea Shakespeare: „actorul nu are dreptul decât la simpatiile contemporanilor și a capetelor încoronate”. Actorul nu-i decât un meșter ce strălucește o clipă, dispărând odată cu gloria sa, sau e un trecător aclamat, care culege flori pentru o coroană funerară. Aceiași soartă a avut și marele actor *Grigore Manolescu*, care prin talentul și munca sa extraordinară, a fascinat o generație prin crearea de roluri puternice ca: Hamlet, Ruy-Blas, Despot-Vodă, Ovidiu, Pygmalion, Kean, Mândrie și Amor, Nerone, Narcis și altele.

Manolescu a fost pentru scena românească, ceea ce a fost *Talma* pentru teatrul francez,—inovator.

Zile și nopți întregi a jertfit pentru a studia câte o piesă. Nimic, dar absolut nimic nu-i scapă din vedere și nimeni n'a știut să pătrunză mai bine în spiritul autorului, ca acest genial interpret al sentimentelor celor mai intime ale celebrilor dramaturgi.

*

Manolescu a văzut lumina zilei în București la 1857, martie 28, într-o casă din strada bisericii Schitu Măgureanu, unde a fost botezat cu numele de Grigore. Nașul, zice dansul într-o autobiografie, putea să aleagă mai bine, dar e un egoism permis nașilor acela de a-și da numele la teji finii. Voi păstra toată viața un fel de aversiune contra nașului meu că nu a putut să mă boteze: Fréderich, Lemaitre, De-launay, Bossi, dar nu i-a venit la socoteală și atâta tot.

Tatăl lui Manolescu fu un om onest în accepțiunea cuvântului, de aceea s'a opus cu energie l-a hotărârea ce o luase fiul său să se facă „satilban”.

Gustul de a îmbrățișa cariera artistică, pare că l-a urmărit ca o fatalitate pe Manolescu. La vârsta de 5 ani auzise vorbindu-se în casa părintească de teatru, dar niciodată nu-l văzuse cu ochii. Într-o zi trecând prin fața teatrului, unul din părinți i-a arătat edificiul. Ce fel, cugetai; o casă așa de mare pentru teatru, va să zică acolo se petrec lucruri mari de vreme ce le trebuie o încăpere atât de mare!

De atunci tatăl lui Manolescu nu mai avu liniște: „Tăticule ai la teatru”, asta era fraza ce o auzia dimineața, seara, la masă, pretutindeni. Într-o seară bătrânul se hotărî să meargă la teatru. Bucuria lui Manolescu a fost extraordinară. Iată ce ne povestește dansul:

„Instalați într-o lojă de rangul al treilea așteptam în tăcere ca să înceapă spectacolul. Se

* Imprenă cu prietenul Gh. Cârja, distinsul societar al Teatrului Național din Iași, am luat inițiativa de a ridica în fața acestei instituții un monument marelui artist.

M. S. Regina care a fost sinceră admiratoare a lui Grigore Manolescu, a primit să patroneze toate festivalurile din țară, cari vor fi date cu scopul de a se aduna fondurile trebuitoare.

Incurând va apărea și un volum de artă, tipărit de mine la Paris, care va cuprinde viața și activitatea lui Manolescu după documente inedite, din care câteva pagini am pus la dispoziție acestui ziar, care se bucură de înalte simpatii în România.

juca „Lipitorile Satelor” de Alexandri; — Millo juca pe Moisa, Mar ceea ce mă impresionase mai mult a fost uciderea lui Ion Teslarul din actul II, tot restul piesei, n'am făcut decât să îmi zic că Ion prin minune n'a murit, că trăește și că biata nevastă-sa și copiii au să se învelească, dar în zadar. Iată acum îmi explic de ce jocul celorlalți actori nu-mi plăcu de loc. Mi se părea că ei sunt de vină. Nu știam că există autori dramaticei. De la această reprezentație nu-mi mai aduc aminte ce am văzut, tot ce știu e că după ce părinții mă asigurară că Ion Teslarul n'a murit adevărat și că dacă m'ași mai duce odată l-ași vedea repetând ce-l văzusem făcând.

După ce zic îmi făcusem o idee aproximativă despre ce este un teatru, de atunci, adio, smeu, adio orșice, adio soldați de plumb! Teatru și teatru. Dacă făceam cunoștința vreunui băiat, la moment îi propuneam să facem teatru. De abia așteptam Duminica, să mă duc cu copiii la cel mai bun prieten al meu, unde improvizam și jucam câte cinci piese pe seară.

Din clasa II gimnazială părăsește casa părintească, înscriindu-se la conservator, spre marea disperare a lui Ștefan Velescu, profesor pe acea vreme.

Slăbănog, brațe disproporționate de lungi, palme mari și butucoase, picioare întoarse înăuntru, aproape ca un X mai subțiat și, culme a nenorocirii, peltic, puțin îngănat, — iată noul înscris. Să fi șoptit atunci cineva că Manolescu avea să triumfe în „Hamlet”, desigur ar fi fost privit într'un chip foarte ciudat. În aceea ființă vestedă, care provoca râsul tuturor la început, era însă o hotărâre de muncă neștrămutată și o voință ce trecea cu mult măsura comună. Amândouă aceste calități prețioase sunt menite totdeauna să dea rezultate mari, ori în ce direcțiune ar fi îndreptate.

Nici un actor român, n'a studiat un rol timp de patrușprezece ani, cum a făcut Manolescu, atunci când s'a hotărît să joace pe Hamlet. O putere nevăzută îl călăuzise în tainele acestui rol, de o compoziție genială, care va fi pentru toate timpurile sușul de glorie în cariera artiștilor.

Cu o simplitate familiară, Manolescu face spovedania încercării de a adânci figura shakespeareiană, la o vârstă, când mintea uită realitatea lucrurilor, luând ca punct de încercare imposibilul.

Dacă a învins, nici împrejurările, nici munca nu l-au ajutat, ci numai temperamentul și vocația au fost prietenii pe cari s'a sprijinit în această unică creațiune.

Ar fi făcut aceeaș ispravă și într'un an, dar vremea care colorează spiritul și cugetarea, a deschis o paranteză mai mare pentru triumful desăvârșit al lui Manolescu.

Nici unul din gloriile apusului, spune un contemporan, n'a fost mai dulce, ma visător și mai simpatic ca tristul Manolescu. Fizicul său era al lui Hamlet; visurile sale zdrobitoare de atâtea meschine realități, de care e plină viața artiștilor și lupta continuă pentru idealul său... *perfecțiunea artei* făceau din sufletul său torturat simțirea lui Hamlet.

Se ridica la rangul unei celebrități, în scena descoperirii culpabilității regelui.

Torentul de cuvinte pe care îl revărsa, într'un suprem moment artistic, era la o așa impetuositate, și vibra cu atâtea putere în acele momente, furtuna de gândiri ce răscolea mintea lui Hamlet se transporta în artist cu atâtea perfecțiune, încât pentru câteva minute fiind suspendată posibilitatea reflexiunii auditorului, toți se credeau în fața unei scene reale.

Cine a văzut pe Manolescu în Hamlet, scrutând misterile morții, în fața craniului lui Iorik și atingând dinții goi ai bufonului, atât de vesel odinioară, a pătruns în adâncul acelei

fantezii macabre, prin care Shakespeare, par'că voește a ne da să respirăm emanațiunile insalubre, pe cari le elaborează chimia morinântului. Chiar doliul solemn, cu care titanul dela Warwick îmbracă pe poetical Hamlet, se intrupa desăvârșit în persoana aleasă a genialului interpret. Pentru acest rol am trăit... zicea Manolescu.

*

Carmen Sylva a iubit foarte mult talentul artistic al lui Manolescu. Azistând la o reprezentație a piesei „Hamlet”, într'un antract, directorul general, pe atunci Gr. Cantacuzino, a venit în cabina lui Manolescu și a spus că-l invită regina în loja ei. În lojă se afla și regele Suediei. Amândoi l-au felicitat.

Iar regele Suediei i-a zis, că și el are un artist mare, care joacă pe „Hamlet”, însă care nu-l egalează. Manolescu întorcându-se în cabină, a strigat în auzul tuturor, că aceea seară a fost cea mai fericită clipă din viața lui. Peste câteva săptămâni a fost invitat la balul dela curte, unde Regele Carol a rugat pe artist să vie să inaugureze scena dela Castelul Peleş (Sinaia).

*

În multe împrejurări, Manolescu a recunoscut că este fiul sufletesc al Iașului, căci acolo a trăit cele mai frumoase clipe din viața sa. O amintire, povestită de regretatul scriitor Dumitru Stăncescu:

„Manolescu locuia în casa Bossel, o odaie mare, plină de suvenirile simpatiilor și ale izbânzilor lui artistice; sta în pat, galben, înfășurat în plapomi până la piept și priveghea o repetiție a *Doctorului fără voie* de Molière. Chemase la dansul pe toți cei cari jucau în această piesă, pentru ca să facă repetițiile acolo, sub ochii lui mari și plini de vioiciune, cari urmăreau orice mișcare, orice gest, al fiecărui dintre artiști. A îndreptat pe o artistă tânără de șapte-opt ori asupra unei intonațiuni cu vorbele lui obișnuite:

— Nu așa, dragă, nu așa... uite cum... Și-i spunea. Și până tânăra nu zicea cum vedea el că e bine, nu o lăsa. Obosit apoi se întoarse către mine:

— Dela noemvrie sunt bolnav, nu mai puteam să sufer să stau singur și departe de teatru. Am chemat pe băeți și pe fete aici, așa mai uit durerile.

Odată în timpul boalei, crezându-se destul de tare, s'a dat jos din pat cu gândul să înceapă a se duce la teatru. Vrea să pue ceva în repetiții ca să mai joace. Picioarele nu-l ținură și căzu jos plângând ca un copil.”

Asemenea oameni pasionați pentru ceea ce și-au ales de făcut în viață, sunt vrednici de stima cea mai înaltă. Ei sunt lecțiile cele mai frumoase ale timpului.

(Repr. oprită).

) Pagini postume din acest scriitor.

Cel mai frumos cadou de Crăciun pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia” din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto postal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.

Cartea se găsește de vânzare și la autor în Brașov (Brassó).

In grădina de iarnă a „Hotelului Central” condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucătăria care indestulește cele mai delicioase dretensium. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. In cafenea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK
hotelier.

Lumina credinții, lumina minții

De: **Aurel C. Popovici**

Adevărul din minciună nu se poate cunoaște când mintea nu judecă.

Iordache Golescu

Proverbul nostru românesc, atât de plin de adevăr și așa de frumos: „lumina credinții, lumina minții” concretizează mai exact și mai limpede, decât întregi volume, cea mai esențială condițiune de existență națională a unui popor. Filosoful politic Edmund Burke, cel mai profund cugetător politic al englezilor, cu care Hume, Locke, Spencer și toți ceilalți filosofi nici nu pot fi comparați în filosofia politicii, zice, în celebra sa scriere contra revoluțiunii franceze din secolul XVIII, că „religiunea este baza societății civile și izvorul a tot binele și a toată mângâierea”, ceea ce și din punct de vedere general sau național, revine tot la adevărul exprimat în proverbul nostru: *numai un om, o societate sau naționalitate cu o credință vie și puternică poate avea o minte cu adevărat luminată.*

Totul este a se ști ce este „lumina minții” din punct de vedere național. Iar în această privință, ușor ne putem orienta. Căci valoarea și viitorul unei națiuni nu se judecă, în prima linie, după înlesnirile tehnice ale națiunii respective, nici după numărul filosofilor și al literaților ei, nici după felul de alimentație, de îmbrăcăminte și de petrecanii ale deosebitelor sale clase, *ci după înțelepciunea celor ce o conduc, după credința pe care acea națiune o are în Dumnezeu și în puterile pe cari el i-le-a hărăzit. Credința aceasta este soarele ce luminează mintea și încălzește inima unei națiuni, îi dă o și mai mare putere de viață și o nebiruită nădejde de luptă.*

Și pentru că credința e mai ales o chestie de tărie sufletească, de caracter, e firesc ca însăși ideile unui om să fie totdeauna în raport cu caracterul său. Un om cu caracter slab și schimbător, nu va avea nici odată idei bine lămurite, nici odată convingeri adânci, nici odată o credință nestrămutată. Are deci dreptate gânditorul francez, Vauvenargues, care zice că „ideile mari pornesc din inimă” — sau, mai bine zis, din caracterul omului. Ceea ce însemnează, că de fapt, caracterul bărbătesc oprește mintea săltăreață în sborul ei fantastic, caracterul integru o fixează asupra adevărilor mari ale vieții, caracterele mari duc națiunile la izbândă și mărire, ele fac istoria lumii, istoria ei glorioasă. Mințile fantastice, neînfrinate de o puternică conștiință morală, neancorate în adâncimea caracterului național, rezistent la furtunile vieții, nu contribuie decât la descompunerea națiunilor și la prăbușirea lor.

Numai ceice nu-s deprinși a judeca, se pot îndoi, un moment măcar, de importanța hotărâtoare a credinței în viața unui popor. Ca mai toate națiunile Europei, nici noi n'am fi ce suntem azi, dacă nu eram buni creștini și buni români, dacă nu ne iubeam unii pe alții, dacă nu eram un neam de caractere, cu minte și la vorbe și la fapte, dacă nu aveam aceea credință de stâncă în Dumnezeu și în puterea noastră de viață, ce ne a dăruit-o, și cu care am înfruntat atâtea mari primejdii și atâtea

greutăți, prin cele douăzeci de veacuri, de când ne știm în lume.

*

Ce suntem azi? Azi suntem unul din puținele neamuri mici ale Europei cari întrunesc toate condițiile națiunilor cu mare viitor. Suntem, în deosebi în Ungaria și Transilvania, o naționalitate neasemănat mai puternică decât în veacurile trecute, un neam pe care credința și focul luptei l'au întărit, l'au poleit și-l fac, an de an, tot mai destoinic în lupta popoarelor pentru un singur loc la soare. Căci numai cei ce nu cunosc tainele vieții națiunilor, pot să vadă în actuala civilizație potemkiniană a maghiarilor un progres real. Amestecul lor cu atâtea caractere frânte și desprinse din alte neamuri, corupția vieții lor politice, invazia ideilor ateiste, cosmopolite, materialiste și moraliste în cultura lor, — nu-i întăresc și nu-i înalță, ci îi demoralizează tot mai mult. Nu dorim moartea lor, ci din potrivă. Dar vedem că elementele coesiunii lor cu adevărat naționale, cu adevărat maghiare, dispar pe rând, încet dar sigur. Dispar, căci vroind să contopească popoare străine și străine culturi în sufletul lor, adevărații maghiari se duc, iar cei de strănsură nu sunt și nu vor fi maghiari decât din buze, maghiari de porunceală. Iar cei ce dau porunci, mereu se schimbă. Și cu ei poruncile.

Sufletește, maghiarii slăbesc. Dar slabi sunt și sașii, șvabii și sârbii din vecinătatea noastră. Oricât de superioară le-ar fi situația economică și cultura intelectuală, pentru naționalitatea noastră, ele sunt garanții că izbânda morală tot a românilor va fi în cele din urmă. Căci, contrar pseudoștiinței curente, toată istoria lumii mereu se repetă. Apoi nu Cartagina, cea putredă de bogată dar în plină disoluție națională, și nu Atena cea plină de filosofi, de politicieni ridicoli și de poeți, mai toți într-o ureche, au ieșit învingători în lupta din vremile de atunci, ci Roma: aceea naționalitate atunci neînsemnătoare în aparență, aceea Romă mică, fără bogata civilizație economică și tehnică a Cartaginei, și fără intelectualism subtil dar decrepit al Atenei, aceea Romă de simpli țărani conduși de nobilimea caracterelor lor, un neam de oameni cu trebuințe materiale foarte modeste, cu o cultură intelectuală redusă dar suficientă, *însă cu o disciplină morală de fier, cu o mândrie națională fără seamăn și totul perfect motivată, și cu o adâncă credință religioasă în afară de orice discuțiuni ce o puteau slăbi și compromite.* Și aceea Roma, care nu era decât un mare sat, când Cartagina era Londra lumii, iar Atena Parisul ei — a pus, și pune până în ziua de azi, toate neamurile în uimire prin înțelepciunea fruntașilor și a poporului ei de atunci, prin dragostea lor de neam, prin credința lor în viitorul lui.

Și numai când la Roma apărură primii „intelectuali” cu spioală dela Atena: sofistul Carneade, materialistul Epicur poetul Lucretius Carus, cel cu „credinți avansate...” Petronius, mult lăudatul intelectual al Romei, stilistul impecabil, faimosul îndrumător în cultura modernă de atunci, supra-

numit „arbiter elegantiae” — un om care, pe deasupra, era și stricat până în măduva oaselor — și care își bătea joc de toate vechile valori morale ale Romei, numai atunci începu și la Roma, sub aparența înșelătoare a unei culturi superioare, căderea sufletească. Roma merse înainte, tot înainte spre o civilizație cartagineză-ateniană. Dar sufletul roman era deja atins de scepticismul și nihilismul omoritor cu care îl fericiră unele dintre „spiritele creatoare”, unele din „noile valori morale” de atunci. Da, romanii au mai trăit un timp — căci națiunile nu mor peste noapte. Dar germeii aceia mortali din părțile putrede ale culturii greco-cartagineze, cu cari o seamă de scriitori inteligenți dar nepricepuți, din punctul de vedere al intereselor permanente ale romanilor, — le molipsise tărâmul culturii lor sufletești, nu mai puteau fi scos din el. Germeii se desvoltară mai departe până ce infectară toată cultura romană și otrăviră sufletul secular al Romei cu desăvârșire. Iar Roma, când e pe deplin „intelectualizată”, adică intoxicată până în agonie, — cine o distruge și o doboară, cu toată a ei scilpitoare „cultură”? În primul rând, „barbarii”. Dar cine erau barbarii? Erau simple seminții, abia popoare, fără mari și complicate preocupări materiale, fără umbră de intelectualism dar, în schimb, tot popoare tinere și plină de sănătate, cu o puternică disciplină sufletească, cu o nespūsă mândrie de vigoarea lor primitiv-națională, cu o neclătită credință religioasă și încredere în viitorul, în mărirea lor, a fiecărei seminții în parte.

Intocmai ca Roma, în epocile ei de sănătate națională, ca Roma cea severă în disciplină și moravurile ei, tot așa Herulii, Alanii, Rugii lui Odoacru, Goții lui Teodorich, Longobarzii lui Alboino Francii lui Clovis ș. a., erau popoară la cari disciplina națională, sistemul „opreliștilor”, legea „tabu”... nu putea fi călcată fără groaznice pedepse pentru cel ce o călca. Din acești barbari s'au format apoi, pe baza evangheliei celui născut azi 1911 ani, și a elementelor mai bune din ruinele culturii elinoromane, impunătoare regate și împărății ce dăinuesc și prosperă astăzi.

Cine dar întemeiasă și susținuse Roma? Caracterul Romanilor și cunoscutul lor bun simț, care puneau frâu exagerărilor intelectuale: fantaziei nebune. Cine a nimicit Cartagina și Atena?

Exagerările intelectului acelor națiuni: fantazia desfrânată pentru care *luxul rafinat intelectual și material*, era mai atrăgător și mai hotărâtor decât existența naționalității lor: *lipsa de caracter.* Și cine dărâamă și moștenește, după aceea, Roma cea putredă de lux intelectual și material, Roma lui Lucullus și a lui Petronius, ajunsă în halul Cartaginei bogate, al Elenismului arhi-intelectual și în plină disoluție? Tot caracterul și bunul simț firesc, de astădată, ale popoarelor germanice.

Și cari, dintre națiunile de astăzi, dintre națiunile eșite din acei barbari, au azi o existență națională mai asigurată și un viitor? Numai cele ce știu mereu să mențină echilibrul între continua și indispensabila conservare și între inovațiile necesare, între valorile morale permanente și între noile idei menite ale consolida. Iar între valorile morale permanente, eterne: cea mai esențială este religiuinea. Căci numai sub puterea me-

tafizică-ocrotitoare a religiei s'au format, se formează și pot să trăiască națiuni în lume, și nimic nu le desființează mai sigur decât slăbirea sau nimicirea sentimentului religios tocmai în clasele „îndrumătoare“.

*

Și ca să ne convingem de acest irecuzabil adevăr, n'avem decât să ne gândim că națiunile *realmente* cele mai culte, mai puternice și mai sigure de viitorul lor, în ziua de azi, sunt englezii, germanii și anglosaxonii din Statele-unite. *Apoi toate aceste trei națiuni au fost și sunt cele mai religioase din lume.* Ele s'au priceput să progreseze fără a-și slăbi credința în Dumnezeu.

Pe de altă parte, francezii au progresat unilateral în intelectualizare, — dar au slăbit și slăbesc enorm, pe zi ce merge, în ordinea morală a vieții lor. Din clasa lor pretinsă „arhicultă“, se răspândește în jos necredința. E un dezechilibru dezastruos între valorile morale permanente și între inovațiile trecătoare. Acelaș lucru e la italieni și la spanioli, unde poporul de rând e încă întreg, dar clasa îndrumătoare e otrăvită de un materialism epicurian, de un intelectualism sofistic și funest.

Rușii au credință, dar mai mult exterioră, formală și sunt lipsiți de conștiința puterii lor morale, de o disciplină națională. Cu toate acestea, rușii sunt o națiune puternică și de mare viitor, care odată și odată, ușor va pune stăpânire pe toate națiunile cari azi se joacă de a „intelectualizarea“ pustiindu-și caracterul național.

Conștiința națională ușor se poate deștepta — uneori ajunge un singur eveniment. Căci principiul național, în fondul său de adevăr, nu datează nicidecum din secolul al XIX-lea, dupăcum se credea până acum, ci de când e lumea, dar mai lămurit dela pogorârea lui Hristos pe pământ, după cum o dovedesc în una din cărțile mele ce vor apărea mai târziu.

Dar pe cât este relativ de ușor a deștepta într'un popor conștiința naționalității sale, pe atât e de greu, de imposibil chiar, ca ceice și-au pierdut odată credința în Dumnezeu să o recâștige. Inșă un popor, odată neincrezător în orice religie pozitivă, lipsit de orice credință în temeiurile metafizice ale moralei, *singurele ei temeiuri adevărate*, nu mai constituie decât o mulțime de indivizi răsleți, incapabili de o conștiință comună, de sentimentul solidarității naționale, și a căror risipire și contopire în alte națiuni nu mai e decât o chestie de timp. Căci asemenea oameni sunt „intellecte“ „săltărețe“ și sburătoare, lipsite de caracter național. — Lor, toate idealurile vieții naționale li-se par, și trebuie să li-se pară, „minciuni cuvioase“, „ipocrizii naționale“, căci, din dată ce cade concepțiunea *sfînteniei religioase*, trebuie să cadă orice sfîntenie de ordin profan, toată morală se prefăce într'o simplă convențiune omenească, supusă bunului plac al individului, mai mult sau mai puțin „intelectualizat“, narcotizat de duhul palavrelor ateniene și parisiene... Și atunci, orice poruncă morală e considerată ceva selbatic, ceva stupid, ceva „tabu“. Și mulțimea celor fără cap, dar foarte siguri de „intelectualismul lor“,... face atunci un haz nespun, rade cu poftă se crede minunată căci acum ei „înfrică“ noi valori morale și se duc, după „un nou ideal de viață“ deadreptul — în taberele altor popoare.

Ce însemnează slăbirea credinței la un om sau la un popor, pierderea ei? însemnează degenerarea caracterului său național. Și de aceea, acel popor trebuie să dispară din lume, și chiar și individul trebuie să cază, mai curând sau mai târziu, într'un fel sau altul. Și de nu ar fi decât simpla reflecțiune că e o chestie de onoare pentru tine să continui tradițiunea morală a familiei tale, să susțini neatinsă credința pe care ți-au lăsat-o străbunii și părinții tăi, cu ultima lor suflare, ca o sfântă moștenire, și familiară și națională, și orice bărbat de caracter o va apăra cu prețul sângelui său, al vieții sale. Doar însuș rostul caracterului e *conservarea* ideilor tradiționale prin valoarea lor de adevăr, și a sentimentelor nobile prin valoarea lor morală! Cel ce nu pricepe sau măcar nu simte riguroasa exactitudine a acestei concepțiuni, acela nu are o idee nici măcar elementară despre cultură și nici măcar un rudiment de caracter în toată ființa sa morală.

Iată dar că indivizi „independenți“ și națiuni cari reneagă religieuna părinților lor, orice religie, fără a trece măcar la o altă religie pozitivă și apropiată de a lor, sunt lipsiți și de lumina minții și de tăria de caracter și — tocmai după învățătura lui Hristos — nu merită să ocupe pe pământ locul celor ce au credință în ordinea divină a lumii, locul națiunilor cu caracter de bărbăție față cu întreaga natură, dar cu sinceră evlavie și umilintă în fața Făcătorului cerului și al pământului!

*

Noi românii nu vrem o nouă credință; nu căutăm „credinți avansate“. *Noi avem credința noastră: credința părinților noștri.* Oamenii cari caută o credință, dovedesc că nu au nici una. Pentrucă n'au avut-o de când trebuiau și de când puteau s'o aibă. În orice caz, ei credință nu mai pot avea, dindată ce cred că știința cea adevărată ar fi negațiunea credinței. E prea târziu.

Credințele cele adevărate, cele ce dau națiunilor și oamenilor putere de viață și de cultură cu adevărat superioară, nu se caută și nu se găsec, nu se comandă și nu se însușesc de azi pe mâne, căci nu se descoperă și nu se propovăduesc decât de către oameni cari „sunt din Dumnezeu, cari sunt din adevăr...“ Credințele unui neam nu se inventează și nu se schimbă ca modele, ci se păstrează din moși strămoși, din neam în neam prin veacuri. Căci te naști cu ele. Și le adâncești în sufletul tău și cauți, — dacă cu adevărat ești o minte cercetătoare, — să pui toată exacta știință a lumii la contribuție spre a le întări în inima ta, spre a le lămuri și întipări în mintea ta, spre a le țintui de caracterul tău, de toată fericirea, de toată viața ta pe această lume și dincolo de ea. Iară și iară: dacă este caracter în tine. Dacă ții ca viața ta neînsemnătoare — oricine ai fi tu, — să aibă un rost pe acest pământ, să dea și ea tărie neamului tău prin care Dumnezeu ți-a dat viața și o voință liberă pe a ta răspundere, — minte gânditoare și conștiință morală! — în fața ispitelor și în fața Lui, a Judecătorului etern și absolut; dacă ții ca prin a ta viață, trecătoare, să contribui a asigura, în prima linie, neamului tău o viață perpetuă, viața eternă și, prin ea, a sufletului tău nemurire. Căci acesta este însuș principiul cardinal al învățătorei lui Hristos, a celui pogorit, întâiu,

după cum știm, pentru mântuirea unui neam, al lui Israil, și care, numai dupăce acest „neam dnsfrănat și păcătos“ (Marcu VIII. 30) se rușina de el și nu voia să asculte cuvântul lui, a zis apostolilor să ducă „Cuvântul adevărului la toate neamurile“.

*

Credințele naționale, pe cari firea morală ale unei națiuni le desvoltă pe baza religiei, nu sunt produse ale analizelor de laborator sau de catedră, nu sunt obiecte de raționamente abstrakte, ci însăș elementele seculare, cari alcătuiesc sufletul unui popor și se exprimă în limba lui proprie, sunt istoria lui întrupată în oameni, cu talent mai mare sau mai mic, dar în tot atâtea caractere, cari tot istorice devin, la rândul lor, chiar oricât de umile, de obscure, pierdute și necunoscute ar fi rămas și s'ar găsi, în prezent, prin cele sate și orașe ale unui neam.

Căci numai asemenea oameni, cu credințe puternice, adânc întemeiate în adevărurile vieții, adevăruri cari singure garantează o viață națională perpetuă și o mărire națională eternă, reprezintă valorile sufletești ale străbunilor și le lasă, la rândul lor, neatinsă moștenire — cea mai prețioasă moștenire în lume — aceluiaș neam, ce fără contenire va să vie spre a trăi și a muri în și pentru aceleași credințe naționale și, prin ele, pentru alte idealuri, schimbătoare după timp și împrejurări.

Căci individul „independent“ nu-i nimic, naționalitatea lui e totul. Apoi numai oameni cu asemenea caractere, cu asemenea credințe fundamentale, de stâncă, în afară de orice discuții, leagă mereu trecutul de viitor și ne fac viața prezentului vrednică de trăit. De n'ar fi ei, n'ar fi naționalități și n'ar fi omenire și nici viață omenească posibilă pe pământ — ci numai sălbătăcie animală. Iar dacă sunt ce sunt, acei oameni, în întregi hierarhii de fruntași, la sate și orașe, sunt, în neamul lor, purtători ai luminei minții sale, întruparea sufletului său secular și păstrătorii lui.

Un popor poate trăi fără drumuri de fier, fără telefoane, automobile, fără filozofii de vorbe goale și fără „intelectualism“ de carnaval. Dovadă că nenumărate popoare au ajuns, fără aceste progrese tehnice și fără aceasta pretinsă cultură, la mări și trăesc înainte. Dar nici un popor nu a trăit și nu poate trăi fără credință. Chiar din robia cea mai umilitoare, pe un popor nu drumul de fier și nu frazeologiele beletristilor îl pot libera, ci numai sufletul său: credința sa, credințele sale. Căci fără religie și fără morală religioasă, nu există dreptate, ci numai discuții fără de sfârșit și măceluri cu sfârșit pentru toți, pentru întreg poporul! Iată adevărul profund filozofic din proverbul nostru: „Lumina credinței, lumina minții“, un simplu proverb bătrânesc dar care prezintă o valoare morală incomparabil mai mare, decât mii de volume de cuvinte alese dar fără conținut serios.

A noastră dar, a românilor tărie și chezășie de învingere sânt cuprinse în credința noastră în Dumnezeu. Noi nu umblăm după credinți „avansate“ căci noi avem credința cea adevărată: o scumpă moștenire dela părinții noștri adormiți întru Domnul, ne silim să pătrundem, tot mai adânc, înțelepciunea lor cea de două mii de ani, și simțim acea curată și sfântă dragoste

de neam pe care însuș Hristos a sădit-o în inimile tuturor naționalilor adevărați. Căci El este acela care îi muștra pe „ticăloși și desfrânați” din Ierusalim ce-și băteau joc de Dumnezeu, de propria lor unire sufletească și aruncau cu pietre în proorocii cei adevărați trimiși de Dumnezeu la dânșii ca să-i învețe frica de Dumnezeu și o strânsă solidaritate față de păgânii cei îndărătnici, meniți focului vecinic întocmai ca „serpii și puii de năpărcă” din Ierusalim. Și când ei își băteau joc chiar de Iisus Hristos, de Fiul lui Dumnezeu, cuvântul rostit de el atunci, și astăzi infioară toate sufletele simțitoare căci, prin douăzeci de secole, resună dumnezeiasca pedeapsă: „Ierusalime, Ierusalime care omori pe proroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine! De câte ori voi-am să adun pe fii tăi, după cum adună găina puii săi sub aripi, dar n'afi voi?” „Iată vi se lasă casa voastră pustie”... (Mateiu XXIII. 37. 38).

Și pustie le este casa până astăzi!

Și pline și fericite sânt „casele” neamurilor cari au crezut și cred, din tot sufletul lor, în divinitatea celui ce le a dat viață și putere: lumina credinței, lumina minții!

★ **Pentru „Deșteaptă-te române”.** Din Sătmar vine știrea, că societatea teatrală ungurească de acolo a dat o reprezentație de cabaret, cu prilejul căreia s'au produs incidente penibile. Unul din membrii trupei a cântat un cântec care era o parodie a imnului nostru „Deșteaptă-te române”. Patru tineri români, protestară cu violență împotriva acestei parodii.

Se iscă un tumult mare, despre care ziaristul ungar Dénes Sándor publică un articol violent în ziarul „Szamos”. Advocatul dr. Ilie Barbu și un inginer român au provocat la duel pe Dénes, care însă făcu declarația că el prin publicarea acelui articol nu a intenționat insultarea domnilor români. Pe tinerii români nu i-a n'țumit declarația perciunatului, ci și-au numit martori, cari împreună cu martorii ungarului au stabilit lupta cu spada.

Duelul a avut loc alaltăieri seara. În duel d. dr. Mihai Pop, a fost rănit la piept. Poliția aflând despre duelul acesta a venit în graba mare, sparse ușile localului, unde se dedea duelul, și astfel împiedecă continuarea duelului.

Felicităm pe bravii noștri tineri neri, care au apărat sfințenia imnului nostru.

† **Episcopul Timuș al Argeșului.** Cetim în ziarul „Acțiunea”, din București dureroasa știre, că joi dimineată P. Sa episcopul Gherasim Timuș al Argeșului a fost găsit mort în locuința sa dela Mitocul Antim din București.

Vestea morții sale a surprins pe toată lumea întrucât înaltul prelat nu era suferind. Marți a luat parte la ședința sinodului care hotărîse să-i susțină candidatura ca mitropolit-primat.

Iar mercuri seară, până noaptea târ-

ziu decedatul episcop a stat de vorbă cu fratele său medicul veterinar Timuș.

Joi înaintea prânzului o mulțime de lume, în frunte cu ministrul Arion și episcopii și arhierii din București au fost la locuința decedatului.

Timuș era episcop al Argeșului de 20 ani și moare în etate de 65 ani.

El va fi înmormântat în Pitești.

* **Saborul croat.** Se anunță din Zagreb că ziarele cu oarecare trecere la guvern au desmintit categoric acele șvonuri după cari banul Tomasich ar fi hotărît să coopereze cu o parte a partidului autonom. Numitele ziare vestesc acum că aceste știri au fost răspândite cu intențiunea de a agita opinia publică maghiară contra banului și a demasca politica acestuia ca încercată din punctul de vedere al dreptului comun. Foile guvernamentale anunță mai departe că în orice caz saborul va fi convocat, fiind aceasta imperativ pretins de lege. Care va fi soarta noului sabor, aceasta depinde în primul rând de partide. E întrebarea dacă aceste partide vor fi capabile și dispuse să întrebuinteze timpul până la deschiderea saborului pentru constituirea unei majorități necesare pentru o muncă politică reală, pentru că să poată fi rezolvite cel puțin cele mai urgente necesități ale poporului, căci numai prin legislație se pot rezolvi.

* **M. Sa împăratul la Budapesta.** Se anunță din Viena, din cercurile curții știrea, că M. Sa va călătorii în primăvară la Budapesta pentru ca să se întrețină acolo mai mult timp o considerată acum ca o hotărîre definitivă. M. Sa va sta în palatul din Buda cel puțin două sau trei săptămâni în care timp va merge de vre-o câteva ori și la Gödöllő. Ziarul „Zeit” din sursă autorizată află că referitor la călătoria M. Sale la Budapesta nu s'au luat încă dispozițiuni. E probabil că M. Sa numai în mai va călători la Budapesta.

* **Manevrele împărătești.** Manevrele împărătești din toamna anului acestuia vor avea loc în ținutul Clujului și al Aiudului și vor fi conduse de către A. S. R. Francisc Ferdinand, lângă care va fi împărțit și Semua, șeful statului major. La aceste manevre vor participa corpurile de armată 7 (Timișoara) 12 (Sibiu) sub conducerea generalilor Seefranz și Kövesházy Köves. Cartierul principal al moștenitorului tronului va fi în Cluj.

Echilibrul alianțelor.

(ș) Politica actuală a Europei nu este decât jocul dintre cele două mari constelațiuni de state: Tripla și Dubla-Alianță. Atâta timp cât forțele acestor constelațiuni vor fi în echilibru, vom avea pace. Când însă acest echilibru se va pierde în favoarea unuia sau celeilalte dintre alianțe, pacea Europei va fi serios amenințată.

În ultimele decenii, niciodată situațiunea internațională n'a fost așa de gravă ca acum. Au trecut treizeci de ani, de când n'a mai fost nici un războiu în Europa; la ultimul războiu am luat parte și noi românii. Și au trecut patruzeci de ani de când n'a mai fost un războiu între marile state din Apusul european.

Dela războiul franco-german încoace, și după congresul dela Berlin, Germania a luat hegemonia în Europa. În același timp ce imperiul german face sforțări spre a menține această hegemonie, Franța, vechea rivală a germanilor, se silește să-și recâștige prestigiul de odinioară,

atât prin o reorganizare a forțelor ei interne, cât mai ales, printr'o politică externă iscusită.

Unitatea Germaniei este făcută prin violență. Două state au rămas zdrobite pe câmpul de luptă de armele germane, și pe ruina lor s'a creat unitatea Germaniei și aureola imperiului german de astăzi.

Dar statul german s'a purtat în chip diferit cu cei doi adversari învinși. Pe unul din ei l'a făcut aliatul său cel mai credincios, pe celalt l'a făcut dușmanul său de moarte.

Pacea dela Frankfurt din 1871 a rănit de moarte Franța, umilită deja pe câmpul de luptă. Bismarck n'a încheiat o pace adevărată cu Franța. Ceeace el a semnat la Frankfurt, n'a fost o pace, ci numai un *armistițiu*. Cancelarul de fier era conștient de aceasta.

Răpind Franței istorica frontieră a Rinului și a Vosgilor, și fixând granița dincolo de râul Moselle până aproape de valea Senei, Germania a distrus frontierele naturale ale Franței și punând mâna pe situațiuni strategice excelente, și-a asigurat frontierele contra unei eventuale invazii franceze, pe câtă vreme germanii amenință mereu Parisul.

Anexându-și Alsacia și Lorena, Germania a făcut francezilor o rană, care sângerează și acum. Populațiunea franceză din aceste două provincii a protestat cu tărie împotriva anexării, dar vocea ei a fost înăbușită și ea a trebuit să accepte jugul german.

Acestea sunt cauzele politice de revanșă a francezilor. Și chiar dacă francezii ar renunța la visul lor de revanșă pentru 1870, ei nu vor putea să renunțe la Alsacia și Lorena, nu vor putea să uite cele 5 miliarde plătite învingătorului, și va trebui să combată pentru restabilirea granițelor ei firești, fără de cari nu se poate simți sigură.

Știm, că politica lui Bismarck a fost cu totul diferită față de Austria. La Praga s'a semnat într'adevăr o pace, o pace durabilă și, putem zice, începutul unei alianțe austro-germane. Prin excluderea Austriei din confederația statelor germane, n'a fost jignit decât un singur om: împăratul austriac. Popoarele Austriei, a căror majoritate nici n'o formează germanii, n'au fost nici umilite nici amenințate în existența lor prin pacea dela Praga. Nu i-s'a luat Austriei nici o bucățică de teritoriu, de către germani.

În chipul acesta, Bismarck și-a lăsat deschisă calea spre o împăcare cu Austria și chiar spre o alianță cu ea. Astfel s'a pus prima piatră la temelie pe care urma să se ridice: Tripla-Alianță. Congresul dela Berlin, în care Germania a făcut Austriei cadou Bosnia și Herțegovina au întărit și mai mult legăturile dintre Germania și monarhia habsburgică.

Eșecul suferit de Italia în chestiunea Tunisiei, pe care ar fi voit să pună mâna după congresul dela Berlin, dar pe care a ocupat-o Franța, a aruncat tânărul regat italian în brațele alianței austro-germane. Necesitatea consolidării economice a Italiei, a contribuit mult la acest pas, care promitea, ca rezultat, o pace durabilă. În 1883, după două vizite a regelui Umberto la Viena (1881) și la Berlin (1882) fu semnată *Tripla-Alianță*.

Cât privește *Dubla-Alianță*, ea este o con-

Am onoarea a aduce la cunoștința P. T. public, din loc și jur, că am deschis în Arad strada Deák-Ferenc Nr. 8 **Croitorie de haine civile și uniforme după cerințele de azi.** Pregătesc după măsură, comande de tot felul ca salon, sport, militare și uniforme de sărbătoare ungurești, după moda cea mai nouă, execuția cea mai elegantă, prețuri convenabile. În urma cunoștinții speciale, după o prăcsă de 15 ani sunt în poziția să satisfac pe deplin cele mai delicate dorințe sub orice formă. Depozit permanent de stoffe, stând în legătură cu cele mai renumite fabrici din țară și străinătate. Comandele din loc și jur le efeituesc în cel mai seurt timp și la dorință mă prezint în persoană atât în loc cât și în provincă. — Cer sprijinul Onor. P. T. public din loc și jur și rămân

Cu deosebită stimă:

GIANOTTI NÁNDOR
Croitor civil și de uniforme.

ARAD, Srt. Deák-Ferecz 8

secință așazicând directă a încheierii Triplicei. Franța era (și este) nemulțumită cu situațiunea creată la 1871, Rusia era nemulțumită cu rezultatul congresului din 1878 și cu purtarea Germaniei și a Austriei de mai apoi. Atât Franța cât și Rusia aveau nevoie de câte un aliat. În fața Triplicei se ridică Dubla-Alianță.

De când s'au născut aceste două constelațiuni politice, dau o luptă aprigă între culise, o luptă care este astăzi încă *pașnică*. Și una și alta au avut succese. Conferința dela Algesiras a fost un succes al Triplicei, asemenea anexarea Bosniei și Herzegovinei la Austria. Actualul acord franco-german în privința Marocului și celebra „entente-cordiale” dintre Franța și Anglia, au fost succese ale Dublei-Alianțe. Când una când cealaltă dintre constelațiuni se impune mai mult, fără însă ca una din ele să-și poată asigura victoria *definitivă*. Poate că această victorie nu o vor consacra-o decât *armele*.

În jurul celor două mari alianțe s'au grupat și celelalte state din Europa. Anglia este amica Dublei-Alianțe, asemenea Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru. Turcia și România înclină mai mult spre Tripla-Alianță.

Una din consecințele cele mai neplăcute ale echilibrului artificial, ce rezultă din antagonismul celor două constelațiuni, sunt *inarmările*. Ele au luat proporțiuni uriașe în Europa. Se cheltuesc anual miliarde de către statele europene pentru armata de uscat și pentru marină. Cele două rivale în comerțul mondial și în colonii: Anglia și Germania, au cheltuit pentru flotă sume fabuloase. Populațiunea acestor două țări suferă foarte mult din cauza înarmărilor exagerate.

Scumpirea continuă a traiului, care este consecința unei întregi serii de împrejurări sociale și politice — între cari: sporul populațiunii, abundența capitalurilor în unele straturi sociale și lipsa lor în altele, nesiguranța politică, — contribuie și ea mult la înrăutățirea situațiunii internaționale. *Pacea înarmată* și veșnicul antagonism dintre statele europene, lupta titanică între cele două alianțe și nemulțumirea generală în unele state vor grăbi izbucnirea crizei internaționale.

Când această criză se va declara, actualul *echilibru* al alianțelor se va strica și lupta decisivă va începe între națiunile europene, cari doresc, fiecare, o soartă mai bună.

Impăratul Germaniei către regele Italiei. În cercurile diplomatice se comentează foarte mult conținutul depeșii de felicitare, ce împăratul Wilhelm, cu ocazia Anului-nou, a adresat regelui Italiei.

În această telegramă împăratul își arată dorința, ca războiul italo-turc să ia cât mai curând sfârșit.

Relațiile anglo-germane. „Daily Telegraph” din Londra scrie: Dacă interpretăm bine tendința opiniei publice engleze, majoritatea din Anglia refuză din ce în ce mai mult a admite grave întreruperi

în relațiunile noastre normale cu Germania. Descoperirea de curând făcută, că eram pe toamnă în ajunul unui război, a făcut să încerce un eșec spiritul războinic printre noi. Ziarul califică de basm afirmarea, că Anglia a avut de gând pe vară să atace pe Germania fără o declarațiune de război formală și spune, că aceste născociri probează trebuința de a se curăți atmosfera de elementele de primejdioasă neîncredere de care e încărcată. E absurd a se gândi cineva, că Anglia și Germania vor trebui întotdeauna să trăiască alături una de alta, fără a asigura interesele firești ale ambelor țări prin convențiuni reciproce.

„Norddeutsche A. Z.” din Berlin, vorbind despre alegerile pentru Reichstag zice: „Situațiunea mondială din anul trecut a arătat lipsa de temei a opiniunii, că e de ajuns a practica din partea sa sentimente pacifice pentru a păstra pacea lumii. Națiunea, pe care toate popoarele o privesc din ce în ce mai mult, ca pe o concurență comercială și industrială, nu e sigură de pace decât atâta vreme, cât armata și flota ei sunt suficiente spre a-și apăra granițele și interesele maritime. Avem trebuință de un Reichstag gata să păstreze armata și flota în stare de cea mai mare capacitate.”

Nouă turburări în Maroco. Telegrafia fără sârmă din Rabat anunță, că garnizoana marocană din Seffru în luptă cu berberii revoltați a avut alaltăieri cinci morți și șaptesprezece răniți. Pierderea berberilor a fost de cincizeci morți și răniți. Incrucișătorul „Du Chaila” a primit ordin, ca să meargă direct la Agadir, unde prin ținuta șecului El Goluli situațiunea devine foarte îngrijitoare.

Campania contra contelui Aehrenthal. Din Viena se comunică: Campania contra contelui Aehrenthal continuă în unele ziare, reproducându-se articole și din unele ziare germane scrise în acelaș senz.

Ziarele relevează campania pornită la Paris și Londra pentru împedecarea unui împrumut austriac și declară, că aceasta face mai mult rău Angliei și Franței decât Austriei, deoarece dușmănia aceasta le va strica interesele lor economice și politice.

Intrevedere între împăratul Wilhelm și regele Victor Emanuil. „Agenția Politică” din Roma anunță, că împăratul Wilhelm se va întâlni la primăvară, cu prilejul călătoriei sale în Italia, cu regele Italiei la Neapole, după care va pleca mai departe spre Corfu.

Mișcare în diplomația germană. Ambasadorul Germaniei la Constantinopol, baronul Marschall de Biberstein se va retrage la pensie în cursul anului.

Succesorul său va fi probabil ministrul plenipotențiar la București, baronul de Rosen.

Teorii — și practica politică

De dr. V. B.

Acelaș raport, aceeași reciprocitate între ele, cum ar fi bunăoară cea între *gramatică și limba viudă*. Ar fi greșit să spui, că gramatica face limba, cum iarăși greșit ai rămânea, cu pretenții de scriitor fiind și eliminând totuși, din sfera cunoștințelor tale, pe cea a gramaticii. Limba evoluează, se face și se prefacă, nu-i vorbă, iar gramatica e fixarea regulilor, dar totodată și a excepțiunilor caracteristice structurii și firii limbei într'un timp dat numai — și cu toate acestea, ori chiar în temeiul acestora, vei da greș și vei poticni de mulțori, trăitor chiar în apele vii ale limbei, cât ce nu vei ține bine seamă și de regulile gramaticii ei.

Aceeași evoluare, aceeași vecinică facere și prefacere, aceleași umbre și lumini, reflexe și resfrângeri de raze și în viața politică și iarăși aceeași năzuință a omului — homo sapiens — de a scruta și de a fixa *normalitatea* acestei evoluări, firul roșu al *unicii* legi, care toate le determină.

E rolul teoriei politice, aci, să aște și să fixeze această lege.

A aflat-o vre-odată?! Ne prezintă oricare dintre teoriile politice de azi, ori de ieri *adevărul pur* al acelei unice legi?!

Hotărât că — nu!

Dar ce ne prezintă totuși?!

Cu cevași numai mai mult decât nimic: *justificarea*, iar nu tabloul adevărat, *mult puțin obiectiv făcută, a cutărilor împrejurări, din cutare vreme*. Fiecare timp, fiecare stare de lucruri, fiecare raport social și politic și-au avut justificare în cutare teorie politică. Fiecare aspirațiune, pornire, pretenziune și luptă socială ori politică caută fatal și propria justificare teoretică, firește întemeindu-le mult puțin și legându-le de baza ideologiilor în timp existente.

Și chiar de aceea, în val-virtejul luptei se încurcă mulți în lațurile seducătoare ale atâtor teorii politice. Cert, că cunoașterea și pătrunderea ideologiei timpului, manuirea cu ușurință a teoriilor politice existente, rutina în aplicarea lor îți împrumută o siguranță mai mare.

Dar la urma urmelor luptele politice totuși se dau cu pumnul, iar viclenia rămâne la loc secundar. Și nici teoreticianii, nici oamenii noștri practici politici să nu uite că:

Macht geht vor Recht!

Iar cea mai formidabilă tormă a puterii e: *concentrarea!*

A apărut:

„ȘTII ROMĂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Pilez Irma

atelier de corsete.

Arad, str. Deák-Ferencz 2.

Asortiment de corsete de specialitate
(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, bandaje și aparate de răzimat drept (țitoare)

Se primesc reparații și curățiri.

— Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. —

Scrisoare din Blaj

Teologii din Blaj, la Turda — Serata „Reuniunii femeilor” — Vacanțele Crăciunului
3/I 912.

Teologii noștri au fost invitați din partea inteligenței din Turda, să concerteze a treia zi de Crăciun în acel oraș, dorind ca și publicul ales al Turzii să poată gusta de sf. serbători farmecul unor clipe cu adevărat artistice.

Publicul numeros, care a asistat la concertul, care l-au dat teologii noștri în Blaj — la prindearea postului, — s'a depărtat încântat și aplauzele nesfârșite, precum și entuziasmul general al publicului asistent — au potențat și mai mult entuziasmul acestor tineri visători, cari vor fi apostolii de mâne ai satelor noastre.

Când alți colegi de ai lor vor gusta în liniște dulceața vacanței — acasă, la căminul părintesc, pe atunci ei vor pribegi departe de casa lor, de dragul unui entuziasm tineresc.

Ei, dar moș Crăciun nu-și va uita nici pe acolo de voi iubitorii frați! Sunt atâtea... atâtea daruri și pentru voi. Vor fi pe acolo... ochi albaștri... inimi de foc și... zimbete de îngeri. Știu sigur. Ei, și apoi ce mai vreți dela moș Crăciun?!

Martī seara la 5 ore „Reuniunea femeilor române din Blaj” — cu ocazia distribuirii premiilor de serbători pentru băieții săraci — a aranjat în sala de gimnastică o serată. Chorul pedagogilor din cursul al III-lea a cântat vro-o două cântări. S'au declamat poezii din Coșbuc și Gr. Alexandrescu, din partea d-șoarei Alexandrina Simu elevă în cl. IV. civ, care a declamat frumos și cu sentiment „Doina” maestrului Coșbuc; ear ucenicul de franțelar Coriolan Neagoe a stors meritate aplauze cu poezia „Graiul neamului” de Coșbuc. Trebuie să amintesc cu o deosebită bucurie sufletească, că ucenicul Neagoe e un tinăr foarte în-suflețit și foarte dornic de cultură românească. E înscris — după cum se spune membru estern la societatea „Inocențiu Micu Clein” a teologilor și pe baza dreptului ce-i compete scoate dela bibliotecă cărți de Iorga, Coșbuc și alți scriitori mari și cumpără din puținul cât are — cărți literare dela librărie așa încât și-a format o bibliotecă frumoasă.

De s'ar mai afla încă mulți atari tineri, atunci am putea privi cu mai multă încredere în viitorul de mâne. După ultimul punct distinsul profesor G. Precup adresează băieților câteva cuvinte cu adevărat părintești relevând în deosebi dragostea, care le-o poartă an de an „Reuniunea femeilor” — distribuindu-le de serbătorile Crăciunului felurite daruri prețioase, pe cari le trimite moș Crăciun băieților buni și ascultători. Să trăiască încă mulți.. mulți ani moș Crăciun spre bucuria băieților buni și ascultători.

Suntem în ajunul vacanțelor Crăciunului. E bucurie mare între elevii institutelor noastre. Vor avea bucuria să mai petreacă vre-o câteva zile în liniștea căminurilor părintești, departe de grijile școlii la sinul măicuțelor,

Corresp.

Salut cititorilor

Iubiți cititori, care urmăriți pas cu pas eforturile noastre întru apărarea intereselor neamului și întru luminarea lui.

Voi toți, care cu jertfele voastre țineți această faclie de lumină, voi care într'un an de zile ați ridicat-o prin încurajările voastre la rangul de astăzi și care prin sfaturile, prin încurajările și prin simpatia ce ne ară-

tați în toate ocaziile ne răsplătiți de toată greutatea luptei noastre, în ajunul acestor zile sfinte cătră voi se îndreaptă gândul nostru.

Vă adresăm, iubiți cititori, cele mai sincere urări de sfintele sărbători, Dumnezeu să aducă pace și belșug în căminele voastre ca să ne întâlnim cu aceiaș dragoste după sărbători...

„ROMÂNUL”

Progres și dificultăți.

— Situațiunea în România. —

Nu este tocmai ușor a prezenta cititorilor noștri o oglindă fidelă a situațiunii politice, sociale și economice din România la sfârșitul anului 1911. Și aceasta nu fiindcă ar fi așa de greu a face o analiză amănunțită a acestei situațiuni, ci pentru că este dificil a cuprinde în micul mănunchiu al unui articol de gazetă marele complex al chestiunilor celor mai importante.

Lucru necontestat: țara se află în plin progres politic, economic și cultural. Vom lăsa la o parte discuțiunile asupra mișcării culturale și literare, ele nefiind în competența noastră, și vom căuta în schimb să examinăm cu atențiune care ne este situațiunea din punctele de vedere politic și economic-social.

Politica internă a României este politica partidelor cari pe de o parte reprezintă anumite mari doctrine politice cum sunt partidele liberal și conservator, pe de altă parte reprezintă interesele anumitor pături sociale, cum este partidul socialist-sindicalist. Din fericire partidele cari au în vedere numai interesul unor anumite clase sociale sunt puține. Dinpotrivă: mai toate partidele nizuiesc a face bine țării întregi, însă fiecare cu alte mijloace, călăuzindu-se de alte idei.

Să vedem întâi care este situațiunea celor două partide istorice: cel liberal și cel conservator.

Partidul liberal este unitar. El n'a fost slăbit nici prin disidențe nici prin vr'o luptă internă. Conducătorul său, Ion C. Brătianu, partidul liberal și-a înscris în program, cu o deosebită grijă, ridicarea economică a țării.

D. Ionel Brătianu și amicii d-sale au fost aceia cari au dat lozinca organizării și dezvoltării capitalurilor naționale printr'o activitate economică condusă cu energie, prin înființarea unui mare număr de bănci românești, prin întemeierea societăților cooperative.

Partidul liberal a arătat multă solitudine clasei țărănilor. Sutele de bănci populare înființate la țară în-

lesnesc creditul de care țărăni au nevoie spre a eși din mizerie. Iar cât privește cooperativele, ele sunt de asemeni foarte utile căci prezintă toate avantajile muncii prin asociațiune. Tot partidul liberal a creiat legea învoelilor agricole; cari regulează condițiunile de muncă a țărănilor noștri, și legea izlazurilor comunale, cari acordă țărănilor dreptul la pășunile proprietarilor rurali. Dar nu trebuie să considerăm aceste legi agrare decât ca un început al reformelor ce partidul liberal va mai aduce pentru îmbunătățirea soartei țărănilor.

Partidul conservator condus de d. P. P. Carp, care se găsește la putere, n'a avut norocul de a fi așa de unitar și bine încheșat ca cel liberal. Dela moartea lui Lascar Catargi încoace acest partid a fost prada crizelor pentru șefie, și aceasta este cauza că el n'a putut încă realiza reformele salutare la cari ne așteptam dela un partid compus din elementele cele mai distinse ale societății românești.

Cheagul acestui partid îl formează marii proprietari: boierimea de baștină sau anumiți bărbați burghezi îmbogațiți. Adversari ai prefacerilor constituționale bruște și mai ales a celor nemotivate, conservatorii de subșefia d-lui P. P. Carp, vor să clădească pe actuala temelie constituțională, vor să introducă legalitatea absolută, și să ajute dezvoltarea țării prin reforme treptate, fără zguduiri. Guvernul Carp a și anunțat o serie întreagă de legi sociale, economice și financiare foarte salutare, pe cari cetitorii noștri le cunosc în parte din articolele noastre precedente. Sunt legi cari caută să ușureze sarcinile claselor sărace: ale țărănimii și ale micii burghezii dela orașe.

Din 1908 avem în țară un al treilea mare partid, cel „conservator-democrat”, întemeiat de d. Take Ionescu. Acest partid nu este, propriu zis, decât o mare disidență, făcută de d. Take Ionescu pentru-că în partidul conservator a întâmpinat piedici prea mari în contra intențiunilor sale personale și, în parte, în potriiva concepțiunilor sale politice.

Compus fie din aderenții personali ai d. Take Ionescu, fie din nemulțumiții celorlalte două partide, fie din masele cetățenilor cari n'au mai găsit loc în cadrele celor două partide istorice, partidul conservator-democrat nu se prezintă ca o unitate perfectă ci pare un partid atașat mai mult persoanei dlui Ionescu decât vre-unei noi concepțiuni politice. Soarta acestui partid este strâns legată de cariera politică a șefului său.

Partidul „naționalist-democrat” ce e condus de domnia Iorga și Cuza este prea tânăr și prea plâpând de cât ca să poată conta ca partid de guver-

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

Arad, Piața Andrásy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

nământ. Se pare chiar că acest partid nu se va desvolta în așa chip ca să devină un partid de guvernământ, ci va rămâne mai mult un curent popular, menit a controla pe cele două partide istorice și a le da imbold la momente mari. În orice caz această grupare naționalistă, născută dintr-o idee și nu creiată numai de anumite persoane, este de cel mai mare folos pentru țară, căci e încă nevoie la noi de mult naționalism.

Partidul socialist a făcut oarecari progrese în ultimul timp, dar nu poate conta la noi ca partid serios. Cât timp mișcarea socialistă se mărginește a aduna sub steagul ei proletariatul dela orașe ea nu este periculoasă. Ceeace trebuie însă împedat e ca socialiștii să nu pătrundă la sate, să nu se formeze un partid socialist-agrar. Sunt semne că se lucrează în această direcțiune din partea unor factori socialiști (Toma Dragu) și guvernele noastre fac un serviciu pentru siguranța și pacea țării când împedica agitațiunile socialiște la țară.

Acestea sunt partidele la noi. Am spus că ele nu reprezintă în mod definit interesele cutărei clase sociale, ci sunt conduse sau de anumite principii politice sau, într'un singur caz, de voința șefului.

Atențiunea partidelor este îndreptată asupra chestiunii agrare și asupra scumpetei traiului la orașe. Aceste două sunt chestiunile mai importante din punctul de vedere al bunei stări sociale din întreaga țară. Neapărat că sunt mereu și alte chestiuni la ordinea zilei, cari poate că la un moment dat par chiar mai importante decât acestea două, dar chestiunile predominante sunt tot cele arătate. Se face acum mult zgomot în jurul chestiunii tramvaelor sau în jurul legii sinodale, dar aceste preocupări sunt așa de neînsemnate pe lângă marea chestiune a liniștii sociale.

Chestiunea agrară nu trebuie neglijată. Liniștea mormântală care a urmat după 1907 la țară nu trebuie să ne înșele, căci această liniște a fost scump plătită, plătită cu sânge. Dacă s'au făcut dela răscoale încoace unele îmbunătățiri în situațiunea clasei noastre țărănești, aceasta nu trebuie să ne facă să uităm că mai este mult de făcut spre a ridica țăraniii noastre la o stare tolerabilă dacă nu bună.

Actualul guvern va vinde țărănilor o mare parte a bunurilor de mână moartă. Sperăm că această nouă împroprietărire a țărănilor va mai fi urmată și de altele. Mai este vorba ca să se înființeze la ministerul de agricultură și domenii o „direcțiune a muncii”, care să reorganizeze și să controleze munca agricolă, veghiând ca țăraniii să nu mai fie exploatați de proprietarii rurali și de arendași. Se

știe că aceștea din urmă sunt în cele mai multe cazuri străini.

Dacă guvernele române vor urma și mai departe această cale și vor introduce reforme agrare din ce în ce mai favorabile pentru clasa țăranilor, chestiunea agrară nu numai că va pierde gravitatea ei, dar este sigur că țăranii vor deveni un element admirabil pentru dezvoltarea țării, căci au *calități* pe cari nu le găsim la populațiunea dela orașe.

Chestiunea scumpetei traiului la orașe a fost mult discutată în timpul din urmă. Ea este o urmare firească a sporirii populațiunii, și o găsim în toate statele civilizate încă și mai pronunțată, mai gravă decât la noi. Ceeace este însă neplăcut la această chestiune e, că la noi ea este complicată cu mare lipsă de deuseuri. Forțele noastre productive nu mai găsesc teren suficient unde să lucreze.

Agricultura este singura ramură mai mare a producțiunii naționale. Industria este în fașe, comerțul în mâinile străinilor. Acesta este punctul negru în dezvoltarea țării și aici trebuie să ne concentrăm forțele spre a putea asigura dezvoltarea normală și continuă a statului român. Și spre a putea cuceri și acest punct, dupăcum am mai cucerit și *altele* tot atât de grele, trebuie să muncim încă mult, cu răbdare, și această muncă ne va aduce triumful dorit.

București, 15/28 dec. 1911.

Mircea Russu Șirlianu.

Scrisoare din Berlin

Otrăviri în masă la Berlin; Azilul de noapte schimbat în casa morții; 100 de bolnavi și 50 de morți; în fața azilului de noapte etc.

În azilul orășenesc din Berlin, s'au semnalat mai zilele trecute câteva îmbolnăviri misterioase, murind chiar câteva persoane, fără de-a li-se putea însă stabili mai deaproape cauza morții. Pe când se credea, că șirul îmbolnăvirilor și al morților din azil, se va termina, fără de veste noaptea trecută a acoperit cu valul ei întunecos încă alte pleoape, cari se închideau pentru vecie, într'un mod atât de misterios. Un mare număr de persoane, nu numai din azilul pentru bărbați, dar chiar și de sub îngrijirea poliției, apoi din diferite strade și locuri s'au îmbolnăvit suspect, murind parte considerabilă dintre ele în câteva minute. Astfel de ieri noapte a crescut cumplit, atât numărul bolnavilor cât și al morților. Cu totul s'au constatat până în clipa când scriu aceste știri o 100 de îmbolnăviri, din cari 50 s'au terminat fatal. Iată, astea sunt amănuntele, cari le-am putut afla până acuma:

Deși, conform știrilor oficioase, teribilul flagel necunoscut, ce bântue Berlinul, părea a se fi mai liniștit, totuș lumea a rămas amăgită. Sute de persoane din azilul de noapte orășenesc, a cărui săli cuprind peste 4000 de locuitori, se tăvăleau astăzi noapte pe jos, din cauza durerilor cumplite. Trei medici erau ocupați neîntrerupt toată noaptea cu îngrijirea bolnavilor. Cu toate astea agitația ce domnea în azil, creștea în fie ce moment, iar bieții oameni tremurau, cuprinși de spasmiile morții, văzând sau auzind țipetele bolnavilor, când într'o

cameră, când într'alta și morții, cari erau scoși afară din toate părțile. Mulți dintre cei sănătoși, au cerut deja noaptea, ca să fie trimiși din azil, dorință care nu le-a fost împlinită însă, din motive sanitare! În decursul nopții fenomenul îmbolnăvirii s'a mărit puternic; o parte din cei bolnavi muriau deja pe cale de a fi duși în spital, iar altă parte își da sufletul sub mâinile doctorilor, cari le ofereau în spital primul ajutor.

O altă veste, care durere s'a și confirmat oficios mai târziu, ațâta și mai grozav teama. În azilul de bărbați din Wiesenstrasse, s'a bolnăvit o persoană în aceleași condiții, murind chiar în timpul când era să fie transportată la spital. Ceva mai târziu boala se semnală și în localurile poliției de pe *Alexanderplatz*, făcând și aici o jertfă. Un om ce fusese transportat acolo, se îmbolnăvi în aceleași condiții, agravându-se boala așa de tare, încât muri peste câteva minute. Dela miezul nopții și până la ora 6 dimineata, în azilul orășenesc din *Fröbelstrasse*, s'au îmbolnăvit 21 de persoane, dintre cari 5 au și murit.

Numărul definitiv și al unora și și al altora, nu s'a putut stabili precis, deoarece personalul întreg era extrem de ocupat cu darea de ajutor.

Nici până azi nu s'a putut încă stabili cauza boalei. Cei cari au fost întrebați, nu-și dau seamă de cauză, spunând însă că au mâncat ieri țipari (un fel de pești cari seamănă la înfățișare cu șerpele), cari probabil că au fost stricați. Aceste declarații, luând în considerare rezultatul obducției câtorva din cadavre, par a fi adevărate, deoarece simptomele îmbolnăvirii au fost aceleași dela primul caz și până la cel din urmă. *Ceece se îmbolnăveau muriau de regulă în 15—30 de minute; după primele simptome.*

În spitalul din *Friedrichsheim*, sunt aduși meru bolnavi atât din azilul de noapte orășenesc, cât și de acei cari cad pe strade. Cu toată mărirea spitalului, totuși localul s'a dovedit în fața acestor mase de bolnavi, ca insuficient și se pare că bolnavii n'ar mai avea loc unde să fie primiți. Trebuie de considerat apoi faptul, că zi de zi, spitalul acesta primește dela 30—50 de bolnavi. La această sumă normală, vine adăugat acuma numărul extraordinar de mare al bolnavilor dela exil. În curând camerele rezervate pentru nenorociții de la azil, nu mai erau suficiente și astfel medicii s'au văzut nevoșiți a-i plasa la fiecare stațiune, de spital din cale. Aspectul, din salele în cari zac otrăviții, e cu un cuvânt, teribil. Bolnavii se sbat gemând și urlând de dururi: pe fața lor palidă și schimonosită se poate ceti ușor groaza vântată a morții; în dreapta și în stânga celor bolnavi, alții mor și învâliți în plapome și lepedee albe, sunt duși în casa morților.

Spitalul întreg pare un singur piept, ce răsuflă pentru ultima dată, un piept de muribund sufocat.

De-abia a fost golit patul de mortul său, de abia au fost schimbate albiturile, și alți bolnavi ocupă locul celui răposat.

Și în celelalte spitale, a trebuit să fie primiți o mulțime de bolnavi și otrăviți. E foarte dificil de stabilit în momentul acesta numărul tuturor celor otrăviți și morți din toate spitalele de aici, deoarece știrile se contrazic, iar tabloul se schimbă în fiecă oră. Cu toate astea până astăzi se știe aproape cu siguranță, că numărul celor bolnăviți se ridică la o sută, dintre cari, au murit în chinuri îngrozitoare 50.

În fața azilului orășenesc atât ieri cât și astăzi-noapte și după amiaz, s'a adunat o mare mulțime de curioși, stând cu toții însă fricoși la o distanță foarte respectabilă de fiorosul atelier al morții. O ceată de poliști veghea pe stradă în sus și în jos, ca aglomerația să nu devină prea mare. Multimea șoptea câte și mai câte, îndoiindu-se în fața opiniei, că aici ar fi vorba de-o otrăvire din mâncare de pește! În clipa asta ambulanta urneștenind repede și se oprește în fața zidirii pline de mister, pe care noaptea o face și mai misterioasă porțile se deschid grele, iar doi oameni îmbrăcați în alb aduc acoperit în lintoliu alb pe un alt bol

Mijlocește bani

pe ipotecă, a mortizare și cu cambii pe moșii, ori case de chirie, sub condițiile cele mai favorabile

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală

nav; repede e așezat în ambulanță, caii se pun în mișcare, iar roatele huruiesc din nou pe pavagiu sinistru, pierzându-se în ciată. Lucrul acesta se petrece de mai multe ori și de fiecare dată mulțimea se înfiora, știind că mai duc pe un bolnav sau poate pe un mort... Despre evenimentul, care cutremură întreg Berlinul, o să vă scriu iarăș vesti, cum voi afla, deoarece până azi totul e încă nesigur și plin de întunec!

Corresp.

Invitare la abonament

În 1 ianuarie v. a. c. se împlineste anul dela apariția acestui ziar. Cititorii pot să-și facă acum iconă despre chipul, cum am înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecatori, nici reclamă de bălcu nu vom face pentru acest ziar.

„Românul” este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale. „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În decursul unui an numărul abonaților noștri atinge cifra de trei mii. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul” necesitează sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți românii din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. Tinta noastră este, ca, afară de politica, „Românul” să ofere cititorilor săi distracție nobilă, învățatură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informație despre ceea ce petrece în lume.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei de cea mai mare valoare în viața noastră obștească.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: d. A. D. Xenopol, Al. Vlahuță, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Pop, dr. Ioan Suciu, dr. Aurel C. Popovici, dr. Voicu Nițescu etc.

Ziarul nostru ține corespondenți stabili în Budapesta, Viena, București, Roma, Milano, Berlin, Paris și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cititorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitori români: I. I. Caragiale, Gheorghe Coșbuc, E. Lovinescu, Const. A. Giulescu, Petru Dulfu, Em. Grigorovitză, Horia Petra-Petrescu, dr. I. Broșu, M. Beza și mulți alții.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru *litere, științe și arte*, la care colaborează mai mulți distinși bărbați literați și de științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și *nuvele mai mari și romane*. Am publicat până acum nuvela „Piatra Muierii” de Em. Grigorovitză, „Mama” de vestitul scriitor german Zaan, romanul *Mary* de Björnson, romanul *Roza dela Disentis* de Zsokke, iar dela 1 ianuarie v. se va publica celebrul roman *Suflete moarte* de Gogol.

Am dat o îngrijire deosebită *partii economice*, care este condusă de bărbați specialiști. (G. Todică, V. Madgearu, Const. Băilă și alții).

La *Cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, „O mamă”, Neli Cornea, Aurelia Pop etc).

Pentru popularizarea acestui nobil joc, am deschis în numărul nostru de duminică o *rubrică permanentă de șach*, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nizu, ca „Românul” să ajungă la posibilă perfecțiune astfel, ca să suplunească ori ce ziar străin și să se poată încuibă în toate casele românești prin înșasi valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul anului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să aboneze „Românul”.

Abonamentul este:

Pe un an	28.— cor,
Pe ½ de an	14.— ”
Pe 3 luni	7.— ”
Pe 1 lună	2.40 cor.

Pentru România:

pe 1 an	40 franci
pe ½ an	20 ”

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa Administrației „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1a), iară scrisorile referitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1a).

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să insiste, ca toate casinele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul”.

Redacția și administrația ziarului „Românul”.

Dr. Brutus Macaveiu

medic univ. specialist în morburile femeestii ord. 9—11, d. a. 3—5.

Timișoara, Koskuth-tér Nr. 2, etaj. 2.

Telefon Nr. 11—68.

Din monografia „României June”¹⁾

de Ioan Grămadă

Viața socială în cele trei societăți.

Moto:

Gaudeamus igitur
Iuvenes dum sumus,
Post incundam iuventutem,
Post molestam senectutem,
Nos habebit humus. etc.
Vechiu cântec studentesc.

Pe lângă ședințele oficioase și obligate ale celor trei societăți: „Soc. Științifică și literară „România” și „Rom. Jună” la cari cu toată rigoarea regulamentului discuțiile degenerau câte odată și în certe personale; pe lângă rugulețele „seria de cunoștiință” dela începutul fiecărui an administrativ; pe lângă serbarea de anul nou și cu toate comersurile jubiliare în stil german, tinerii studenți români din Viena aveau și alte feluri de a se întruni și de a petrece întreolaltă nesiliți, și cu inimă deschisă.

O tradiție însă în felul lor de a petrece nu vei afla nici la membrii „R. June”, nici la cei din cele două societăți anterioare, după cum obicinuește tinerimea universitară germană, italiană sau franceză, deoarece aceste trei națiuni au o cultură mai veche. De aceea studenții români din Viena s'au gândit să imiteze obiceiurile de petrecere ale studenților germani, cari obiceiuri însă nu încălziau pe nime, iar ședințele sociale erau foarte plicticoase, dacă nu cânta cineva din vioară sau din gură.

În „Societatea științifică și literară”, se află un club de gimnastică, pus sub conducerea d-lui N. Teclu, acum profesor pensionar la Academia de comerț din Viena. și membru al Academiei române. Membrii acestui club de gimnastică făceau în lunile de primăvară excursiuni în jurul Vienei Uu tablou fotografiat de o asemenea excursiune cu 20—30 de tineri se mai păstrează și astăzi la unii membri aflători în viață. Toate acestea au contribuit ca între tineri să se închege cele mai bune legături de prietenie și colegialitate. Ca un semn al acestor legături ce aveau să se continue și pe viitor, li-se elibera celor cari după terminarea studiilor părăsiau Viena, câte o diplomă alcătuită în stilul bătrân al eronicarilor și scrise cu cirlice de Dr. Vasile Grigoroviță, fost secretar ministerial. Diploma era încadrată frumos, împodobită cu embleme serioase de știință, dar și împănată cu glume studentești, zugrăvite de talentatul pictor bucovinean Epaninonda Buceschi.*)

Pe când în „Soc. șt. și lit.” gimnastica era numai un sport facultativ. pe atunci în statutele „României” se află la scopul societății ca un alineat obligator „Desvoltarea puterilor trupului”.

În noaua societate „România Jună” excursiunile în corpore prin împrejurimile Vienei fură păstrate ca un fel de tradiție moștenită dela antecesori, în tocmă ca și serbarea din ajunul anului nou.

În 1871, anul înființării „României June”, membrii societății se gândiră să dea petrecerilor lor niște proporții mai mari și de aceea făcură pregătiri pentru *primul bal român* din Viena, care s'a dat în 9 Martie 1872 cu scopul, ca din venitul curat să se întemeieze un cabinet de lectură al societății. Patronesele acestui prim bal românesc din Viena au fost Matilda Dumba, Maria de Filișanu și Elena de Marenzeller. Cu această ocazie sosiră numeroase ajutoare din România, din Ardeal și din Bucovina, ba Mihail Kogălniceanu plăti singur în persoană, doi napoleoni de aur.

În anii următori se aranjază balul într'un mod din ce în ce mai strălucit, bucurându-se câțiva ani, mai ales din 1879 înainte, de prea

¹⁾ Care va apare la începutul anului acestuia.

*) Dr. Ilariu Pușcariu. scrisoarea din 21 Faur 1911.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE
CASĂ DE CLAVIRE

ESTE A LUI

FRANZ ȘI ALBERT RENNER

ÎN

TIMIȘOARA-IOSEFIN STR. HUNYADI 12.

MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
CALITATEA CEA MAI BUNĂ

::: PREȚURI IEFTINE. :::

grațioase ajutoare din partea M. S. Impăratului Francisc Iosif I și a M. S. Regelui Carol I al României, așa că în anul 1880 venitul curat al balului atinse respectabila sumă de 7000 de coroane, iar la 1884 când a patronat A. S. imperială arhiducele Rainer suma se ridică la 4484 de coroane.

Câțiva ani, din 1886-89 nu s'a dat nici un bal român, dar în acest din urmă an, tot sub protectoratul A. S. imperiale arhiducelui Rainer, am avut un strălucit comitet aranjator și de patronese, compus numai din princese, contese și baronese străine, cum nu s'a mai pomenit în societatea noastră nici până atunci, nici de atunci încoace. Din nefericire pentru bugetul societății, dela 1890 încoace a încetat balul român, făcându-se 7 ani de-arândul... pauză, urmată apoi numai de serate mai simple, căci balul angaja societatea pe un an întreg, încât nu se mai putea lucra nimic altă ceva.

Când rostești cuvintele „Balul român din Viena” sau „Revelionul R. June”, te gândești numai decât la acel bărbat, care a fost inițiatorul, sufletul și sfătuitorul cel mai desinteresat, cel mai neobosit și mai entuziast al balurilor noastre, te gândești la venerabila persoană a dlui Dr. Sterie N. Ciureu, care prin munca dsale, prin liste de subscripții, prin colecte și prin jertfe personale de bani, ni-a adunat frumoase fonduri ca nici un alt membru al societății de până acuma. Ceea ce a fost B. G. Popovits pentru societatea „România”, aceea a fost d. Dr. St. N. Ciureu pentru balul român din Viena, și în deosebi pentru „România Jună”. Se poate zice cu drept cuvânt că de când există societatea noastră, în aproape 40 de ani, la câte baluri și revelioane a dat ea, dsa, fiind bolnav sau sănătos a jucat necontentit, a...băluit, de voie și de nevoie, numai ca să incurgă bani în casă și să ridice prestigiul societății în ochii străinilor. În mare parte „România Jună” e opera dlui Dr. Sterie N. Ciureu, un adevărat părinte al „copiilor nimănui”, cum i-a numit O. Goga pe studenții români dela universitatea din Cluj.

De sigur că sub influența unei „Bierzeitung” a studenților germani s'a înființat în 7 Faur 1874 și „Urzica”, revistă umoristică, litografiată a societății, care apare an de an, redactată de noii membri ai societății de „boboci” sau „embrioni”, cari își plasează întrânsa glumele lor mai mult sau mai puțin reușite la adresa colegilor lor mai vechi și a membrilor din colonia română vieneză. Răsfoind colecția întregă de aproape 40 de ani a „Urziceii” și necunoscând persoanele „urzicate” și metehnele lor, nu mai înțelegi nici aluziile, ironiile și sarcasmele litografiate, de oarece multe din ele și-au pierdut astăzi sensul. Ici colo se ironizează un ințreg curent d. e. cel latinist, în No. 1 din 7 Faur 1874, punându-i pe țigani să vorbească cu cuvinte latiniste, sau înțepându-i pe pasiviști, și atunci pricepi înțepătura scoposită. Câte o dată întâlnești și glume mai bunișoare ca d. e. următoarea etimologie:

„Soțietate”, vine dela „s'o ție tată”, căci tata fiecărui membru din „R. Jună” susține societatea, susținind pe fiul lui la școlile din Viena, iar „soțietăți” vine dela „ș'o ție țâți (toți)”. O glumă de mult spirit s'a publicat într'un număr din vara anului 1911 la adresa unui sculptor A. R. care a dăruit „R. June” un bust în ghips nu prea reușit, al lui Eminescu. Gluma e însoțită și de o ilustrație: sculptorul modelează bustul de lut a lui Eminescu și rostește cunoscutele cuvinte din poezia „Luceafărul”:

„Ce-ți pasă ție chip de lut,

„Dacă-i fi tu, sau altul?”

Dintre multele poezii din „Urzica” cu pretenție de a fi glumețe, e de reținut următoarea poezie a lui O. Blasiianu din 1876, care are și acum farmec și actualitate:

Viața de student.

Frumoasă-i viața de student,
Plăcută, dragostoasă!
Ne bucurăm de-amuzament,
Fripturi și spirtuoase.
Azi toți avem un trai ca'n rai.
Mâine? nici pâine, nici mălai!
O! ierum, ierum, ierum,
O! quae mutatio rerum!

Azi ne-arătăm galanți, în frac,
Cu elac și-albă cravată,

Mănuși glasé, ghetete de lae
La bal și la serată!
Dar vai! sermanul tineret,
Mâni toate pune amanet!
O! ierum, ierum etc.

În cafeenea ne'nveselim
Cu cărți, biliard, jurnale,
Și-apoi în „Grand Hotel” prânzim
Și'ntr'alte mari locale.
Dar mâne noi ne bucurăm
La „Mensa” dacă mai mâncăm.
O! ierum, etc.

Și la sfârșit un compliment:
În „România Jună”
Noi discutăm ca'n parlament —
Metodă foarte bună!
Dar să vă spun și-un adevăr:
C'adese ne-apucăm de păr!
O! ierum, ierum, ierum,
O! quae mutatio rerum!

În anul eric 1877 glumele „Urziceii” au făcut loc poeziilor naționale serioase, odelor și poemelor dedicate ostașilor români cari luptau la Plevna, și chiar haina exterioară în care s'a prezentat atunci „Urzica” e serioasă, căci coperta ei a fost desemnată în colorile naționale.

Prin 1878—79 i se făcea concurență „Urziceii” căci apărea „Urzica nouă liberă”, — titlu împrumutat de sigur dela „Neue freie Presse” — iar C. Porumbescu scotea tot cam pe atunci „Pipărușa”. Era de sigur cel mai rodnic timp pentru glume, năzdrăvăni și cântece studentești, din cari Porumbescu a tipărit pe vremea aceea o colecție întregă.

Cu toate acestea viața socială nu era bine închiegată, nu purta un timbru specific românesc și de aceea și ședințele sociale erau plictisitoare. „Era lucru firesc, că nu domnia aceea armonie. ce am fi dorit-o” — scrie d. T. V. Stefanelli¹⁾ — deoarece tinerii din deosebitele țări (românești) doriau, fiecare în felul lor, să impună timbrul lor particular petrecerilor și mersul societății...

„Ni-a venit atunci în minte — pe la 1871 — să introducem noi, Bucovinenii, și altfel de petreceri, dar numai între noi, fără să ne înstrăinăm însă de „România Jună”, și am venit la ideea, să ne constituim după prototipul vechilor așezăminte istorice ale neamului nostru ca divan domnesc și ca obștească obicinuită adunare.

Ni-a fost ușor să formăm divanul, căci eram mulți de noi... Aleserăm și doisprezece boeri de divan, între cari împărțirăm marile boerii după vârstă. Toți aceștia erau întitulați: boeri veliți ai țării. Restul colegilor formau obșteasca, obicinuită adunare, cărora le ziceam și prostimea.

La întrunirile divanului toți erau siliți să vorbească în limba neaoșă a vechilor cronicari, spre care scop se făcără anume studii.

După mai multe întruniri intime, în cari ne indeletnicirăm în rolurile noastre de boeri veliți ai țării și în limba cronicarilor, așteptam ocazia ca să ținem o adunare bine pregătită și să invităm și pe mai mulți colegi ce nu erau Bucovinenii.

Ocazia aceasta ni se oferă în scurt. Un coleg al nostru, jurist, care își făcea și anul de voluntariat la oaste, trecând bine examenul militar, fu numit sublocotenent. Divanul nostru nu recunoscuse această înaintare și hotărî să-l supuie înaintea divanului unei ispitiri și abia după rezultatul acesteia să-i recunoască înaintarea în cin și să-i deie o boierie.

Toți boerii de divan aveau să-i puie întrebări din științele duhovnicești și lumești și din cunoștințele ostășești și părgărești. Întrebările se statoriră și fiecare boer de divan avea să-i puie câte 2 întrebări. Aceștia erau de tot umoristice și se ținură secret până în sara întrunirii. Pe lângă aceasta se alcătui pentru candidat o diplomă, carte domnească, scrisă în forma și limba veche a hrisoavelor. Și această diplomă avea un cuprins umoristic și era scrisă cu slove vechi în Beciu și iscălită de Vodă, de Mitropolit și de toți boerii divanului...

Eu l-am invitat pe Eminescu și fiindcă nu prea avea gust să vie, i-am lămurit rostul convenirii. Astfel a fost și el de față.

Voi aminti numai în scurt, că atât constituirea divanului în frunte cu Vodă și cu Mitropolitul, cât și punerea întrebărilor umoristice, nepregătite și îndeobște false ale candidatului și întreg mersul ispitirii pricinui un hohot de răscontinuu, precum nu se mai auzise în adunările studentești, și aceasta cu atât mai mult, fiindcă divanul rămăsese neîntrerupt serios și grav... Întrunirile aceste atrăgeau mulțime de tineri...

Mulți colegi de-ai noștri păstrează și astăzi ea amintire astfel de chrizoave domnești alcătuite la deosebite ocazii, și astfel de ocazii le aflam noi foarte ușor, dacă aveam numai gust să petrecem.

Cu încetul se introduse acest mod de petrecere și la ședințele sociale ale societății „România Jună”. Și cu timpul se prefăcură aceste ședințe în adevărate adunări de plăcere și distracție, căci se molipsiseră tinerii de gustul de a produce tot lucruri noue și hazlii... Mulți tineri descoperiră că au... talent pentru... descrieri umoristice și ședințele deveniră de acunainte un centru de petrecere foarte căutat.

Până a nu se stränge mai tare în 1892 legăturile dintre Români din Viena, luând ființă așa numita „colonie română”, studenții noștri erau aproape copiii nimănui, fără sprijin și fără îndrumări, rătăcind ca niște blocuri eractice în marea străinismului din această Babilonie modernă. Dela acest an încoace este și un public românesc în Viena, care se interesează de societatea „Rom. Jună”, promovându-i interesele, și de atunci datează mai ales dese excursii afară de Viena precum și convenirile tot mai numeroase ale studenților împreună cu ceilalți Români din Viena.

De câțiva ani, din două în două săptămâni, în lungile seri de iarnă, tinerimea se întrunește la „serile de popici” aranjate de d-nele Delia Popovici și Florica Gramatovici; unii discută cu bătrânii, alții dansează cu tinerile d-șoare românce din Viena, iar restul joacă popice.

Dar gluma și voia bună învălesc inimele numai când tinerii petrec singuri, ei în de ei, nejenafi de nime, fără programe întocmite de mai înainte și fără orații de mulțumită, alcătuite după un șablon învechit.

În vr'un restaurant mai modest dintr'un depărtat cartier al Vienei, în jurul unui mic pocal de bere sau de vin plătit de multecori cu cel din urmă ban sărac, rămas pe fundul pungii, pe gerurile iernii ca și pe căldurile verii, îi vezi câte odată pe tinerii noștri adunați Sâmbătă seara, la lumina lămpii, la vorbă, la glumă și la cântec în ciuda mizeriei negre ce-i așteaptă acasă între cei patru pereți umezi și friguroși ai locuințelor lor, cari multora le-au deschis prea de timpuriu mormântul. La aceste întruniri rare, dar pline de intimitate, când locul serioaselor orații din ședințele obicinuite ale societății îl ia gluma usturătoare și răsul nevinovat, când se încheagă mai strâns legăturile de prietenie între olaltă, ca să dureze uneori până la adânci bătrănețe, și când jocul spontan al vre-unui tinăr sprintenel, o doină duioasă din sermana Bucovină sau din Ardealul înstrăinat, împreună cu plânsul unei vioare evoacă un colț intim de sănătoasă viață românească, se uită cel puțin pentru o clipă dorul de casă și sărăcia, cari au fost și sunt totdeauna tovarășii nedespărțiți ai tuturor studenților români din străinătate. Și de aceea multora li-se îmbujorează obrazii și le strălucesc ochii de veselie, când ca o șfidare la adresa mizeriei de care sunt cei mai mulți părtași, răsună deodată vechiul cântec studentesc, vecinic nou și plin de tinerețe și duioșie, cât va trăi lumea și vor exista studenții:

Edite, bibite collegialiter

Non post mortem nulla voluptas...!

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

¹⁾ În „Junimea literară” anul I, 1904 Nr. 1, p. 4—6.

Războiul italo-turc

Atașat militar îmbolnăvit la Tripolis

Londra. — Locotenentul englez Montague care, după cum se știe, a lansat din cartierul general turc dela Tripolis, manifeste senzaționale către poporul englez, s'a îmbolnăvit.

Concentrarea forțelor turcești.

Roma. — Turcii se adună la Bir-Tobras și Charia.

Cu ajutorul aeroplanelor s'a putut stabili că forțele principale ale turcilor se află la 15 kilometri de Ainzara.

Zilnic au loc lupte de avant-posturi.

Ororile italienilor la Tripolis.

Londra. — Locotenentul englez Montague are după cum am anunțat, s'a îmbolnăvit la Tripolis și s'a reîntors la Londra, declară că un aeronaut italian a aruncat o bombă pe acoperișul spitalului, pe când Montague se află bolnav acolo.

Aviațiunea italiană la Tripolis.

Berlin. — Halla pentru baloane și aeroplane destinată câmpului de aviație dela Iohanisthal, „Parseval“, a fost cumpărată de guvernul italian. Transportarea ei la Tripolis a și început.

Recunoașteri la Tripolis.

Roma. — Agenția află din Tripolis, cu data de 2 curent, ora 6 și 35 seara: patrula puternică de cavalerie au plecat din Ain Zara spre sudvest fără a întâlni nici un dușman. Nu s'a întâmplat nimic nou în zona ocupată.

Linii ferate în Tripolitania.

Roma. — Guvernul a comandat o mare cantitate de material pentru construcția unei rețele de căi ferate în Tripolitania, în lungime de 600 km.

Rechemarea unui general.

Viena. — (telegramă din Roma). Se afirmă că ministrul de război a rechemat pe generalul Pecori-Girardi, comandantul diviziei din Ain-Zara, căruia se impută că, din cauza neprevăderii sale trupele de sub ordinele sale s'au găsit la un moment dar fără munițiuni. Acestei împrejurări se datorează și pierderile suferite de o parte a diviziei, în lupta dela Bir-Dobra.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 ianuarie n. 1912

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11'65
" " maiu	"	11'53
" " octombrie	"	10'80
Secară pe aprilie	"	10'21
" " octombrie	"	8'78
Cucuruz pe maiu	"	4'42
Cucuruz pe iulie	"	8'45
Ovăs pe aprilie	"	9'63
" " octombrie	"	8'12

— Din cauza s. sărbători ale Nașterii D-ului, Crăciunul, numărul viitor al ziarului nostru va apare mercuri noaptea.

Noul nostru roman. La 1 ianuarie 1912 vom începe să publicăm în foiața ziarului nostru vestitul roman al marelui scriitor rus Nicolae Gogol, „Suflete moarte“. Această măreață operă a literaturii universale ne dă o icoană vie din viața nobilimei ruse. Numele autorului lui Tarass Bulba e credem o garanță suficientă pentru ca orice cetitor al „Românului“ să se simtă îndemnat a urmări zilnic foiața noastră.

Traducerea se va face — pentru prima dată în românește, și într'o frumoasă românească — de unul din tinerii noștri scriitori.

Se caută la „Românul“ un bun corector, serios muncitor și cu pregătire suficientă. Oferte la ziar.

Cunună eternă. Ilustritatea Sa domnul dr. Gheorghe Popu, jude la Înalta Curte de casație din Budapesta și soția Silvia nasc. Tămășdan, au trimis Reuniunii femeilor române din Arad și provincie suma de 20 cor, ca cunună eternă pe sicriul tânărului răposat Aurel Beleş.

Rectificare. La titlul articolului din fruntea „Românului“ de ieri, 24 decembrie, nr. 282, s'a cules din greșală în loc de „licențele poetice ale d-lui O. Goga...“ — licențele politice ale d-lui O. Goga...

Deasemenea în articolul „Triteanu-Vernescu“, rândul al treilea din urmă, acelaș număr, s'a pus nevinovatul în loc de vinovatul.

— În pag. 5, col. III, alin. 6 a numărului nostru de ieri, s'a strecurat „la aparență numai imposibile“ în loc de „...imposibile“. Aceeaș greșală de cuvânt în col. III, șirul I.

„Șezătoarea“ din Timișoara va avea loc în 11 ianuarie 1912 cu următorul program:

I. 1. Delibes: Aria clopoștelor din opera Lakmé, doamna Lucia Cosma. 2. Leoncavallo: Prologul din opera Pagliacci. Dima: Groza, baladă, d. Ionel Crișianu, acompaniamentul la pian: d. Ernst Klein.

II. „La Șezătoare“, icoană din popor de Tib. Brediceanu. Persoanele: Ileana: d-na Lucia Cosma. Sorin: d. Ionel Crișianu. Mama Dumitra: d-na Alexandrina Adam. Moș Marin: d. dr. Coriolan Baltă. Radu: d. dr. Ioan Mezin. Lelea Chiva: d-na Paulina Mezin. Mărioara: d-na Victoria Magdu. Stan: d. Paul Nicolaeviciu. Un flăcău cu fluerul: d. dr. Anton Bogdan. Cor de fete și flăcăi. Lăutari.

Corul: Doamnele: Silvia Cărăbașiu, Aurelia Cioban. Domnișoarele: Sempronia Brediceanu, Natalia Ciorogar, Norica Comșa, Ella Diminescu, Hortenzia Hameșiu, Elena Mezin, Livia Mioc, Lucia și Cornelia Pinciu, Valeria Popoviciu, Florica Secoșan, Veturia Terfaloagă.

Cununie. Veturia Criste și Nicolae Juhasz abs. de teol. cununați. Giurtelecul Șimleului la 28 decembrie 1911.

Felicitări.

Inștiințare. Dupăce câțiva foști elevi ai școlii comerciale române din Brașov, azi eliminați, au făcut abuz cu liste de colecte falsificate, adunând bani din public pentru masa studenților, fără de-a fi fost încredințați cu astfel de colecte și fără de-a fi administrat banii la cassa mesei studenților no-

ștri. — țin să aduc la cunoștința publică, — pentru curmarea astorfel de abuzuri următoarele: a) Subscrisa direcțiune școlară a liberat și în anul acesta școlară liste de colectă pentru masa studenților, provăzute cu nr. de înregistrare cu stampila oficială a direcțiunii, cu subscrierea directorului Virgil Onițiu și cu indicarea numelui elevului încredințat cu colectarea; listele de colectă extradate și în circulație de prezent sunt următoarele:

Nr. 53 la școlarul de cl. VII. gimn. Oct. Pușcariu	Gh. Sglimbea
" 54 " " " " " " " " "	Aur. Stana
" 55 " " " " " " " " "	Nic. Colan
" 56 " " " " " " " " "	Ioan Penția
" 57 " " " " " " " " "	Stefan Popovioi
" 58 " " " " " " " " "	Ioan Moarcăs
" 59 " " " " " " " " "	Aurel Drăgan
" 60 " " " " " " " " "	Ioan Ciucășel
" 61 " " " " " " " " "	Damian Coltofean
" 62 " " " " " " " " "	Andr. B. Crăciun
" 63 " " " " " " " " "	Aurel Alexandrescu
" 64 " " " " " " " " "	Dum. Staicu
" 65 " " " " " " " " "	Eug. Metian
" 66 " " " " " " " " "	Nic. Neșuș
" 67 " " " " " " " " "	Vas. Ludu (această listă s'a confiscat și nulificat)
" 68 " " " " " " " " "	Ioan Coltofean

b) Toți elevii numiți sunt îndatorați să înainteze listele de colectă la direcțiunea școl. până cel mult în 15 (28) ianuarie 1912; c) Colectarea se poate face numai la credincioșii bisericii noastre și numai în cercul cunoștințelor elevului colectant. Adunând aceste la cunoștința onoratăului public, rugăm cu toată insistența pe binefăcătorii mesii studenților, ca orice listă de colectă ce li-s'ar prezenta de azi încolo întru cât nu ar corespunde indicărilor date mai sus, să o confişte și să urmărească pe prezentator ca pe un escroc ordinar. Și îndeosebi rugăm onoratul public, ca să nu contribuie nici pe o listă, pe care o prezintă o persoană necunoscută. Numai dacă cineva cunoaște personal pe colectantul indicat pe listă, care trebuie să prezinte el însuș lista de colectă, să contribuie, — altfel nu! Orice bunăcredință anticipată din partea publicului față cu colectanții necunoscuți este în dauna cauzei și spre stricaciunea școlarilor, ispitiți astfel de-a face abuz. Orice abuz — rog — să se aducă îndată și la cunoștința subscrisei direcțiunii școlare. Brașov, în 16 (29) decembrie 1911. Direcțiunea școlarelor medii gr. or. române din Brașov. Virgil Onițiu, director.

Vizitație școlară. P. S. episcopul Miron al Caransebeșului — voind a se convinge cum își îndeplinesc învățătorii datorințele, s'a decis a face vizitarea pe neștiute a școlarelor. Așa a plecat sâmbăta trecută cu trăsura la Valea-boului, însoțit de ref. școlară dr. Iova. La intrarea în școală învățătorul a fost surprins, cum era și firească, dar iute s'a recules, descoperindu-i P. S. scopul venirii. Timp de peste 3 ore a stat P. S. Sa în școală cu observarea pauzelor convenite, examinând pe elevi din cele mai însemnate obiecte de învăț. Era frumos tablou să vezi pe însuș episcopul bisericii — fost și el învățător, stând lângă tabla cea mare cu elevii, povățându-i prin felurite întrebări la resolvarea temei date; iar la fine elevii au simțit multă bucurie văzând pe arhierul lor cântând împreună cu ei colinda: „O ce veste minunată, în Vifleem se arată“. P. C. Sa în general a rămas mulțumit cu instrucțiunea. Numai edificiul trebuie reparat radical. Caransebeș 1911. G. A.

O numire care ne face cinste. Zilele acestei societăți de oftalmologie din Paris, a numit ca membru de onoare al ei pe d. maior doctor Ilie Constantinescu, din București, pe baza lucrărilor sale de laborator și clinice. D. maior Constantinescu, este astfel singurul medic militar român care a obținut până acum această distincție onoare. După cum se știe, d. maior dr. Constantinescu, este medic secundar al spitalului militar și profesor de igienă la școlile de infanterie. D. Constantinescu, a adus mari servicii armatei române, în specialitatea d-sale de oculist. Numirea d-sale ca membru de onoare al societății de oftalmologie face cinste facultății române de medicină.

D. T. Burada în Constantinopol. Cunoștința noastră etnograf d. Teodor Burada, președintele

Voiești un

cadou de Crăciun?

Atunci comandă o

garnitură frumoasă de pi-le engleză!

Dela cine? Dela fabrica de mobile

Székelv és Réti, din Márosvásárhely, piața Széchenyi nr. 45.

Persoanelor solide se vinde pe lângă solviri în rate, fără urcarea prețului. Mobilier complet pentru prânzitoare, dormitoare, saloane, presem și pentru domni gargonă.

Mare asortiment în mobile pentru mirese.

Prețuri extraordinar de ieftine!

La cereri din provincie ne prezentăm în persoană, cu bogatele noastre colecții de mustre.

comitetului pentru zidirea unei biserici ortodoxe române la Ierusalim a plecat la Ierusalim în afacerea zinerii acelei biserici.

Majoratul printului Boris. Pentru ziua de 18 ianuarie, când se împlinesc 18 ani dela nașterea printului moștenitor Boris al Bulgariei, care devine astfel major, se pregătesc festivități.

Sobrania bulgară ar fi hotărât acordarea unui apanaj principelui moștenitor.

Grava revoltă militară în Anglia. Agenția Reuter află că în tabăra dela Longmoor, lângă Petersfield, în Anglia o răsvrătire s'a întâmplat în seara de 31 decembrie trecut, printre soldați scoțieni care erau indignați că nu li s'a dat o permisiune pentru ziua de 1 ianuarie. Soldații au distrus baracele lor și au aruncat cu pietre în contra cartierului ofițerilor. Acești din urmă sosind cu câțiva subofițeri, spre a restabili ordinea au fost primiți cu baioneta: un sergent a fost ucis de un foc de pușcă.

Soldații s'a înapoiat în baracele după ce un ofițer, cunoscut ca boxer, provocase pe un soldat și-l învinse.

Moartea lui Felix Dahn. Celebru romancier german Felix Dahn a murit, în vârstă de 77 ani. În afară de un însemnat număr de opere juridice, Felix Dahn a scris numeroase romane, mai ales cu caracter istoric gen al căruia cel mai de seamă protagonist era. Intre alte scrieri de valoare ale defunctului, cităm „Attila”, „Credincios până la moarte” etc. Felix Dahn era și membru al Academiei Române.

Un protest al femellor bulgare. Doamnele bulgare din Salonic au telegrafat marelui vizir protestând contra faptelor din Istip și cerând protecție pentru familiile lor și pedepsirea vinovaților...

Marele vizir a ordonat să răspundă bulgaroaielor că vinovații au fost în parte areștați și că li-se va face dreptate. În același timp li-a spus că să nu uite că agitația a fost provocată de revoluționarii bulgari, cari au exasperat populația mohametana, de aceea cere autorităților să exerciteze o influență liniștitoare ori când se vor ivi comitagiul bulgari.

Autoritățile turcești din Salonic, au aflat că un dr. Sarafof din Bulgaria a plecat spre Macedonia, ca să îngrijască pe răniții bulgari. Guvernul turcesc a cerut celui bulgar, să împedecă plecarea d-rului Sarafof. Totuși acesta a plecat. Autoritățile au primit ordin să-l trimeată înapoi în Bulgaria dar în mod politicos.

Balul Ligei culturale. În seara de 28 decembrie v. a patra zi de Crăciun, va fi marele bal al Ligei culturale, secția București, în sala „Liedertafel”. Va cânta muzica complectă a regimentului 4 de Ilfov Nr. 21.

Prețurile de intrare sunt destul de mici: 3 lei de persoană, 1.50 pentru membrii Ligei și gratuit pentru domnișoare. În timpul balului nu va fi nici un altfel de vânzare.

Biletele se găsesc la Liga Culturală str. Fântanei nr. 1, în fiecare zi și la librăria C. Sfetea, în calea Victoriei.

Programul de muncă al Camerei. În 14 ianuarie n. camera din nou își va începe ședințele. Se va continua desbaterea bugetului și anume, prima oară bugetul ministerului de justiție, apoi cel al ministrului de honvezi și la urmă bugetul ministerului de finanțe. Desbaterea acestora au duso vre-o 4—5 zile apoi va trebui rezolvit proiectul apropiatului.

În caz că primul-ministru va fi împedecat, să se prezinte în camera, el va fi reprezentat prin ministrul Lukács. Primul-ministru și-a rezervat însă și pe mai departe conducerea majorității parlamentare și îndreptarea acțiunii camerei.

Seminarul filologic românesc din Lipsca. Zilele trecute a apărut al 17-lea și 18-lea anuar

al „institutului de limba română” dela universitatea din Lipsca, redactat de d. prof. dr. Gustav Weigand, cunoscutul filo-român. Volumul acesta pe doi ani conține mai multe lucrări de ale elevilor d-lui Weigand, precum și câteva lucrări independente, ale d-lui profesor.

Astfel se află trei teze de doctorat, a unui german, a unui aromân și a unui român transilvănean în anuarul acesta de 376 de pagini.

Teza primă e scrisă de d. Karl Läuwe și tractează „Sufixele adjectivale în dacoromână” a doua e a d-lui Christea Geagea, și tractează „Înmuierea și întărirea în limba română”, iar a treia este lucrarea d-lui Horis Petra-Petrescu, colaboratorul nostru, despre „Vieța și operele lui Ioan Luca Caragiale”. În articolele scrise de d. prof. Weigand se tractează: 2 etimologii: etimologia cuvântului *dîblă* și *molid*; dialectul *gegic din Borgo Erizo de lângă Zara* (în Dalmația) și *Terminologia porumbului* (păpușoiu, mămăligă), *în limba bulgară, română și ruscă-mică*.

Deoarece filologia nu este domeniul cu care ne ocupăm noi, nu vom insista asupra lucrărilor filologice — din lucrarea d-lui Petrescu, vom publica însă câteva specimene pentru publicul nostru, care se interesează de literatura noastră.

Amintim aici numai că anuarul acesta face cinstă „Institutului de limbă românească” din Lipsca, că se află spre vânzare în comisiune la Ambrosius Barth din Lipsca și că costă 8 mărci (9 cor. 60 bani). Din prefața acestui anuar vedem că seminarul românesc a fost cercetat în timpul din urmă de 28 de persoane, de 18 germani, de 6 români (dr. Horia Petra-Petrescu, Hango, dr. Hetco, dr. Panaitescu, Precup și dr. Gheorghiu), de 3 bulgari și de 1 aromân (dr. Chr. Geagea)

Totodată facem cunoscut studențimei noastre că d. prof. consilier aulic saxon, dr. Gustav Weigand, va ținea în semestrul viitor, un curs de „Gramatică românească”, care e foarte potrivit pentru studențimea română, doritoare să se inițieze în tainele filologiei române. Cine vrea să urmeze filologia romanică, și — în special — cea românească, să cerceteze deci cursul dlui profesor Weigand, care a dat dovezi evidente despre cunoștințele d-sale în domeniul acesta. Adresa seminarului este: *Querstrasse 5. Leipzig—Germania*.

„Păstorul sufletesc”, ce apare în al VII-lea an la Șimlen (Szilágyosmely), e singura revistă românească de predici — atât în monarhie cât și în regatul liber, România, — deci n'ar fi iertat să lipsească din biblioteca nici unui preot român. În ea să găsească predici pentru toate duminicile și sărbătorile precum și pentru toate ocaziunile. Nr. 1 — pe 1912 — s'a trimis deja abonaților și să prezintă în condițiuni foarte bune, având predici pe toate duminicile și sărbătorile din această lună; iar ca premiu s'a alăturat fotografia, foarte bine reușită, a Il. S. dr. Vasile Hossu, noul episcop al Gherlei.

Predici de o adevărată valoare au scris: vicarul A. Barboloviciu și vicarul Tit Bud, apoi protopopii G. Șuța și G. Simu, ș. a.

Îl recomandăm cu cădură clerului românesc. Abonamentul este 10 cor. pentru monarhie și 16 cor. pentru România și străinătate.

Redacția și administrația revistei este în Somlyócehi (u. p. Somlyóujlak).

Dela „Asociațiune”. P. T. domni din consemnarea prezentă au binevoit a contribui în scopul înzestrării „Muzeului Asociațiunii” drept răs-cumpărare a felicitărilor de anul nou 1912, cu următoarele sume, pentru cari le exprimăm sincerile mulțumite ale comitetului central al „Asociațiunii”. Andreiu Bărsceanu prof. Sibiu 20 cor., Parteniu Cosma dir. de bancă 20 cor., Alexandru Lebu mare propr. 20 cor., Eugen Vancu cassar la „Albina” 5 cor., Constantin Popșef de lichidatură la „Albina” 5 cor., dr. Ilie Beu medic 5 cor., apoi următorii d. funcț. la „Albina”: Teodor R. Popescu 3 cor., Ioan Rebege 2 cor., David Mohan 3 coroane, Șofroniu Roșca 2 cor., Emil Vințelariu 2 cor., N. Benția 2 cor., Anghel Bena 2 cor., Marius Peculea 2 cor., Ioan Lăpădatu dir. de bancă 5 cor., dr. V. Bologa dir. școlii civ. de fete 3 cor., dr. V. Bologa răscump. onomasticeii 10 cor., dr. Il. Pușcariu arhimandrit 5 cor., dr. O. Ghibu coreferent școlar 3 cor., Ștefan Stroia protonotar com. 3 cor., dr. Eugen Piso adv. 10 cor., dr. At. Marienescu pensionist 2 cor., Ioan de Preda avocat răscump. fel. de anul nou și onomasticeii 20 cor., dr. Ioan Stroia protopop 3 cor., Victor Fincu controlor consist. 2 cor., Nicolau Zigre secretar mitropolitan 10 cor., dr. Oct.

Russu avocat 10 cor., Ștefan Mega proprietar 5 cor., dr. Ioan Fruma avocat (toți din Sibiu) 10 cor., Iosif Popescu dir. de bancă Reghin 10 cor. Suma totală 204 cor.

Sibiu, 3 ianuarie n. 1912. — Biroul „Asociațiunii”.

Dna Mărioara Voiculescu, distinsa artistă a campanei Davilla, se află actualmente în sanatoriu „Lukácsfürdő” din Budapesta, unde urmează o cură.

Starea sănătății excelente artiste este din ce în ce mai satisfăcătoare.

Incurând numeroșii admiratori ai dnei Voiculescu vor avea prilejul fericit de a o aplauda într-o nouă și senzațională creațiune.

Petrecere. Tinerimea română din Șinca-veche arangiază a doua zi de Crăciun (8 ian. n.) o producțiune teatrală în localul școlii confesionale din localitate. — Inceputul la 8 ore seara. — Prețul de intrare de familie 2 cor., de persoană 1 cor. — După producțiune joc.

Scumpirea prafului de pușcă. Ministrul de războiu austro-ungar a urcat prețurile prafului de pușcă și anume: prețul pulberii fără fum cu 4 și jum. la sută; pulberea neagră cu 15.20 la sută.

Baloane și avioane italiene distruse de furtună. Din cauza uraganului care a băntuit în Italia hangarele din Roma care adăpostiau baloanele militare italiene au fost distruse. Două avioane Farman au fost deterioate; mai multe baloane dirijabile au fost nimicite.

Mare cumpărături de cai pentru armata română. Ministrul de război din România a cumpărat în ultimul timp din Ungaria 200 de remonți, cari au și fost expediți în România cu trenuri speciale.

Caut (ca absolvent al școlii comerciale sup. gr. or. române din Brașov) un loc pentru ocuparea unui post vacant de practicanț la vre-un institut de credit românesc. Am deja praxă de 2 luni dela bancă ungiurească. Intrarea în post la 15 ianuarie, eventual la 1 februarie st. n. Adresa la administrația foii.

O mare grevă minieră. În ținutul minier din Mons, 25.000 de minieri s'au pus în grevă. Se crede că această grevă va fi generală mâine. Până acum ordinea nu a fost turburată nicăiri. Minierii din ținutul „Borinage” au proclamat și ei greva.

O afacere de trădare în Turcia. Din Constantinopol vine știrea, că Memduh, funcționar la arhivele marelui vizirat, a fost arestat sub inculparea de a fi abuzat de secretele documentelor. Această arestare este în legătură cu aceea a alor doi funcționari dela ministerul de externe.

Primul-ministru operat. Din Budapesta se anunță: Cataracta de care suferea primul-ministru Khuen-Héderváry a fost operată mercuri cu succes. Operațiunea a fost făcută de către consilierul de curte dr. Edmund Gross și medicul intim al primului-ministru, consilierul de curte dr. Iosif Lumnitzer. În timpul operației nu s'a ivit nici o complicație. Primul-ministru a dat dovadă de mult calm în timpul operației și starea sa generală în urma operației poate fi considerată ca excelentă. Însănătoșirea lui deplină e așteptată până într-o săptămână. M. Sa monarhul a fost ținut în curent cu rezultatul operației.

Prin aceasta se spulberă orice combinație cu privire la apropiata retragere a primului-ministru.

Frumusețea curții regale române. La o ilustrație din revista „Das Interessante Blatt”, în care este reprezentată prințesa moștenitoare a României, alături de fetița ei, prințesa Ileana, găsim următorul text:

„În luna septembrie a anului curent, o parte din presa română s'a ridicat împotriva intenției principelui moștenitor Ferdinand, de a trimite pe fiul său mai în vârstă, Carol, într'un regiment de gardă prusian.

„Se spune anume, că România se bucurase, că viitorul ei rege, născut și crescut în țară, va fi un bun român, dar că regele care e german, do-

rește ca și nepotul său să rămână un german și să guverneze România tot în spiritul său, adică să guverneze ca pe o provincie germană.

„Aceste voci din presă erau foarte caracteristice pentru opoziția, pe care și azi încă, o întâmpină în România dinastia Hohenzolern-ilor.

„Cu toate acestea, părechea moștenitoare, în special prințesa Maria, a isbit să-și câștige o mare popularitate.

„Ca proprietară a regimentului 4 de roșiori, prințesa Maria e foarte mult admirată, la parazi, ca o călăreță extraordinar de elegantă și îndrăzneată.

„Urmând pilda mătușei sale, regina Elisabeta, prințesa Maria se pune oricând în serviciul umanității, și nu mai departe dec t în vara acestui an, cu prilejul inundațiilor din Moldova, a desfășurat o mare activitate, ca președintă a comitetului de ajutor.

Groaznică furtună pe Marea Neagră. Mercuri dimineața, vaporul de petrol „Dermioni”, proprietatea societății „Anglo-Saxonă”, care venea din Constantinopol pentru a încărca petrol în Constanța, din cauza ceței și furtunei ce băntuia pe marea Neagră a rătăcit drumul și s'a împotmolit pe un banc de nisip, în fața tăbăcării. Cărând ajutor căpitaniei portului, a plecat la fața locului remorcherul „Julietta”, împreună cu d. comandor Toescu, căpitanul portului și doi piloți pentru a da ajutoarele necesare. Marea fiind calmă acum, se speră că vasul va fi despotmolit cu ușurință.

Rătăcirea vaporului „Prințesa Maria”

Tot mercuri dimineață urma să sosească dela Constantinopol vaporul „Prințesa Maria”. În oraș circula diferite zvonuri alarmante cum că vaporul s'ar fi rătăcit pe mare sau că s'a împotmolit. Din locuri competente se afirmă însă că, comandantul vasului observând furtuna și viscolul, n'a eșit din Bosfor și este adăpostit la punctul Cavac. Totuși la stațiunea telegrafiei fără fir nu s'a putut corespunde cu vaporul „Prințesa Maria” și toate cercetările de a-i se afla urma, rămân infructuoase.

Sfortările vaporului „Regele Carol”

Vaporul „Regele Carol” plecat marți seara spre Constantinopol, telegrafiază din largul mării că se află în apropierea Bosforului unde are de înfruntat furtuni și viscole groaznice. Pentru cursa de joi seară, cu destinația Constantinopol, s'a încărcat vaporul „România” care va trebui să înlocuiască vasul „Prințesa Maria”.

In ultimul moment se comunică dela ministerul de interne român următoarele:

In Constanța se svonise miercuri, că vaporul nostru „Prințesa Maria”, care urma să sosească acolo, ar fi suferit avarii din cauza furtunei ce domnea pe Marea Neagră.

Marea fiind extrem de agitată, „Prințesa Maria” a stat în Bosfor, iar marți de dimineață, la orele 10, a plecat spre Constanța, unde a sosit miercuri noapte, în bună stare.

Amănunte.

Culegând informațiuni, scrie corespondentul „Adevărului”, din Constanța, am aflat următoarele: conform itinerarului „Prințesa Maria” a plecat spre Constanța marți din Constantinopol la orele 3 p. m. Cum însă pe mare băntuia o furtună și o tempestă îngrozitoare însoțită de viscol, căpitanul Stoianovici, comandantul vasului, a găsit de cuviință să se adăpostească în Bosfor la punctul Buik-Dere, unde a stat până mercuri, când furtuna s'a mai potolit, și a pornit spre Constanța mercuri la orele 10 jum. dimineața.

In timpul ancorării la Buik-Dere, pe Bosfor, băntuia aceiași furtună teribilă, din care cauză s'a rupt o antenă dela instalația de telegrafie fără fir a vaporului, așa că nu s'a mai putut comunica aci cauza întârzierii sosirii vasului.

Astfel au luat naștere zvonurile cele mai alarmante.

Vaporul „Regele Carol” a plecat marți seara de aci. El a înfruntat deasemenea mari furtuni în apropierea Bosforului și a sosit la Constantinopol cu trei ore întârziere. Tot astfel și vaporul „Dacia” care venea din Alexandria, din cauza furtunei din Arhipelag a sosit la Constantinopol mercuri la orele 6 seara, după trei ore de întârziere.

De altfel chiar în Constantinopol și împrejurimi viscolește de două zile pe când la litoralul spre Bulgaria și România marea este calmă.

Situația tezaurului italian. Ziarul „Tribuna” din Roma relevă că, în cursul primelor șase luni ale exercitiului 1911—1912, încasările principale au fost sporite de 30.625.000 lire, față de aceeași perioadă din anul precedent. Ziarul constată că puterea financiară a statului italian a rezistat admirabil tuturor evenimentelor, chiar războiul, care nu oprește dezvoltarea pașnică nici viața națională a Italiei.

O demonstrație anti-regalistă a socialiștilor belgieni. Din Bruxelles vine știrea, că cu prilejul constituirii noului consiliu comunal din Bruxelles, s'a întâmplat un incident senzațional.

După depunerea jurământului legiuit de către consilieri, membrii socialiști ai consiliului comunal au declarat că dânsii au depus jurământul cu oarecari rezerve.

Primarul a refuzat înregistrarea acestei declarații în procesul verbal al ședinței spunând că nu poate primi un jurământ cu rezerve. Consilierii socialiști au izbucnit atunci în strigăte puternice de „Trăiască republica!”

Un conflict turco-belgian. Din Salonic vine știrea, că un cretan conductor de tramvai fiind concediat, a încercat să asasineze pe un controlor.

Directorul societății de tramvae a telegrafiat direcției generale la Bruxelles, plângându-se de slăbiciunea autorităților locale.

Valiul a confiscat însă telegrama, așa că probabil conflictul va lua proporții.

Un furt senzațional în Montreal. Poliția din București a primit o telegramă din partea poliției din Montreal-America prin care se aducea la cunoștință că o însemnată spargere s'a săvârșit în acel oraș: o bană a fost prădată în timpul nopții de suma de 1 milion și jum. în bilete de bancă și monede de aur.

Poliția din Montreal face cunoscut că dă un premiu de 5000 de dolari aceluia care va reuși să descopere pe hoți.

Turcia și revoltele din Macedonia. Față de cele ce s'au petrecut în Macedonia guvernul turcesc a însărcinat pe Tabiar bey să reorganizeze jandarmeria de acolo, spre a putea să ție piept răzvrătiților. Tabiar bey a și plecat spre Salonic.

Moartea tragică a contelui Bellgarde. Din München vine știrea, că fostul mare maestru de ceremonii al defunctei împărătese Elisabeta, contele Franz Bellgarde, în vârstă de 79 ani, a fost victima unui accident de ascensor, și a murit pe loc.

Afacerea căpitanului Lux. Din Paris se anunță: Căpitanul Lux a primit ordinul de a se sustrage dela orice manifestări precum recepțiuni, serbări sau subscripțiuni, cari ar putea fi organizate în onoarea lui.

In vremea din urmă a trăit în Glatz un profesor de limba franceză, care a avut probabil o legătură în afacerea fugii căpitanului.

Știrile asupra amănuntelor fugii sunt născocite.

Fuga căpitanului Lux a avut de urmare o anchetă riguroasă.

Se crede că soldații dela fortificații au dat ajutor căpitanului evadat.

Versiunea pariziană găsește la Berlin puțin crezământ.

Bicentenerul lui I. I. Rousseau. In Franța și Elveția se fac mari pregătiri pentru a serba a 200-a aniversare dela nașterea lui I. I. Rousseau.

Comitetul francez care se compune din membrii guvernului, din senatori, deputați universitari literați, artiști și primari ai orașelor în care a trăit Rousseau cum și delegații din Neuchatel și Geneva se va reuni joi la 11 ianuarie spre a stabili programul.

Afară de ceremoniile oficiale se va da o serie de serbări ale naturii din iunie până în septembrie în orașele aderente la comitet.

Președintele comitetului este d. Leon Bourgois.

Regele Carol și Muntele de pietate. M. S. Regele Carol al României a remis administrației Muntelui de pietate ca. de altfel, în toți anii suma de 2000 de lei cu ocazia sărbătorilor de Crăciun și de Anul nou spre a se scoate fără plată obiectele de prima necesitate.

Librăria „Neamul Românesc”. Societatea cooperativă pe acțiuni, cal. Victoriei 107. București. In dorința de a răspândi cât mai mult scrierile românești de peste hotare, roagă pe toți d-nii autori de cărți a-i trimite spre vânzare scrierile d-lor. Totodată vestește pe toți românii, că ziarul „Românul” se găsește de vânzare cu numărul la sus numita librărie.

Generalul Caneva și reprezentanții de cinematograf. O încântătoare idee a avut generalul Caneva, la cererea sa generalul italian s'a însărcinat să cinematografeze căminurile și saletele diferiților soldați care vor fi reprezentate apoi în tabără. Cu chipul acesta soldații vor vedea în fața lor locurile de naștere, familia în diferite momente ale vieții, tot ce le-a fost drag în sfârșit.

Un mare număr de familii au primit să fie cinematografiate. Soldații au primit cu multă bucurie primele filme.

Banca Franței și bancnotele pierdute. Cu ocazia emisiunii de noi bilete la banca Franței se dau următoarele lămuriri privitoare la circulația bancnotelor.

Când un bilet se distruge fie pentru că vreunul are fantezia de a-și aprinde țigara cu el sau din alte motive, aceasta e pierdere pentru bancă.

Pentru fiecare bilet pierdut de 1000 de franci banca perde 50 de bani pe toată durata oficială a acelu bilet. In caz de lichidare, valoarea acestui bilet trebuie vărsată la Casa de depuneri.

Cu ocazia innecării navei Atlas, pe bordul căreia erau bancnote în valoare de 24.000 de fr., expeditorul având numerele, a acționat în proces banca și astfel ea a plătit cei 24.000 de fr., de atunci îi ține în evidență pe registre plătind statului 12 fr. anual.

Atentatul împotriva unui ministru. Din Luxemburg se anunță, că noaptea trecută a explodat acolo o mașină infernală în fața locuinței ministrului Eyschen, distrugând ușile și ferestrele. Atentatul a fost făptuit de niște tineri beți. Ei au fost arestați.

Eritreea și Abisinia contra Italiei. Corespondentul particular din Yemen al ziarului „Stamboul” spune că activitatea italienilor pe Marea Roșie n'are alt scop decât să dea de lucru trupelor și patrioților arabi din Yemen pentru a-i împiedeca dela pregătirile ce fac pentru a încerca o invazie în Eritreea.

Se crede că arabii din Eritreea pregătesc o răscoală contra Italiei și că abisienii fac și ei pregătiri pentru a trece frontiera.

O grevă a coriștilor dela Galté-Lyrique. In momentul când urma să se înceapă ieri reprezentarea piesei Ioan cel groznic la teatrul Galté-Lyrique din Paris, o delegație a coriștilor s'a prezentat directorului acestui teatru, cerându-i urcarea salariilor.

După douăzeci de minute de parlamentare, directorul și sindicalistii s'au înțeles, nu însă fără ca publicul să manifesteze din pricina, că ridicarea cortinei întârzie.

De altfel, și personalul orhestrei, din spirit de solidaritate, nu și-a ocupat pupitrele până ce nu s'a dat satisfacție cererei sindicalistilor.

Teatrul Capitolului din Toulouse organizează o săptămână muzicală consacrată lui Massenet.

Se vor cânta operele: Don Luichotte, Manon, Thérèse, Le Jongleur de Notre-Dome, Thais Hérodias și Werther.

† **Episcopul G. Timuș.** Iată câteva note biografice: Episcopul Argeșului dr. Gherasim Timuș, născut în 1849 în Iași. Cursul primar l-a început în Iași și terminat la mănăstirea Neamtu. Cursul seminarului l'a trecut în Socola, iar în 1871 fiind hirotonisit diacon și rămânând văduv, și-a completat cursul celor 7 clase. In 1874 s'a înscris la facultatea de litere din Iași și în 1875 a fost permutat arhidiacon la mitropolia Ungro-Vlahiei, unde a fost tuns călugăr, primind numele Gherasim. In 1880 a fost numit predicator, și în urmă, trimis la Cernăuț pentru a-și complecta studiile teologice.

In 1884 s'a înapoiat în țară cu titlul academic de dr. în teologie, când a fost hirotonisit preot și numit profesor suplinitor la facultatea de

teologie din București, fiind ridicat la rangul de arhimandrit. În 1886 a fost hirotonisit arhiepiscop cu titlul de *Piteșteanu*. A mai ocupat în acest interval și postul de director al internatului de teologie și decan al facultății de teologie, iar în 1892 a fost numit provizoriu profesor la catedra de limba ebraică, arheologia biblică, etc., dela facultatea de teologie, pe care deja o ocupase ca suplinitor.

La 14 martie 1894 a fost ales episcop al eparhiei Argeșului.

A publicat diferite opere, printre cari numărăm: *Teologia dogmatică*, *Tetravanghelu* lui Coressi, *Istoria dreptului roman* de Zaharia, *Meditațiuni asupra Psalmilor* 3 volume, *Catichismus de Damascin* Episcopul Rîmniceului; *Călătorie în locurile sfinte*, *Dicționar aghiografic*, etc.

De când se serbează Crăciunul? Serbarea Nașterii lui Cristos, lucrul pare destul de curios, nu era obișnuită în primele veacuri. În locul ei se serbau alte festivități, ca bună oară nunta de la Cana Galilei, a cărei serbătorire azi numai există. Nașterea Domnului s'a serbat mai întâi pe la mijlocul secolului al patrulea; dar nu s'a generalizat decât cevaș mai târziu. Festivitatea s'a pus dela început pe ziua de 25 decembrie, care după o veche tradițiune se consideră ca adevărata zi de naștere a lui Cristos. Noua serbătoare a trecut din apus spre orient, până în Siria, Palestina și Egipt, iar pe la anul 430 a pătruns aproape pretutindeni și a înlocuit alte festivități.

x Oferă albituri pentru mirese, lucru propriu, în executare solidă și specială: Heim I. atelier special pentru albituri, Arad, Piața Libertății (Szabadság-ter) nr. 20.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca Națională a României

(Continuare.)

Anul 1910. Urcarea taxei scontului la unele bănci de emisiune europene, în ultimele luni ale anului 1910 nu a avut nici o înrăurire asupra taxei scontului la Banca Națională a României. Motivele sunt lesne de înțeles: În anul

1910 România a avut o recoltă foarte abundantă și exportățiunile de cereale din vara și toamna trecută se pot socoti printre cele mai însemnate ale țării. Pe de altă parte, industria dezvoltându-se neconținut, dezechilibrul dintre import și export a dispărut, lăsând loc la o abundență de numărare și de remise asupra străinătății, care a produs o scădere foarte simțitoare în cursul schimbului. Și în adevăr, cursul mediu anual arată pentru:

1909 Paris=100.679. Berlin=123.929. Londra=25.350.
1910 " 100.410. " 123.818. " 25.335

Ba în unele luni ale anului 1910 s'a notat și un mic agio în favorul României:

	Paris	Berlin	Londra
Iulie	(Maxim 100.200	123.450	25.250
	(Minim 99.950	123.350	25.210
	(Media 100.066	120.380	25.222
Aug.	(Maxim 100. —	123.350	25.230
	(Minim 99.900	123.300	25.210
	(Media 99.950	123.305	25.219
Sept.	(Maxim 100. —	123.350	25.230
	(Minim 99.850	123.250	25.190
	(Media 99.918	123.290	25.205
Oct.	(Maxim 100.350	123.900	25.371
	(Minim 100. —	123.300	25.250
	(Media 100.142	123.592	25.307

Pentru a ne putea da seamă de variațiunea cursurilor, n'avem decât să considerăm cifrele precedente, ori tabloul cursurilor, ce-l publică Banca Națională în rapoartele anuale. Schimbul e mai urcat în primele luni ale anului. Apoi scade treptat în iulie—octombrie, iar la finea anului, când se oprește navigațiunea pe Dunăre, iarăș se ridică, bine știind că se micșorează exportul.

Ridicarea scontului pe piețele străine a îndemnat casele din țară, cari altfel își procurau capitalurile din străinătate, să se adreseze

Băncii Naționale pentru acoperirea trebuințelor lor.

Situațiunea fiind favorabilă, Banca nu numai că a menținut taxa scontului la 5 proc, dar a putut satisface toate cererile de scont și de împrumuturi, fie ale particularilor, fie ale Casei Centrale a băncilor populare, cari se fac sub garanția statului.

Afară de aceasta, intrările însemnate de aur, importate în mare parte de bancă, au înlesnit sporirea rezervei metalice cu 26 milioane mai mult decât în 1909. În acelaș timp, banca a cumpărat remise asupra străinătății, îndestulătoare pentru a putea pune la dispozițiunea caselor de bancă și a comerțului sumele trebuitoare, mai rămânându-i la finea anului 28 milioane remise mai mult ca în 1909.

În adevăr, calculând în cifre rotunde, valoarea efectelor admise la scont în 1910 a fost de 340 milioane, adecă cu Lei 51.60 milioane mai mare decât în anul 1909 iar soldul celor rămase în portofoliu la finea anului 1910 a fost cu 19 milioane mai mare decât soldul celor dela finea anului 1909.

Mișcarea totală a tratelor și remiselor a fost în 1910 cu 155.439.000 lei mai mare decât în 1909. Beneficiile realizate din aceste operațiuni au atins suma de Lei 2.959.997.73.

Împrumuturile pe efecte, simple și în cont-curent, acordate la 31 decembrie 1909, erau de

	Lei	22,389,100.—
In anul 1910 s'au acordat		91,803,900.—
	Total Lei	124,193,000.—
Din care replătindu-se		88,555,700.—
Rămân ca sold la 31 decembrie 1910	Lei	35,637,300.—
Casa Centrală a Băncilor sătești		4,869,403.29
	Total Lei	40,506,703.29
Neridicați		10,855,657.90
	Rămân Lei	29,651,045.39

Taxa împrumuturilor a fost în tot cursul anului 5 1/2%.

Beneficiile realizate din împrumuturi se urecă la suma de Lei 1,554,064.25.

Banca administrează și depozite temporare. Valoarea acestora, la 31 dec.

1909 era de	Lei	105,836,350.—
Iu anul 1910 s'au mai depus		69,214,037.50
	Total Lei	175,050,387.50
S'au retras		65,977,964.—
Sald la 31 dec. 1910		109,072,423.50

Valoarea materialului, mobilierului și uneltelor de imprimerie, la 21 decembrie 1909, era de

	Lei	708,822.11
In 1910 s'au mai cumpărat de		12,965.01
Valoarea totală la 31 dec. 1910		721,787.12

Sumele întrebunțate de Bancă pentru cumpărarea și clădirea localurilor sale din administrațiunea Centrală, Sucursale și Agențe, la finea anului 1909, atinseseră cifra de Lei 5,999,687.54

In anul 1910 s'au făcut de		18,042.27
Valoarea imobilelor la 31 dec.		6,017,729.91

Media biletelor în circulațiune, în anul 1910, a fost de Lei 299,449.215, — cu 27.845.282 mai mare decât în 1909.

Raportul lunar între rezerva metalică și circulațiunea fiduciară a variat între 46.6 perc. și 50 perc., respective 48.73 perc. și 53 perc. dacă nu se socotește împrumutul statului de 15 milioane.

Gavril Todică.

Bibliografie

—x—

A apărut revista lunară „Țara nouă” anul I, nr. 3 cuprinzând: A. D. Xenopol: Starea românilor în cele dintâi veacuri ale stăpânirii ungurești (Urmare), D. Anghel: Sonata lunii, Ioan Dragoslav: Volintirii, V. C. Buțureanu: Mineralele de mauganez și fer dela Broșteiu; Ionescu Quintus: Note și impresii, Nicolae Xenopol: Puterea economică a Românilor din Ungaria, Radu D. Rosetti: Padurea, poezie (După Uhland), George Gregorian: Elegie (Poesie), I. Mituș: Adpostumum (Din odele lui Horațiu, Cartea II, Oda XIV), Victor Filotti: Cronica dramatică, (Triumful ibsenismului. Invazia artistică străină), I. Răducanu: Războiul italo-turc și interesele exportului nostru, Cronica zilei: Românii din Serbia. Dela Românii din America. Românii la Monte-Carlo. Populația românească din Ardeal. M. S. Cronica. Informativă: Cărți. Reviste românești. Reviste străine. Societatea scriitorilor români. Diverse.

Rubrica de șah

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena).

Partia XXI.

jucată la 19 octombrie 1911 în Clubul șahistilor din Viena între maestrul *I. R. Capablanca*, și *dr. Constantin Mândrilă*.

José R. Capablanca, marele maestru cuban, a făcut în toamna aceasta al doilea tur în Europa și a câștigat noi triumfuri în partii de consultație și ca jucător simultan. Dintre cele aproape 300 de partii simultane ce a jucat în centrele principale din Europa, abia a pierdut câteva, și puțini dintre partenerii săi pot spune a fi eșit cu el măcar la remis. — În Viena i-a succedat aceasta medicului român *dr. Constantin Mândrilă*, un amator excelent și dintre cei mai valoroși membri ai distinsului „Club al șahistilor” din Viena. Jocul lui *dr. Mândrilă* contra glorioșului său adversar e dela început până la sfârșit bravuros și în stil mare; ajunge chiar în situațiune de triumf, dar, din cauza timpului înaintat și pentru că celelalte 35 partii erau deja terminate, se mulțumește cu remis, un lucru desigur nu de toate zilele față de un *Capablanca*.

Jocul memorabil a avut acest mers:

Alb:

I. R. Capablanca. Dr. Constantin Mândrilă.

1.	d2—d4	d7—d5
2.	c2—c4	e7—e6
3.	Ch1—c3	c7—c6

Teoreticianii judecă acest sistem de incomod și chiar nesuficient. 1) pentru că condamnă fugarul c8 la pasivitate îndelungată; 2) pentru că pionul e ar avea misiunea să avanseze (cât mai iute atât mai bine) la c5, prin ce negru atacă central alb și de altă parte, își face posibil a deschide linia c și a o întrebunța ca bază de operațiuni cu turnul. — Considerații de această natură sunt folosite, dar în chestii de deschidere decide ca ultima instanță totuș numai experiența. E interesant că *Capablanca* nu și-a putut cristaliza la deschidere nici un avantaj, ba ajunge destul de repede în o poziție inferioară.

4.	Cg1—f3	Cb8—d7
5.	Fc1—g5	Cg8—f6
6.	e2—e3	Ff8—e7
7.	c4×d5	

Fugarul c8 devine liber, negru câștigă teren nou pe linia e și astfel joc destul de comod. Nu mai puțin își deschide și alb o verticală și o diagonală dar resursele sale nu câștigă nimic.

7.		e6×d5
8.	Ff1—d3	O—O
9.	Dd1—c2	Tf8—e8
10.	O—O—O	

Roșada lungă este semnul unei năvăliri de pionii în direcțiunea regelui negru. *dr. Mândrilă* caută deci a fi acoperit contra atacului pionilor f, g și h ce se vor apropia.

10.		Cd7—f8
11.	Cf3—e5	Cf6—d7!

Mișcare excelentă: o lovitură în calul adversar și o provocare a fugarului g5 să se declare.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biron central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmașu.**

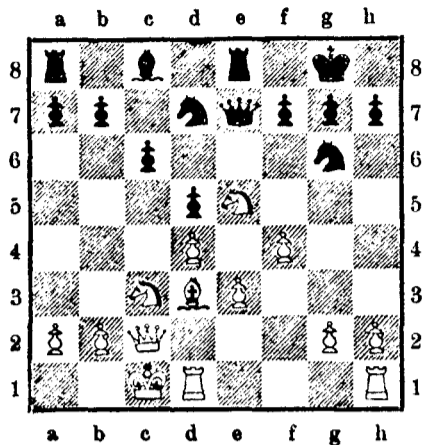
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

12. Fg5×e7 Dd8×e7
13. f2—f4

Aceasta se va răshuna mai târziu; căci un pion restant (e3) în un șir deschis e moribund. — Dar Ce5×d7 ar desvolta forțele adversarului, iar Ce5—f3 ar fi mărturisirea că a fost greșit Cf3—e5; la așa ceva nu se decide Capablanca.

13. Cf8—g6

Cu 13. . . f7—f6 negru putea să câștige pionul e3, poate chiar ușor și fără pericol. Deci este de mirat de ce refuză dr. Mândrilă prada aceasta și, ce și-a gândit oare Capablanca la f2—f4. Răspunsul pare a fi numai acesta: maestrul proiecta după 13. . . f7—f6 continuarea 14. e3—e4; iar doctorului nu i-au plăcut consecvențele dela 14. . . f6×e5, 15. d4×e5 și va fi socotit: la ce complicațiunile acestea; pionul e3 este oricum al meu.

14. h2—h4 Dd7—f8
15. h4—h5 Cg6×e5
16. d4×e5 h7—h6

Cu f7—f6 se putea arunca alb în alt labirint de Combinațiuni. Metoda sa însă e incomparabil mai solidă.

17. g2—g4

Negru pare a fi în pericol. Pionul g4 nu poate fi bătut, căci atacul ar deveni tot mai vehement; iar altcum, amenință g4—g5. Care e ideea salvatoare?

17. . . . . De7—c5

Acest contra atac scoate situația maestrului din echilibru.

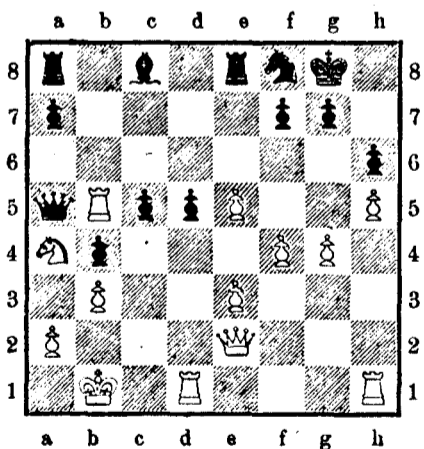
18. Dc2—e2 b7—b5!
19. Rc1—b1 b5—b4
20. Ce3—a4 Dc5—a5
21. b2—b3 c6—c5!

Frumos tras și energic, totodată calculat de parte și corect.

22. Fd3—b5

Colosal. Turnul e8 este atacat, pionul c5 amenințat și poziția pionului d5 greu susținabilă, din cauza: Fb5—c6.

Iată configurația:

22. Fc8×g4!!
23. De2×g4 Da5×b5
24. Th1—g1 Cf8—e6
25. Td1×d5

Amenință Td5×c5 și Td5—d6.

25. Ta8—c8
26. Td5—d6 Db5—b7
27. Ca4—b2

Pentru a opri c5—c4 și mai ales pentru a urma în joc calul.

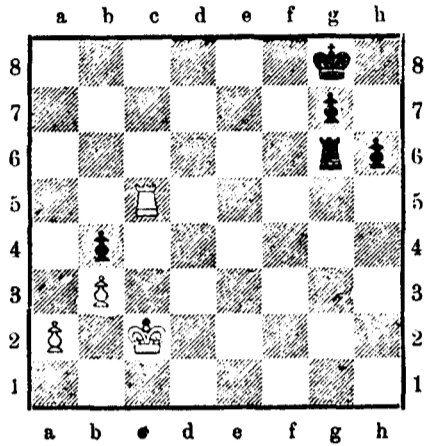
27. Tc8—d8
28. Cb2—c4 a7—a5

Primul va fi cruțat, cu considerare la Db7—e4— și De4×e3.

29. f4—f5 Ce6—g5
30. Tg1—d1 Db7—c7
31. Dg4—g2 Td8×d6
32. Td1×d6 Dc7—a6
33. Dg2—c6 Da7—a8!!

Altă trăsătură foarte fină.

34. Cc4×a5 Da8×c6
35. Ca5×c6 Cg5—e4!
36. Td6—d7 Ce4—g3
37. e3—e4 Cg3×e4
38. Rb1—c2 Ce4—g3
39. e5—e6 f7×e6
40. Cc6—e7+ Rg8—f8
41. Ce7—g6+ Rf8—g8
42. f5×e6 Cg3×h5
43. Td7—d5 Te8×e6
44. Td5×h5 Te6×g6
45. Th5×c5

Evident, negru e în avantaj. Iar motive arătate 6 început partia a rămas remis.

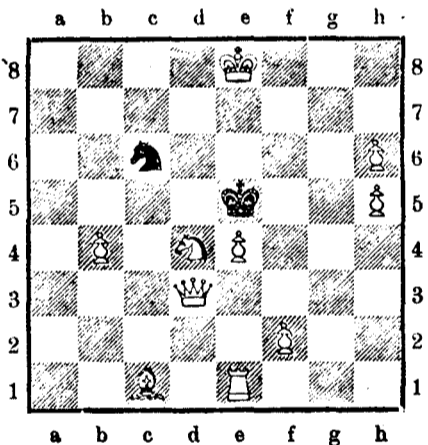
Problema 23. De Ian Kotic, Viena.

Alb începe și dă mat cu a doua trăsătură.

Alb: Re8. h6.h5. b4. Cd4. e4. Dd3. f2. Fe1. Tel. (= 10 figuri).

Negru: Ce6. Re5 (= 2 figuri).

Deslegarea e frumoasă pentru fineța sa deosebită.

x Cei mai de seamă medici recunosc, că oleiul din ficat (maiu) de știucă întrece ori ce emulsiune, e fără miros, curat, n'are gust rău, și nu conține elemente de prisos, cari ar îngreuna mistuirea. Unicul preparator: Zoltan Béla farmacist, Budapesta, Szabadság-tér. Grijiti pentru originalitate! Respingeți ori ce contrafacere!

x Atragem atențiunea stim. cetitori asupra atelierului meu de mașini agronomice. Cetiți anunțul cu atențiune și adresați-vă cu toată încrederea la firma Magyar Ferencz Arad Str. Zrinyi Nr. 1. unde vă puteți procura tot felul de mașine economice pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștiința Onor. public românesc, că după o practică îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș) Sebeșul-săseșc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeptuiesc ghetele cele mai practice pentru picioare suferinde, și lucruri de fason, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: Ioan Tincu, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. Sászebeș, str. Grecilor Nr. 9.

x Atragem atențiunea stim. noștri cetitori asupra anunțului „Băncii Generale de Asigurare din Sibiu”. Fiind unica instituțiune românească de asigurare, recomandăm celor interesați, să-se adreseze aci în orice afaceri de asigurare, cu toată încrederea.

x (Rostul medicamentelor în contra vânei de aur emoroide) este să sisteze cauza constipațiunei, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „Apa amară naturală Franz Iosef” (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un seam moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în farmacii.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

x Articoli de tombolă și pentru cadouri, în alegere uriașă, se află pe lângă prețurile cele mai ieftine la Fischer Simon Nagy Aruháza, Arad, Szabadság-tér No. 12.

x Vei economisi bani mulți dacă cumperi cadouri de Crăciun dela orologierul și bijutierul Hirsch Jenő din colțul stradelor Forray și Rákoczi. Aci și să dă ocaziune să cumperi un gherdan cu medalion din aur veritabil cu 19 cor., un inel de aur cu 4 cor., 50 fil., și o păreche de cercei de aur numai cu 3 cor.

x La firma Kerpel Izsó din Arad, să imprumută cărți de cetit, (să dau și în provincie) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40. Cel mai bun isvor pentru cadouri de Crăciun.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă sau începător.

Ofertele să-se trimită la adresa:

Dr. Aurel Cioban avocat, Lipova.

Aviz. Atragem atențiunea On. public românesc asupra hotelului „Concordia” din Lugos.

Cadouri de Crăciun și Anul-nou

poți afla cu prețuri nimitor de ieftine la firma

GRALLERT J. és FIA orologier și bijutier.

ARAD, Bulevardul-Andrássy Nr. 22.

Depozit mare în brilante, juvaricale, arginterie și oroloage.

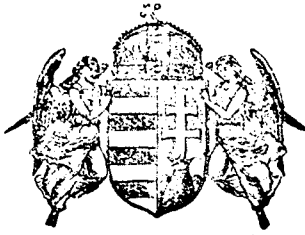
Vin de vânzare.

500 Hl. din anul 1911. Să vinde și cu hectolitru la 48 cor. alb, à 52 cor. roșu Vin vechiu à 60 cor. alb, à 62 cor. șiller. Rizling din 1902 à 80 cor.

Aurelia Dr. Petran
Arad, str. Lázár-Vilmos Nr. 4.

NEUMANN M.

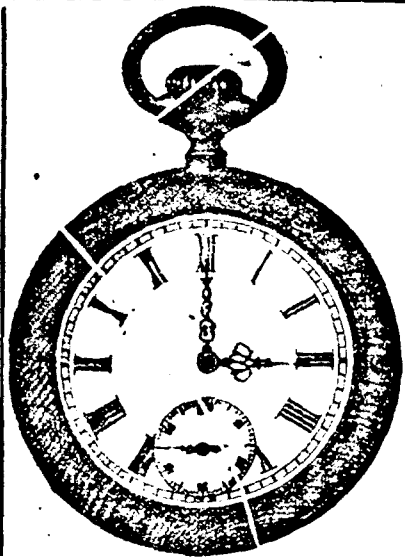
CROITOR DE BĂRBAȚI.

COSTUME DE FRAC, SMO-
CHING, REDINGOT ȘI JA-
CHET, GATA SAU DUPĂ
MĂSURĂ IN EXECUTARE
: NEESCEPTIONABILĂ. :

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în

A R A D.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericeale**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez. că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

REDUCERE COLOSALĂ ÎN PREȚ

PENTRU SĂRBĂTORILE DE CRĂCIUN
ȘI ANUL-NOU. DACĂ VOIEȘTI SĂ
CUMPERI IEFTIN, CERCETEAZĂ
NUMAI DECĂT MAGAZINUL PENTRU
PARDISEIE DE DAME A LUI

SCHWARTZBERGER MANÓ

ARAD, STR. VÓSÖSMARTY Nr. 3.

UNDE POȚI CUMPĂRA PE LĂNGĂ
PREȚURILE CELE MAI IEFTINE PAR-
DISEIE PENTRU DAME ȘI COPII,
DUPĂ MODA CEA MAI NOUĂ, PRECUM
ȘI ALTE ARTICOLE DE BLĂNĂRIE.

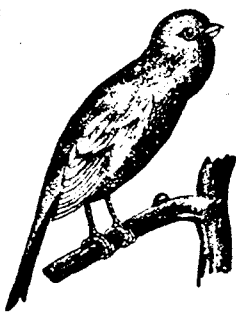
GHEORGHE IANCOVICI PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ.

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

SOSIND NOUTĂȚILE DE TOAMNĂ ȘI DE IARNĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTIINȚA ON. PUBLIC ROMĂ-
NESC, CĂ ÎN PRĂVĂLIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFE, FLANELE, ȘI
PARCHETURI, ÎN MODELELE CELE MAI NOUI, ȘI TOTODATĂ PĂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI
DE DAMAST, CIORAPI, CORSETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA.

ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.

CU DEOSEBITĂ STIMĂ: **GHEORGHE IANCOVICI.**

Recomand
canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare,
cu prețul cel mai ieftin, exem-
plare excelente cu voce foarte
plăcută și tremurătoare: Ex-
pedarea o fac cu poșta (ram-
bursă) pe propriul meu rizic
garantând pentru sosirea ne-
vătămată sănătoasă și veri-
tabilă a exemplarelor. Bărbații cântăreți cu
8—10—12—16—20—25 cor. Femeiște cu 3—4—5
cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tra-
tamentul paserilor canarice la cerere trimit cu
plăcere fiecăru, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitore mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

Pentru sezonul de toamnă și iarnă!

:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand

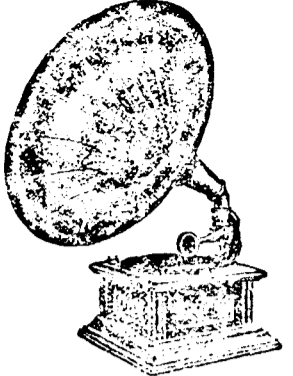
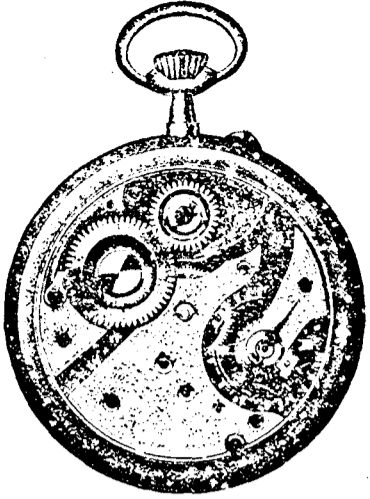
≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JANOS”
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Tóth József

ciasornicar special și de cronometru, giuvaergiu, depozitar de gramofone, plăci și articole industriale artistice

SZEGED, DUGONICS-TÉR Nr. 11.

Cea mai bună și mai ieftină sursă pentru cumpărarea giuvaerelor, gramofonelor și plăcilor. Pentru ceasornice și gramofone noi primește garanție de zece, pentru reparaturi de nouă ani. Expediția se face zilnic de trei ori.

Plata în numărar se face la ceasornice și juvaer cu reducere de 12%. La gramofone cu 15%.

Vânzare în rate.

Nenumărate scrisori de mulțumită.

Catalogul ilustrat se trimite oricui gratuit.

Serviciu cinstit și solid care-l profuez dela deschiderea casei mele îmi asigură an de an o desfăcere crescândă, fapt care mă pune în plăcuta situație de a pune la dispoziția clientelei mele noi prețuri scăzute în rate și bani gata pe urma cumpărăturilor făcute în masă, deci mai ieftine.

Depozitul cunoscut în întreaga țară de plăci și gramofone, l'am mărit cu un magazin de ceasornice, juvaere și atelier de reparaturi.

Ca cunoștințe speciale amintesc că sunt de 25 de ani ceasornicar. Meseria am învățat-o la renumitul atelier de cronometru și ceasornice Brauswetter János, unde am lucrat ani de-a rândul ca calfă și pe urmă ca conducător. Faptul acesta, apoi celelalte experiențe și renumele câștigat până aci sunt garanție deplină că orice comandă ori reparatură în acest ram va fi executată cu pricepere specială, conștiințios și prompt.

Plec în lupta vieții cu două lozinci: „Cinste” și „Omenie” și nădăduiesc că on. public în interesul propriu va aprecia și sprijini încercarea mea, întocmai ca începutul modest al depozitului direct de gramofone și plăci, pe care în cursul alor 10 ani l'am condus așa fel că azi e cunoscut de toată țara. Asigurând că orice comisiune față de mine se vor executa cât se poate de minuțios, vă rog ca orice cumpărături să le faceți la mine și să mă recomandați în cercul cunoștințelor dumneavoastră.

Nutrind această plăcută nădejde, rămân cu deosebită stimă:

Tóth József,

mare negustor de cronometre, gramofone și plăci, ceasornicar special și giuvaiergiu.

Condiții de transport și plată.

Cu apariția acestui preț-curent toate celelalte sunt nevalabile.

Ratele indicate și prețurile în numărar se înțeleg fără nici o reducere. Dar dacă la comanda pe rate, jumătate din suma întreagă se plătește contra ramburs, se acordă o reducere de 8% (la ceasuri și giuvaieri 6%).

Comande sub 30 cor., pe lângă reducere de 15%, se execută numai în bani gata (la ceasornice și giuvaieri 12%).

Prețul comenzilor de peste 30 cor. se plătește în zece luni, așa fel că rata primă de 20% (o cincime) se solveste îndată, iar restul în opt rate lunare egale. Astfel la o comandă de 50 cor. se vor rambursa zece coroane, iar cele opt rate vor fi de câte 5 cor.

La comande de peste 200 cor. rambursa e de 25% la sută, iar restul se plătește în zece rate lunare. Transacții cari durează mai mult de zece luni nu se admit.

La orice aparat se acclud 6 mari plăci duble (sau 12 arii) un elegant album de plăci, 1000 bucăți ace de concert și o bisaceta de lemn pentru păstrarea acelor noi și vechi. Garanție de 10 ani și instrucția cum să se folosească.

Iar dacă la comandarea gramofonelor aceste accesorii sunt dispensabile, la plățirea pe rate se face o reducere de 25 cor., iar în bani gata de 21 cor.

Pentru pachetare se pune în socoteală cumpărătorului numai o cheltuielă neînsemnată. — Transportul îl suportă cumpărătorul.

La comanda din străinătate se cere aconto. Comande pe rate, pentru străinătate nu se admit. În Africa, America și Asia, numai pe lângă trimiterea costului, cheltuielilor de împachetat și transport.

Prețurile prezentului sunt fixe și nu se admite nici o tocmeală.

Fiindcă condițiile de plățire în rate, stabilite de mine sunt atât de avantajoase, încât astfel de prețuri la alte firme nu se fac nici plățind în bani gata, sunt constrînși să trimit obiecte pe rate numai oamenilor absolut acreditabili și bine reputați.

La comanda din străinătate se cere aconto. Comande pe rate, pentru străinătate nu se admit. În Africa, America și Asia, numai pe lângă trimiterea costului, cheltuielilor de împachetat și transport.

Comanda în numărar se face cu întoarcerea curierului, iar pentru cele în rate se recere timp de 1—2 săptămâni.

Preoților, capelanilor, proprietarilor, funcționarilor superiori și rentierilor le deschid cont curent fără nici un girant.

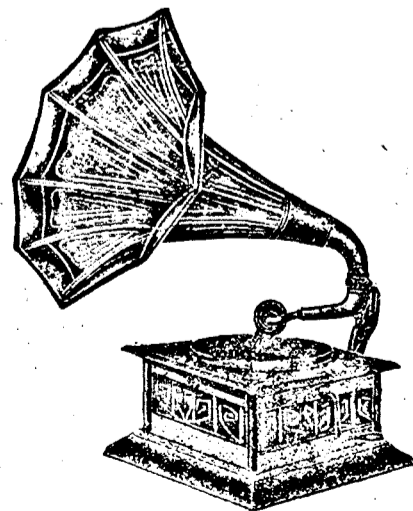
Nu am agenți și voiajori, astfel clientela iese mai ieftin, căci diurnele acestora lipsesc.

La cumpărare în rate se recere descrierea stării materiale, pentru stabilirea creditului.

Gramofon parlofon Nr. 1.

Greutatea aparatului montat 5 chl. 100 gr. Mărimea cutiei 27×27×14 cmetri. Lustruit în culoarea nucului, cu piedestal sculptat și fruntarii, cu propagator campanulă, lărgime 40 centimetri, cu braț de transmisiune fonetică lărgit progresiv „Patent” mecanism „Record” care se poate trage în decursul cântecului, cu un disc 20 cm. în diametru, lustruit, cutia fonetică „Tresor Record”. — Prețul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 100 ace de concert într'o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci; în rate 60 cor. (30 fl.) în bani gata scăzând 15% 51 cor. 75 b. (25 fl. 50 cr.).

Gramofon parlofon Nr. 5.

Greutatea aparatului montat 6 chl. 250 gr. Mărimea cutiei 33×33×16 cm., din mahon lustruit, cu fruntarii încrustate în argint, în toate patru laturile cu decorații de mozaic, cu propagator campanulă, lărgime 45 cm., cu braț de transmisiune fonetică „Patent” Nr. II circumferiat, mecanism „Record”, disc 22 cm. în diametru, lustruit. Cutia fonetică „Tresor Record”. Prețul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într'o cutioară drăguță din lemn bun și o ștergătoare pentru plăci; în rate 75 cor. (35 fl. 50 cr.). În bani gata scăzând 15% 63 cor. 75 b. (31 fl. 88 cr.).

SCRISORI DE MULȚUMITĂ.

On. dle I. Tóth, Szeged!

Am primit gramofonul și încercându-l vă pot spune că sunt pe deplin satisfăcut de el. Primiți mulțumirile mele. Trebuie să vă mai spun că vine lumea să-l vadă, ea pe o minune, și nu se satură să-l vadă și să-l asculte etc..

Bustyaháza, 20 sept. 1911.

Cu stimă:

Guary Kálmán, inginer de pădure c. reg.

DECLARAȚIUNE.

On. Dle! Gramofonul l-am primit bine, și-ți mulțumesc; sunt destul de satisfăcut, atât ce privește frumuseța, cât și sunetele curate, bune îndeplinesc și pretenziunile cele mai delicatese, etc. cu stimă:

Matei Stefani, hotelier. Uzina Szomolnok.

DECLARAȚIUNE.

M. On. Dle!

Cu toată stima vă încunoștințez, că cu gramofonul primit dela D-ta sunt pe deplin satisfăcut, — drept aceea primiți recunoștința și mulțumita mea.

Sperez, că D-ta vei mai primi comande din ținutul acesta, pentru că ne-am convins, că avem de-a face cu un om foarte cinstit și conștiințios. — Drept aceea Vă recomand, ca pe comerciantul cel mai de încredere al Ungariei. Baráthely, u. p. Medias.

Cu cea mai profundă stimă.

Sever Meșian, preot gr. or.

DECLARAȚIUNE.

M. On. Dle Tóth!

Am primit prețutul D-voastre pachet, cu care sunt pe deplin mulțumit. Primește deci sincera mea mulțumită.

M'am convins, că publicul are de-a face cu un om corect, iar nu cu un neguțator palavragiu de reclamă. Azi-măne nimeni nu va mai cuteza să cumpere, pentru că neguțătorii aceștia palavragii de reclamă la tot pasul înșală oamenii. Dumnezeu să Vă trăiască pentru răspândirea comerțului ung.

Gurahonț, (comit. Arad) 1 Decembrie 1909.

Sunt al D-tale stimător:

Ioan Lebóh, inspector montan.

Gramofon parlofon Nr. 8.

Greutatea aparatului montat 8 chl. 250 gr. Mărimea cutiei 40×40×19 cm. Din lemn de stejar lustruit, pedestal lat, unghiuri rotunzite și laturile din față împodobită cu gravuri. Mecanism record, propagator fonetic campanulă, lărgime 52 cm., cu braț de transmisiune fonetică „Patent” Nr. II circumferiat al lărgit progresiv. Disc 25 cm. în diametru. Cutia fonetică „Reform”. Prețul: împreună cu 6 plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într'o cutioară drăguță din lemn și o ștergătoare pentru plăci; în rate 90 cor. (45 fl.) în bani gata scăzând 15% 76 cor. 50 b. (38 fl. 25 cr.).

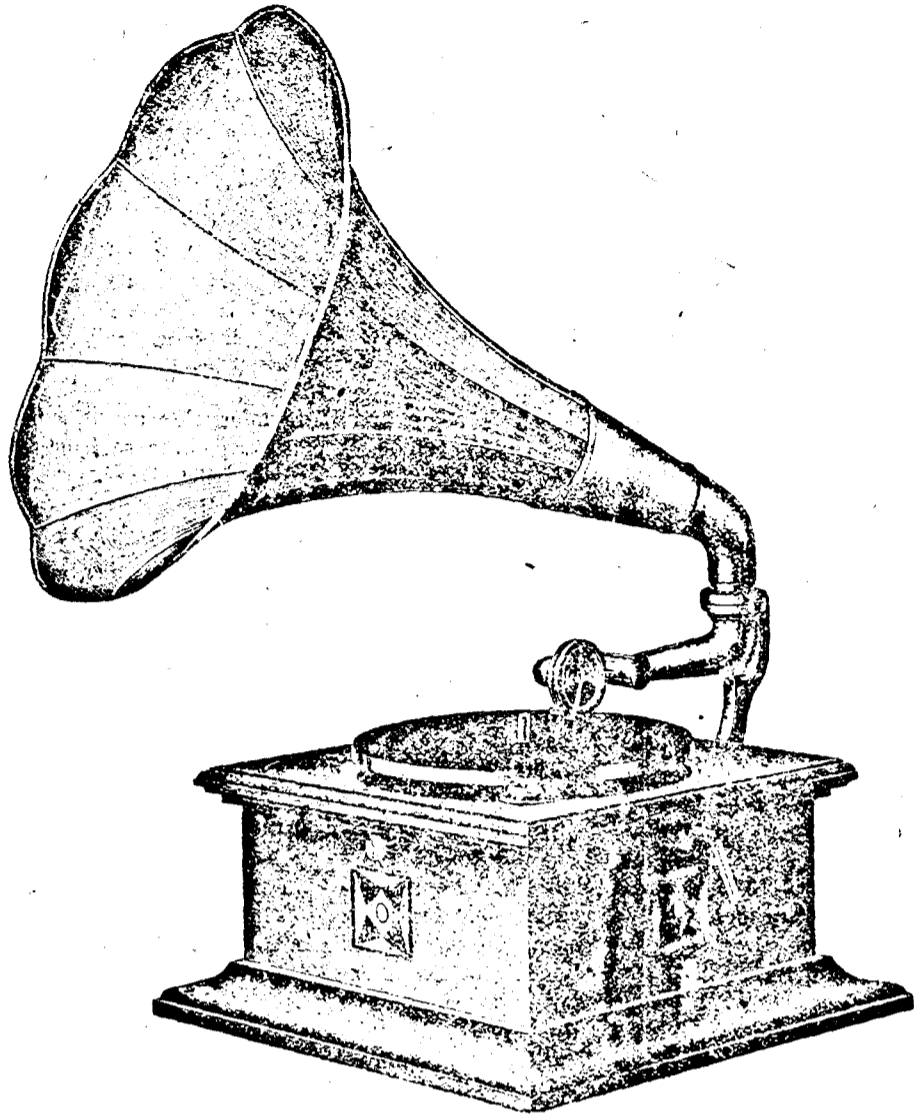
Gramofon parlofon Nr. 103.

Greutatea aparatului montat 5 chl. 600 gr. Mărimea cutiei 32×32×15 centimetri. Din lemn lustruit în culoarea nucului, în toate patru laturile cu decorații de mozaic, cu propagator campanulă, lărgime 45 cm., cu braț de transmisiune fonetică „Patent” Nr. II circumferiat, mecanism „Record”, disc 22 cm. în diametru, lustruit. Cutia fonetică „Tresor Record”. Prețul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într'o cutioară drăguță din lemn și o ștergătoare pentru plăci; 70 cor. (30 fl.), în bani gata scăzând 15% 59 cor. 50 b. (29 fl. 75 cr.).

Gramafon pentru familie „Record“. Nr. 107.

Greutatea mașinei 7 Kgr. 90 gr.

Dulap 40 × 40 × 18 cm. din mahagoni închis, cu ornamentație mozaică ca trei laturi, cu coperiș și baza rotunzite, cu trompetă de 52 cm. în forma floarei, tonic cu braț în indoios, cu mecanism „Record”, cu disc în diametru de 25 cm. nichelat și lustruit, cu membrană „Reform”. — Pretul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare pentru plăci; în rate 90 cor. (45 fl.) la plătire în bani gata 15% rabat 76 cor. 50 fil. (38 fl. 25 cr.).

Gramofon parlophon

Nr. 32.

Greutatea aparatului montat 12-100 chlg. Mărimea cutiei 41 × 41 × 23, din lemn de stejar lustruit întunecat fruntarii cu decorațiuni, și aplicații de intarsia, cu capac mobil, propagator campanulă largime 57 cm., cu braț de transmisie „Patent” circumferial IV mecanism spirală dublă „Tandem” și disc lustruit în diametru 30 cm., cu membrană „Exhibition”. Pretul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci; în rate 140 coroane (70 fl.) în bani gata, detragând 15% 119 coroane (59 fl. 50 cr.).

Gramofon parlophon

Nr. 22.

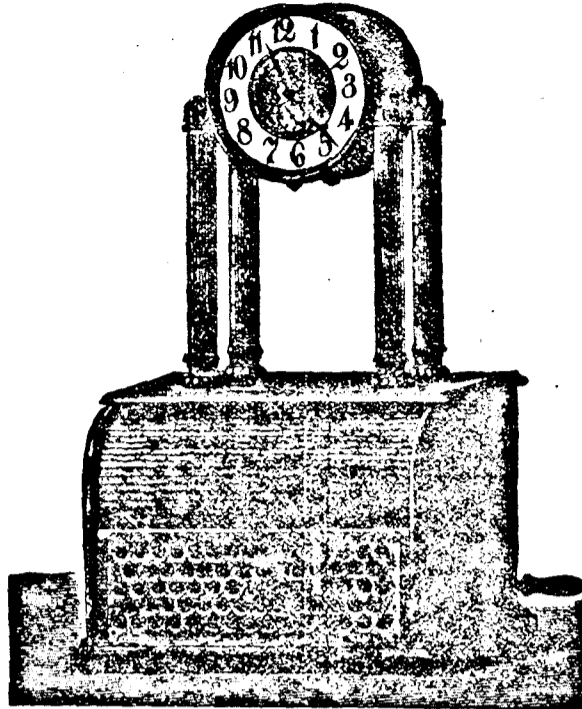

Greutatea aparatului montat 9 chlg. 300 gr. Mărimea cutiei 39 × 30 × 19 cm., lustruit în culoarea stejarului, cu capac mobil, piedestal înalt, cu colțuri și frunții admirabil sculptate, propagator campanulă larg 52 cm., cu braț de transmisie largit progresiv „Patent” III circumferial. Mecanism „Record” cu spirală dublă, disc lustruit 25 cm. diametru. Cu membrană „Reform Gummis”. Pretul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci; în rate 110 coroane (55 fl. rent), în bani gata cu scadință 15% 93 coroane 50 fileri (46 floreni 75 cr.).

Inovație senzațională. Să ne ferim de imitații fără valoare.

Ceasornic-gramafon

Deșteaptă după dorință cu cântec sau muzică.

Această noutate cu adevărac practică și frumoasă poate se ui mereu ca decor pe masaclu saloanelor familiilor celor meutia seamă. Mărimea cea Cdiison gramofon 33 × 35 × 56. mofaint cuexetată foarte eleganae gru stejar deschis. Parto- din un stort transmit uea a aelăgitpo gresiv și prin paedivridin agăzm metal se pronarurală. Or- ce pentru întrebuințarea săc plădt nului, e provăzu tic cu pii a sgomot și e elv da dă rta nes nism veritabil acoaa e senulu c spirale putern „pida me- u pepa- de lemn. Sunefuinel ri e, ul nu utereprintr'un braț gouăonut cu In calitate meca- m peaedouă găsește nicălori. Ceasorniculi ie dicat pe patru ntr'o frumoși stălat lamă galbină smlăliușă. Merva, tal roșun of zie, tras o si mctepreci-osiufi 36 ore. Dacă vroom guue icole ceasornicul gramofon pentrui deșt- piare potrivim arătătorul și ne va deștepta cu cântări or- chestră militară sau taraf, după dorință și placa aplicată meca- nismului.

Cu mare avantaaj al acestui aparat e și faptul că lăsând storul, nici fun sunet străin nu se mai aude, iar acul de transmisie traversând întreagă placa, aparatul se oprește de sine. Instrucții se alătură fiecărui aparat. Pretul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 200 ace și ștergătoare pentru plăci: în rate 140 coroane (70 fl.), în bani gata 119 coroane (59 floreni 25 cruceri).

Gramofon parlophon

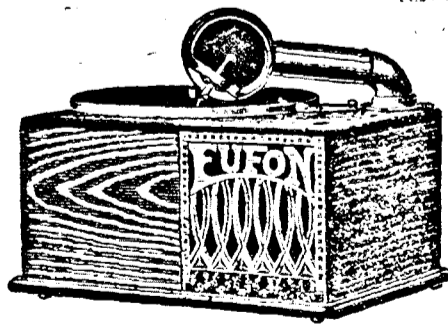
Nr. 44

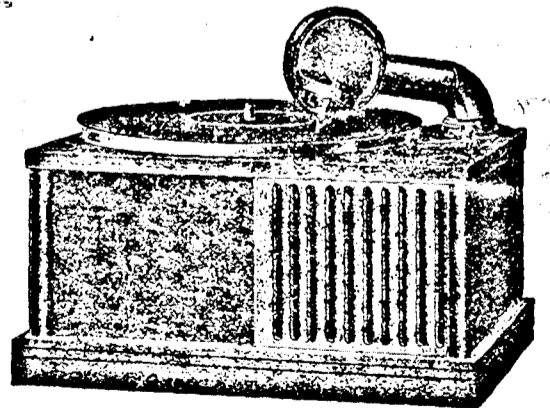
Greutatea aparatului montat 15 chlg. 107 gr. Mărimea cutiei 41 × 41 × 23 centimetri din mahon veritabil Sapheli, pedestalul și fruntarii cu admirabile aplicații intarsia stil Barock, execuție admirabilă, capac mobil, propagator campanulă larg de 65 centimetri cu braț de transmisie nichelată și largit progresiv „Patent” IV circumferial, disc lustruit în diametru, mecanism D u plexu spirala dublă și membrană Exhibition. Pretul: împreună cu șase plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci; în rate 200 cor. (100 fl.) în bani gata scotind 15% 170 coroane (85 fl.).

- Cele mai-noui! „EUFON” Gramofone,

fără propagator având în vedere că „EUFOANELE” nu au nevoie de propagator; pot fi luate foarte ușor și în excursii.

„EUFON” Export II în culoare mahonului sau a stejarului, cu dimensiunea cutiei 32 × 24 × 15 cmetri. Membrană fină, 6 plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace de concert, într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci. Pretul: în rate 70 cor. (35 fl.), în bani gata scotind 15% 59 cor. 50 fil. (29 fl. 75 cr.).

„EUFON” I din lemn de stejar lustruit întunecat sau deschis, dimensiunea cutiei 33 × 26 = 16 cm. Membrană prima, 6 plăci mari de concert, duble, adică 12 arii, un frumos album de plăci 1000 ace concert într-o cutioară drăguță de lemn și o ștergătoare de plăci. Pretul: în rate 100 cor. (50 fl.) în bani gata scotind 15% 85 cor. (42 fl. 50 cr.).

Contrafacerea
oprită!

CELE MAI BUNE PLĂCI ROMÂNEȘTI

Prețuri de tot
scăzute!

Plăcile cuprinse în acest conspect pot fi folosite pentru ori-ce gramofon, fiind toate de 25 cm. în diametru, fiind duble au îndoită valoare față de plăcile de până aci cari erau simple. Pentru valoarea melodiilor și calitatea ireproșabilă se primește garanție. Prețul plăcilor în rate 3 cor. 20 b. (1 fl. 60 cr.), în bani gata, cu reducere de 15% 2 cor. 70 b. (1 fl. 35 cr.) împreună cu concesiunea autorului. — La comanda de plăci rog să cereți conspectul ariilor.

1912.

Lista noilor plăci de Gramofon.

Muzica regimentului 6 MIHAI VITEAZUL, sub conducerea capelmaistrului NAMIAN.

10527. Manevra Dadilovului. — Parada 10 Mai 1911.
10531. Sârba umoristică. — Marșul din „Dragoste de Tigan”.
10532. Sârba junilor turci. — Hora berarilor.
10533. Sârba lui Don. Câprar. — Hora veseliei.
10534. Sârba veteranilor. — Dansul rezervistului.
10535. Sârba cocoșilor. — Hora peștilor.
10536. Intoarcerea dela manevră. Marș. — Plecarea la manevre. Marș.
10537. Sârba cumetrei. — Căzăceasca.
10539. La bătaie. — Sârba lui Pantelimon.
10540. Suma Marița, Imn. Bulgar. — Tărășelul.
10541. Secesion vals. — Valsul Carmen Sylva.
10543. Soapte de iubire, vals. — Marșul din „Contele de Luxemburg”.
10546. Cavotta, vals. — Valsul din „Frumoasa Rizeta”.
10548. Sârba. Luna de miere. — Pisicuța. Mazurka.
10552. Sârba lui Ignat. — Sârba din căruță.
10553. Garda de onoare. Marș. — Marșul din „Suzana”.
10554. Sârba lui Păun. — Moara în Pădure.
10559. Princesa Maria, vals. — Potcovarii în Pădure.
10560. Sârba prietenilor. — Sârba Steluței.
10557. Cucul și Priveghitoarea, polca fantasie. — Visul Negrului.
10563. Souvenir din Sorrento. — Souvenir din Mehadia. Vals.

Celebra orchestră Gh. Dinicu, București.

10589. Pe lângă plopii fără soți. — Troica.
10590. Când eram copil odată. — Serenada de altă dată.
10591. Când sufletul mi-e cuprins de dor. — Hora lui Magheru.
10594. Tu ne sauras jamais. — Hora lui Dinicu.
10597. Pe umeri plete. — Hora lui Ignat.
10598. Mișmașul lui Gheorghită. — Hora lui Mura.
10599. Hora ploaiei. — Cărăușul.

Orch. Bercheșiu și Orch. Solomonescu, București.

10521. Din spre ziuă. Solo de Muscal. — Valsul lui Bercheșiu.
10522. Olteneasca. — Valsul din „Suzana”.
10524. Hora Bacăului. — Vals din „Print și Bandit”.
10525. Cimpoiul lui Pantelimon. — Potpuri din „Dragoste de Tigan”.

Renumitul Tenor Corescu, București.

10565. Hi la deal, hi la vale. — Cine mă aude cântând.
10567. Bagă Doamne luna în nori. — Doina din Crișana.
10569. Bade zău o fi păcat. — Cântecul lui Pantelimon.
10571. Ști Badea ce mi-a spus? — Cântă puiul cucului.
10573. Jelim'aș. — Dor pe vale.
10574. Floarea fin. — Vino badea.
10577. Veselia lui Corescu. — Ști tu mândră ce ți-am zis?
10579. Ardeleanca. — Măi unguere măi!
10581. Agent electoral. — Ghiță indignatul.
10583. Examenul din Transilvania. — De departel

Madam Dragana cu acomp. Orchestra Solomonescu, București.

10501. Păpușica. — Are mama trei băieți.
10503. La gara la Leordeni. — Hora peștitori.

10505. Când te-am văzut așa frumoasă. — De unde vii fă lele.
10507. Cu jale și cu mâhnire. — Pe lângă plopii fără soți.
10509. Lumea mea. — Talmeș, balmeș la cișmeșiu.

Neintrecutul I. Marinescu cu Orch. Solomonescu, București.

10511. Politica internă. — Nu mă abandona.
10512. De te-or trece ani. — Geaba puică mă mângăi.
10515. Șapte săptămâni în post. — Fusul.
10516. Hora peștilor. — Dorința.
10517. Oglinda. Romanța. — Fetele dela Sălcele.

Iresistibilul Cântăreț Panaitescu, București.

10587. Troica. — Vino la mine.
10588. Nu știu cum și nu știu ce. — De m'ai iubi.
10607. Pe mare. — Myrella.
10609. Sărmana Hanny. — Te duci tu an de suferință.

Iresistibilul cupelist Florea Mateescu, București.

10613. Ceasornicarul. — Năiță Fotograful.
10614. Cărlig. — Era o zi de Mai.

Simpaticul Comic Bolyn, București.

10603. Coana Ghioala la Moși. — Mardeașul la complet.
10604. Coana Tinca la canalizare. — Coana Lisaveta la sindrofie.

Plăcile Transilvaniei.

Muzica regimentului 31, Sibiu.

3718. Unde ești? Marș. — Ardeleana. Invărtită.
3719. Romana. — Bătuta. Sârba.
3720. Călușerul. — Știi tu (cu solo de Fliegerhorn). — Sârba Transilvaniei.
3722. Limba mea, marș. — Știi tu, marș.

Celebra orchestră Alexandru Miklós din Sibiu.

3709. Somnu m'i-e și m'aș culca. — Mândro de dragostea ta.
3710. Nu m'abandona. — Hora trocarilor din Brașov.
3711. Joc românesc: Invărtita măierenilor. — Când și-a pierdut ciobanul oile.
3712. Sârba meseriașilor din Sibiu. — Cântarea verziilor la munți în Ardeal.
3713. Invărtita din Sibiu. — Hora din Târgovești, de Elisa.
3714. Hățăgana din Abrud. — Doina fetițelor din măr-ginime.
3737. Sârba junilor și invărtită. — Gând mult, Sârba.
3738. Sârba popilor. — Invărtita din Sibiu.

Alex. Miklós și Roth, Sibiu.

3729. Doina și Hora Iancului. — Sârba boierilor.
3730. Hora domnișoarelor și invărtită. — Cântec amoretat și la moară la hărta părta.

Solo de clarinet, cântate de V. Roth, Sibiu.

3717. Doina de clarinet din Ardeal. — Compoziții românești.

Fluier.

- Cântate în fluier de Dr. A. Bogdan, Sibiu.
3731. Doină. — Pentru ochi ca murele.
3732. Foaie verde de secară. — Doina Ciobanului.

3733. Dela Nistru pân' la Tisa. — Auzi valea cum răsună.

Nicolae Orbu, flueraș, Sibiu.

3734. Doina: Frunză verde și invărtită. — Dansul din Rășinar.
3735. Doina ciobanului. — Invărtita măierenilor.
3736. Cântecul Ciobanului. — Invărtită cu brău din Săliște.

Cântate de Ion Stanciu, tenor cu orchestra Miklós, Sibiu.

3715. Până când măi Ardeleana. — Nu întreba de a mea iubire.
3716. Doina ciobanului. — Dormi în pace. Romanță, cu acompaniament de pianino.
3723. Mi-a trimis bădița dor. Doină — Călugărul. Romanță.
3724. In raritatea de lângă. Romanță. — Bagă Doamne luna 'n nori.

Coruri de bărbați executate de Reuniunea sodalilor români din Sibiu.

3725. Imnul Unirii. — Doină. (Cor cu solo.)
3726. Tainic se luptă. — Imnul Unirei.
3727. Iuzadar alerg pământul. — Mori mândro.
3728. Dumnezeu nostru. — Păsărică trecătoare.

Cântece populare. Sava S. Damian, Arad.

3701. Bagă Doamne luna 'n nor. — Motul la drum.
3702. Mândruță dela munte. — Astăzi beau și mâne beau.
3705. Vin Tăranii. (Mișcarea țărănească din Martie 1907.) — Înainte. Poesie de D. Th. Neculuță.

Muzica Regimentului 6 Mihai Viteazul, București.

3953. Marș războinic. — Dragoste de țigan. Vals.
3955. Soldatul voios. Marș. — Fata pădurarului. Vals.
3956. Farmecul valurilor. Vals. — Sârba militarilor.
3957. Hora Floriceii. — Sârba Cuconitei.
3958. Sârba Unirei. — Hora Crevedianca.
3959. Hora dela Bolintin. — Sârba drăguțelor.
3960. Hora ca la Breaza. — Sârba Mărioarei.
3963. Hora Sinaei. — După divorț. Vals.
3964. O zi de sărbătoare, Potpuri I. — O zi de sărbătoare, Potpuri II.
3965. Deșteaptă-te Române. — Valsul Brigit Part I.
3966. Sârba lui Don Vagnistru. — Valsul Brigit Part II.
3968. Viața e un vis. Vals. — Retragerea cu torțe.
3904. Romanul, partea I. — Romanul, partea II.
3905. Schimbarea Garzei. — Atacul, marș.
3916. Sinaia, marș. — Văduva veselă, vals.
3917. Drapelul român, marș. — Farmecul unui vals.
3918. Vagabonzii, marș. — Zeița Dunărei, vals.
3919. Marș constituțional turcesc. — Osman Pașa, marș.
3920. Colo'n grădiniță. — Marș Imperial Otoman.
3921. Aur și argint, vals. — Polca mimica.
3922. Primul suris, vals. — Polca Marien.
3923. Mazurca grațioasă. — La Matchiche.
3924. Sârba fetițelor. — Hora Crai nou.
3927. Văduva veselă, marș. — Să te văd, vals.
3928. Blondinette, vals. — Marșul generalului Anghelescu.
3842. Firea soldatului, marș. — Hora Bucureștilui.
3843. Marș vitejesc. — Sârba Lenutei.
3844. Polca Divina. — Regele vânătorilor, vals.
3846. Quadril național cu comanda fig. 1, 2, 3. — Quadril național cu comanda fig. 4, 5, 6.

3847. Dolce fără niente, vals. — Hora veseliei.
3865. Buchet național. — Mugur, mugurel (I. Corescu celebrul tenor național.)

Muzica Regimentului 4, Roșiori „Principesa Maria”, București.

3969. Sârba Trivalei. — Hora din Argeș.
3970. Flori de lămâită, horă. — Sârba Roșiorilor.
3971. Hora lui Ciolacu. — Sârba Moșilor.
3972. Iubește-mă Veto dragă. — Ce e dorul? Romantă.
3973. Hora din Vâlceni. — Sârba domnișoarelor.
3974. Ca pe Murăș. — Dacă ramuri bat în geam.
3975. Hora lui Mihăileanu. — Junărie.
3976. Hora Ploieșteanca. — Sârba lui Poloni.
3977. Hora ca pe Vlașca. — Sârba din Obor.
3978. Hora din Călugăreni. — Sârba națională.
3979. Hora dorobanților. — Viața de soldat, marș.
3980. Salanchemen, Marșul de defilare la pas reg. 4. — Fluturaș, polca.
3981. Marșul de defilare, trap. — Marșul de defilare, galop.
3984. Doină cu solo de Flighorn. — Retragerea lui Napoleon la 1812.
3985. Visul păstorului, horă. — Priveghitoarea de peste Olt.
3986. Regina balului, polcă. — Marșul jubileului.
3987. Galop. — Marșul Moldovenilor.
3988. Polca mazurca. — Marș de manevre.
3989. Marș de tabără. — Steaua Polară, vals.
3990. Frumoasa Elena, polca. — Primirea generalului.
3992. Steluța, Polca, Mazurca. — Marșul deșteptării.
3993. Amintiri din Carpați, Potpuri I. — Amintiri din Carpați, Potpuri II.
3994. Hora Chefliilor. — Hora soacrelor.

Regimentul I. Geniu.

3856. Marșul reg. I. geniu. — Vertige vals.
3857. Marșul Principelui Carol. — Hora și sârba reg. I. Geniu.
3859. Doină cu solo de flogor — Hora și sârba câmpului
3861. Banu Mărăcine și Brăulețul. — Hora și sârba marșului.

Celebra orchestră G. Dinicu, București.

3746. O noapte la Enescu. — Dor pribeag. Romantă.
3747. Hora lui Florea. — Vino la mine.
3748. Sus fetițe. — Lăsați-mă în pace.
3749. În ochii tăi e scris. — Sârba lui Filoti.
3750. Doina lui Dinicu. Matei, Matei, sârbă.
3751. Steluța. — Polca de concert.
3930. Hora lui Dobrica. — Fantasie lui Gheorghijă.
3931. Aur și argint, vals. — J'ai tant pleuré.
3932. Sârba cooperativei. — Marie, Marie.
3933. Sârba lui Pompier. — De-acum eu nu te-oi mai vedea.
3934. Hora din Surdină. — Jurământul femeii
3810. Sârba dela Sărindar. — Potpouri național.
3812. Sârba nouă lui Dinicu. — Hora Unirii.

Orchestra națională Solomonescu, București.

3752. Sârba lui Moldoveanu. — Sârba lui Tipirig.
3753. Sârba Rozicei. — Ciocârlia.
3754. Sârba dela Obor. — Hora dela Potlogi.

Renumitul muscalagiu Tipirig cu acompaniamentul orchestrei pompierilor.

3830. Doină, solo de muscal cu acompaniam. de orchestră. — În spre ziuă, solo de muscal cu acomp. de orchestră.
3831. Maneaua turcească, solo de muscal cu orchestră. — Cavalul, cu solo de muscal și orchestră.

Nefntrecutul Iancu Marinescu cu orchestra Solomonescu, București.

3766. Mai am un singur dor. — Lângă plopii fără soți.
3767. Să-ți ceri un semn iubit-o. — Jurământul femeii.
3768. Du-te dor la badea 'n sân. — Prinde-mi-te-aș.
3769. Hora dragoatei. — Eu copil, tu copilă.

3770. Unde ești? — Plânge Bustrîța în vale.
3771. În ochii tăi e scris. — Hora profira mea.
3772. Noaptea scârțâie fântâna. — Matei, Matei.
3773. Departe mândro, departe. — Au plecat Oltenii la coasă.
3774. Sârba Pompierului. — La carul cu doi boi.
3775. La șalul cel negru. — Cine are dor de vale.
3776. În grădina lui Ioan. — Arde foc inima'n mine.
3777. Ursoaica. — Foaie verde foi de vis.
3778. Cernelele. — Eu boboc, tu boboc.
3779. Dragostea de Țigan. — Dela Olt și până la Jiu.
3780. De-ar fi drumul prin pădure. — Neica-al meu cu calul bun.
3781. Las-o Gheorghe să iubească. — Ia-ți bobocii dela moară.
3782. Deșteaptă-te Române. — La moară la Făgădău.
3783. Alunelul. — Colo'n grădiniță.
2874. Dacă-ți este dor. — Luna doarme.
8875. Sub stejar. — Cumetrița.
3877. Dorul meu e numai dor. — Lino Leana.
3878. Marie, Marie. — Ochi frumoși.
3879. Hai raci. — Aluneul.
3882. Mândro cu ochii ca mura. — Barbu lăutarul.
3886. Hora 'n căluș. — Nu purta rochia cu flori.
3832. De-acum nu te-oi mai vedea, romantă. — Regele vânătorilor, vals.
3835. Liliacul alb, romantă. — Hora Teleormanului, cântec național.
3836. Ochi câpriei, romantă. — Două fete spală lână, cântec național.
3837. Rariștea, romantă. — Puica la șosea.
3838. Dor pribeag, romantă. — Mândra în poartă șade.
3839. Ar fi fost cu mult mai bine. — Olteneasca, cântec național.
3840. Fă Frosino, cântec național. — Inimioară ce te bați.
3818. Aoleo Nastase. — Moartea Berthei.

Iancu Panaitescu cu acomp. orchestră București.

3783. Mai am un singur dor. — Pe lângă plopii fără soți.
3784. Silița cărciumăreasa. — Nu plânge că te dau uitării.
3785. Mori puiule, mori. — Era o zi frumoasă.
3786. Coco e steluța mea. — Nina Barcarola.
3806. Regină dragă. — De m'ai iubi.
3807. De acuma nu te-oi mai vedea. — Anicuța neichii dragă.
3808. Iubește-mă Veto dragă. — Și ți-am zis puică.
3809. Doctorul nevestelor. — Rujița.

Naie Dumitrescu cu orchestra Națională, București.

3943. Haideți la isvor. — Ileana neichii, Ileană.
3944. Doctor de neveste. — Am un amant militar.
3945. Aoleo frate Pelime. — Regele vânătorilor.
3946. Dulce copilărie, romantă. — Arde focul în paiele ude.
3947. Așa mi vine câte-odată. — Cine are cine n'are.
3948. Străini și fără de nume, romantă. — Din ochii tăi cei negri.
3449. De-ar fi mândra 'n deal la cruce. — Din Ploiești până'n Gheobaia.
3950. Mișo fa. — Călugărița.
3951. Sub balcon, romantă. — Foaie verde de susai.
3952. Foaie verde foi de foi. — Unde-ți văd margeanul roș.

Madame Drăgana cu acomp. orchestra Națională, București.

3787. Dădălina mea. — Frumuseală.
3788. Cal bălan, șaua verde. — Păc, păc.
3789. Foaie verde grâu mărunț. — Amărită prăpădită.
3790. Jandarmul călare. — Ursitoarea.
3792. Geaba ai sprâncene vinete. — Trandafir după
3791. Geaba ai sprâncene vinete. — Trandafir după răzor.
3793. Gheorghijă geambaș de cai. — Murguleț căluțul meu.
3794. Solzi de pește. — S'a trecut iubirea noastră.
3795. Foaie verde măghiran. — Cine-i mai străin ca mine.

Madame Florica cu orchestra pompierilor.

3821. Am un leu și vreau să-l beau. — Mama cu inima de piatră.
3822. Piatră, piatră cântec de dor. — Pe deal pe la Cornătel.
3823. Doina Oltului. — De-o vrea puica de n'o vrea.
3824. Pomelnicul, cântec național. — Foaie verde și-o pisică.
3825. Sabarelul, cântec național. — Cine face rublele.
3826. Lelița Ioana, cântec național. — Bărbatul înșelat cu cearta mahala gîoaiceii.
3827. Fir'ar ceasu afurisit când m'apucaii de iubit. — Trecui printre zorele.
3828. Lele a dracului mai ești. — Taci, taci ca nuiaua.
3829. Negustori, negustorași. — Joia Moșilor cu țărânu și țărâncă la turcoaiice.
3866. Colo 'n grădiniță. — Frumoasă-mi fu viața.
3867. Haideți la isvor. — Lelea cu coadele lungi.
3868. Am să beau și să mănânc. — Nu e de multă vreme.
3869. Marinică dela Greci. — Pădurice pădurea.
3871. Țigănie, Țigănie. — Bulgăraș dela ghiată.
3872. Taci, taci ca nuiaua. — Hora miresei.
3908. Parastasul. — De-o vrea puica.
3909. A murit Ion. — Ion dela Obor.
3910. Femeia bețivă. — Femeia cu doi bărbați.
3942. Coalea'n grădiniță. — Frumoasă-mi fu viața.

Irezistibilul comic Emil Dimitrescu cu acomp. de piano, București.

3995. Sus fetițe. — Bucătarul.
3996. Dentistul damelor. — Moș Teacă.
3997. Țăranul la București. — Nunta lui Nae.
3998. A murit Stăncuța. — Ambulantul.
3999. Dascălul după înmormântare. — Fritz bețivul.
3848. I-am plăcut, mi-a plăcut. — Șoferul.
3849. Ordonanța colonelului. — Petrecere frumoasă.
3850. Un mic cadou. — Când am fost flăcău.
3851. Burbică Făt frumos. — Floricica fetiței.
3853. Amor electric. — Militarul vesel.
3854. Inimă de femeie. — Ramură de trandafir.
3855. Nevasta mi-e plecată. — Sărmanul orfan.

I. Tomescu, cupletist, București.

3799. Madam Sara. — Fecioara soldatului.
3745. Lipitorul de afișe. — Unu-doi.

Comicul Ștefan Iulian, București.

3796. Coana Manda în societate. — Grigoriță al Ioanckii.
3797. Coana Manda atinsă de holeră. — Pomelnicul.
3798. Marghioala speriată de Cometă. — Coana Manda la Blériot.
3939. Coana Țița la cimitir. — Fata cocoanei Veta când a fugit.
3940. Coana Frosina la expoziție. — Gramofonul cocoanei Florei.

Statescu celebrul comic dela Moara Roșie.

3800. Conducătorul. — Baioneta.
3801. Sabia lui Bébé. — Marghiolita.
3802. I-am plăcut, mi-a plăcut. — Viața la București.
3803. Biliardul modern. — Anatomia recrutului.
3804. Bonjour Madam. — Mașina domnișoarei. (Irezistibilul comic Emil Dimitrescu).
3805. Lecția de Teorie. — Ștefan Tulumba.
3912. Viața e un vis. — Micuța mea.
3913. Trece regimentul. — Regretul.
3914. Popa somnambul la hotel. — Popescu.
3915. Conducătorul. — Pescărie.

Comicul Jianu Dumitrescu cu acompaniament de piano.

3817. Ghiță Sulu. — Iancala.
3818. Aoleo Natsase. — Moartea Berthei.
3819. Didino dragă. — Scandalul dela 10 Maiu.
3820. Șoferul amerezat. — Șirul la Bobotează.

I. Coerscu cunoscutul tenor, național, București.

3755. Folia verde trifoi. — Doina lăutarului.
 3756. Nu ești măndro vrednică. — Rotarul.
 3757. Plânge Bistrița în vale. — Petru Rareș.
 3758. Năcăjit ca mine nu-i. — După ochi ca murele.
 3759. Păunașul codrilor. — Luna de Dinicu.
 3760. Cimpoiul. — Hora lui Mihăileanu.
 3761. M'a incins dorul. — Mărită-te măndro.
 3762. Bată-l Dumnezeu să-l bată. — D'aulică frunză 'n chică.
 3763. Dorul meu e numai dor. — Cimpoiul fermecat.
 3764. Doina din Coroană. — Vai măndruțo.
 3765. Plânge Bistrița'n vale. — Un drac în pântec mi-a intrat.

Stefan Iulian, comic, București.

3936. Coana Manda în horă. — Ion Dobrăgianu.
 3937. Cântecul țaranului Oltean. — Frusina și Lina la preumblare.
 3938. Marghiaola speriată de răscoală. — Bărbatul coanei Sița.
 3939. Coana Țița la cimitir. — Fata cocoanei Vette când a fugit.
 3940. Coana Frusina la expoziție. — Gramofonul cocoanei Florei.

Neintrecutul Iancu Marinescu cu orchestra Gutescu București.

3873. Alunelel. — Colo'n grădiniță.
 3874. Dacă-ți este dor. — Luna doarme.
 3875. Sub stejar. — Cumetrița.
 3877. Dorul meu e numai dor. — Lino, Leană.
 3878. Marie, Marie. — Ochi frumoși.
 3879. Hai raci. — Alunelel.
 3882. Măndro cu ochii ca mura. — Barbu lăutarul.
 3886. Hora din Căluș. — Nu purta rochie cu flori.

I. Corescu, celebrul tenor național.

3862. Auzi valea. — Doina Transilvaniei.
 3863. Hora dela mahala. — Alunelul.
 3864. Doina Oltului. — Dorul dela mănăstire.
 3865. Mugur, mugurel. — Buchet național. (Regim. 6. Mihai Viteazul).

Iancu Panaitescu dela restaurantul Iordache, cu or. pompiereiilor.

3806. Regină Dragă. — De m'ai iubi.
 3807. De-acum nu te-oi mai vedea. — Anicuța neicului dragă.
 3808. Iubește-mă Veto dragă. — Și ți-am zis puică.
 3809. Doctorul nevestelor. — Rujita.

Plăci ungurești.**Indulók.****Játsza az 51-ik gyalogezred zenekara.**

601. Rákoczy- marsch. — Brucky tábori marsch.
 613. Mit Klingendem Spiel. — Schönfeld marsch.
 619. Jönnek a bosnyákok mars. — Habsburg marsch.
 737. Marseillaise francia foradalmi induló. — Szoialista marsch.
 807. A néger álma. — Tiroli favágó marsch.
 M823. 73. gyalog ezred indulója. — Katonai takarodó.
 M 835. A kis szökevény, marsch. — Urnapi körmenet diszlövessel és harangozással.

Bemutató és jellegzetes darabok.**Játsza az 51 gyalogezred zenekara Bécsben.**

- M 940. Grivicza-induló erős fölvétel. — Sinaia-induló citányérral.
 M 933. Kürtösök indulója „Aida” operából. — A vendégek bevonulása Wartburg várába „Tannhauser” operából.
 M 821. Ferdinánd Károly főherceg-induló. — Katonai temetés.
 625. Az őrség felvonulása. — Unter dem Doppeladler.
 645. Malom a fekete erdőben. — Erdei kovács.
 651. A rezervista álma I rész. — A rezervista álma II rész.
 653. A rezervista álma III rész. — A rezervista álma IV rész.
 Ezen szenzációs műdarab 2 nagy lemezről áll:
 781. A tüzoltók kivonulása. — A vig rézkovács.

Xilofon zenekarkiséréttel.

7611. Konzert-Polka. — Katinka Polka.
 763. Irlichter-Polka. — A harkály.

Harangjáték zenekarkiséréttel.

659. Feketeerdei zenélő óra. — Boulanger-induló.
 661. Almodozó hóvirág. — Harag Gavotte.
 M 111. Radetzky-induló. — Boulanger-induló.
 M 112. Spanyol szerenád. — Margit táncdala.

Celloszóló.**Játsza Pawloff tanár.**

833. Siciliana a. „Paraszt becsület”-ből. — Serenade.
 C 3298. Merengés, celloszóló. — Ave Maria, celloszóló.

Cigányzenék.

- Ifj. Berkes Béla, m. kir. udvari zenész cigányzenekara.
 550. Nyiregyházi toronyban, csárdás. — Helyre Kati, Kati. — Lujza csárdás.
 558. Kaszinó dal. — Keringő az „Elvált asszony”-ből.
 560. Keringő az „Erdész leány”-ből. — Intermezzo. „Dollár királynő”-ből.
 562. Nincsen párja a nádasi huszárnak. — Hop, hop, csárdás.
 564. Valse Mauve. — Sorientói emlék.

572. Rácsos kapu, rácsos ablak. — Sirassatok engem orgona virágok.

574. Bánffy keringő. — Keringő a „Cigány szerelem” operettből.

576. Ameddig a világ kerek. — Putriba lakik a Sári.

Első szabadkai tamburás-zenekar Kovács Hanó Imre énekes.

- M 3119. Nem aludtam három éjjel. — Ha bemegyek a bableves csárdába.

- M 3120. Nem teremtett soha Isten külömbet. — Nincsen kenyér, nincsen só. Nem ettem én ma egyebet.

- M 3142. Károg a varju a jegenyén. — Rácsos kapu, rácsos ablak.

- M 3143. Szabadkai csárdában eczet ég a lámpában. — Nyisd ki babám az ajtót és Ég a gunyhó.

- M 3147. Gyere velem akáclombos falumba Pántlikás kalapom.

- M 3144. Tigris csárdás (B. Fehér Jenő). — Szabadkán van egy kis akáclombos utca.

Férfi-énekek.**Rózsa Lajos (bariton) a m. kir. Operaház tagja.**

Ifju Berkes Béla cigányzenekara kíséretével.

764. Gyere velem akáclombos falumba. — Egy csillag sem ragyog fenn az égen.

766. Darumadár fenn az égen. — Stiriába, Ajk faluba. — Császárkörte nem vadalma.

768. Elmegyek a templom mellett. — Fürdik a holdvilág.

- M 1049. Tele van a város akácfavirággal. — Ott ahol a Maros vize.

- M 1100. Száz szál gyertyát, száz itce bort. — Elmegyek ablakod előtt.

- M 1101. Azt beszél a faluban. — Megölte egy legény magát.

- M 1102. Hivlak akkor is, ha nem jössz. — Várlak, várlak, karom reszket.

- M 1103. Őszi rózsá, fehér rózsá. — Eltörött a hegedűm.

- M 1104. Csendes éjjel ezer csillag az égen. — Lemon-dás (Madar vigan dalol).

- M 1105. Magasan repül a daru. — Busan szól a kecskeméti öreg templom.

- M 1123. Emlékszel-e? — Kün a pusztán szántok-vetek.

- M 1125. Sirassatok engem orgonavirágok. — Szomorú füz hervadt lombja.

- M 1126. A templomba vasárnap se mentem. — Van nekem egy imakönyvem.

Templomi vegyes énekkar, Budapest.**Harang- és orgona-kisérettel.**

- B 1291. Menyből az anygyal. — Egi szűz virág.

- B 1287. Krisztus született. — Fel nagy örömré, most született.

- B 1289. Pásztorok, pásztörök, örvendezve. — Örvendjünk mindnyájan.

- L 652. Ave Verum, latin karének. — Du Hirte Israels.

La comanđe de plăci rog să cereți și conspectul ariilor.
 Trimit gratuit cataloage de plăci nemțești, ungurești etc.

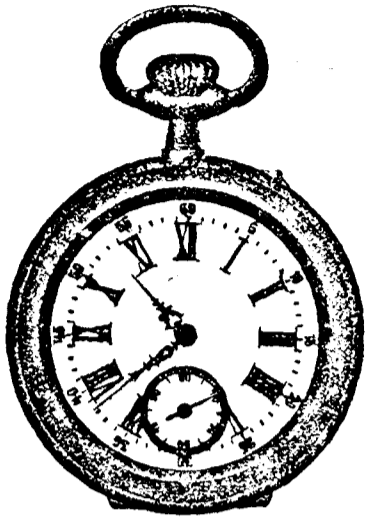
Cereți prețuri curente despre automatele pentru loca-
 luri publice și plăci românești, nemțești, ungurești etc.

Pentru ciasornice și gramofone noi se primește garanție de zece ani, pentru reparații de cinci. Prețurile se înțeleg în rate, în bani gata se scade 12%.

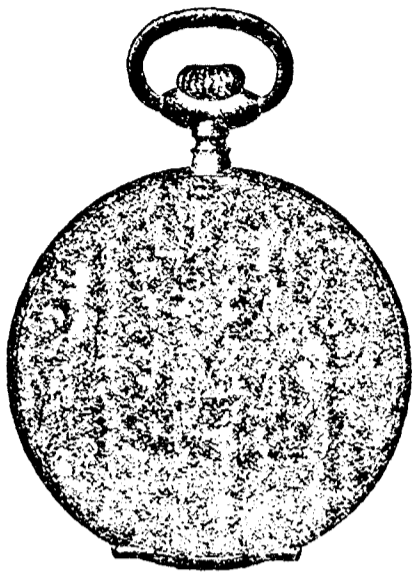
Ceasornice bărbătești cu zece ani garanție, din nichel-tula, oțel și argint

Remontuar cilindru, cu mecanism pe șase pietre, capac simplu.

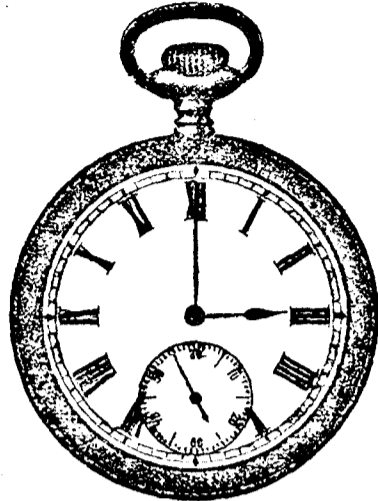
No 1. nichel cu un capac 11 cor.
No 2. nichel, capac dublu (în mărimea celui dela fig. 4) 14 cor. 50 fil.
No 3. de oțel cu un capac, oxidat negru (în mărimea celui dela fig. 4) 12 cor.

Ciasornice remontoar cilindru, mecanism pe șase pietre, cu capacele gravate în flori.

No 4. nichel, cu capac dublu 15 cor.
No 5. nichel cu un capac (mărimea fig. 1) 12 cor.
No 6. nichel-tula, capac dublu, cu gravuri speciale 16 cor.

Ceasornice remontoar, ancoră de formă elegant îngustă capac simplu mecanism admirabil

No 7. nichel cu un capac 14 cor. 70 fil.
No 8. oțel cu un capac, oxidat negru 14 cor. 70 fil.
No 9. argint cu un capac frumos gravat 22 cor.

Ciasornice din argint cu capac dublu, remontoar cilindru, mecanism pe șase pietre, cu curiasă argintată.

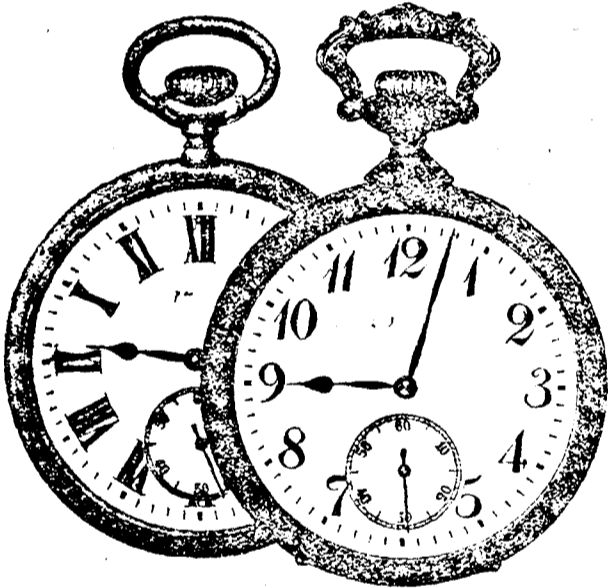

No 15 de argint cu capac dublu 22 cor.

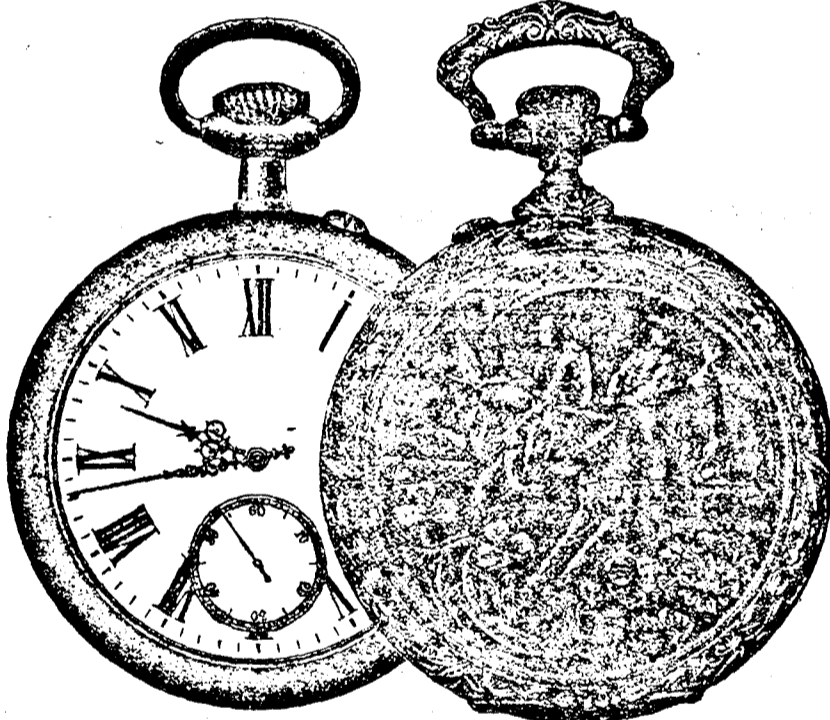
Ciasornice de nichel cu un capac, mecanism remontoar cu 15 pietre, simple sau cu culia gravată, reprezentând scene de sport în relief, cu ciasornicul Goliat dela No 14.

Ciasornice Goliat de nichel cu un capac mecanism remontoar, cu capac simplu sau reprezentând în relief scene de sport, cutie Rococo.

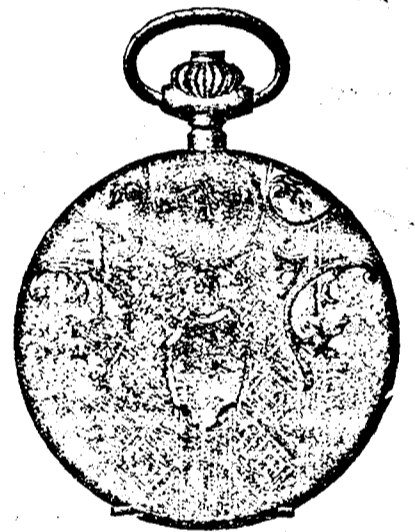
Ceasornice din argint cu mecanism cilindru pe 6 pietre și ancoră pe cinsprezece. Cu gravuri felurite

No 10 nichel simplu 20 cor.
No 11 nichel rococo 23 cor.

No 12 nichel capac simplu 20 cor.
No 14 nichel Rococo, împodobit, cu un capac 23 cor.

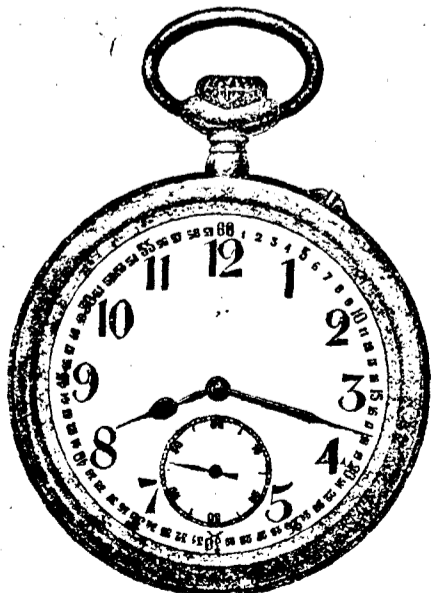
No 17. cu mecanism ancora și frumoase încrustări de aur 33 cor. 50 fil.
No 18 mecanism aucora 30 cor. 50 fil.
No 19. mecanism cilindric 23 cor. Cuivasa celui dela 19 e argintată.

Ceasornice »drum de fier« trainice și populare cu mecanism ancora pe 15 pietre. Minutela, sânt însemnate deosebit dela 1-60.

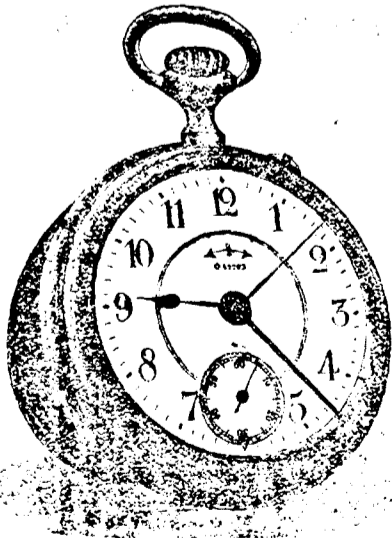
Cele mai perfecte ciasornice deșteptătoare, cu mecanism remontoare pe 15 pietre. Indispensabile pentru voiajori, economi, jandarmi etc.

Ceasornice cu mecanism remontoar ancoră pe 15 pietre, admirabile reprezentând în bas relief capul lui Crist, în cutie mată.

Admirabile ceasornice cu mecanism ancoră pe 15 pietre, fabricat »Omega«.

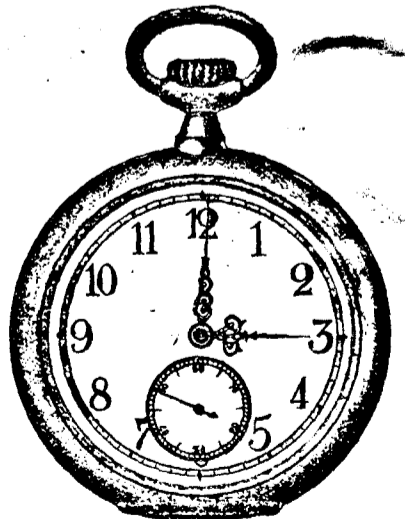
No 16. nichel ciasornic »drum de fier« cu numerotarea minutelor 25 cor.
No 16/a acelaș cu numerotația obișnuită 24 cor.

No 20. nichel cor. 34-50
No 21. oțel oxidat cor. 36.—
No 22. argint cor. 42.—
No 23. argint-tula (cu amăluțelii rușesti) cor. 54.—
No 25. nichel cu mecanism cilindric cor. 21.—
No 26. oțel oxidat, mecanism cilindric cor. 21.—
Cele de sub 25 și 26 sunt cea mai mici sa fotografie.

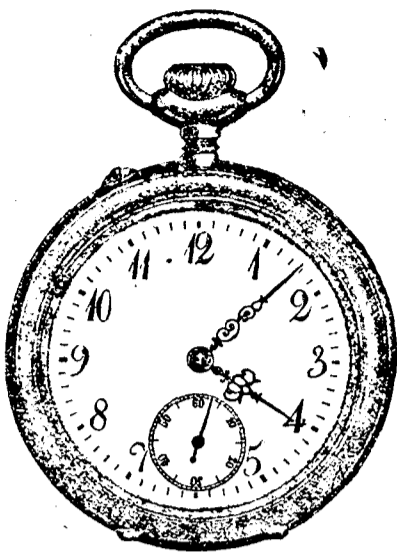
No 28. argint cu capac cor. 43-50.

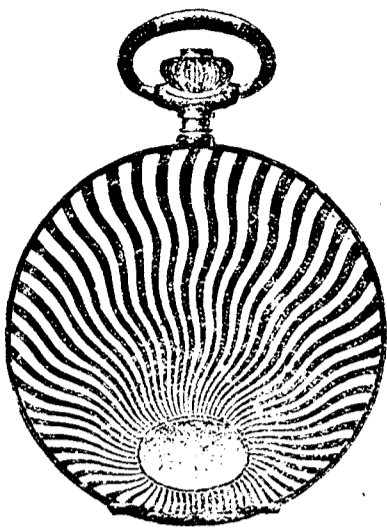
No 29. nichel simplu cor. 28
No 30. oțel simplu cor. 30
No 31. argint simplu sau gravat cor. 40.

Pentru ceasornice și gramofone noi se primește garanție de zece ani, pentru repara-
turi de cinci ani. Prețurile se înțeleg în rate, în bani gata se scade 12%.

Ceasornic de precizie de argint foarte fin, cu un capac gravat, remontoar ancoră, pe cinsprezece pietre.

Nr. 32, 43 cor. 50 b.
Nr. 32/a. Același cu un certificat de precizie a secundă, acomodată feritelor atmosfere și poziți unii, după observațiile Institutului astronomic elvețian Cor. 73-50.

Un foarte frumos ceasornic din argint tula cu capac dublu, mecanism ancoră pe 15 pietre, elegant incrustat în aur.

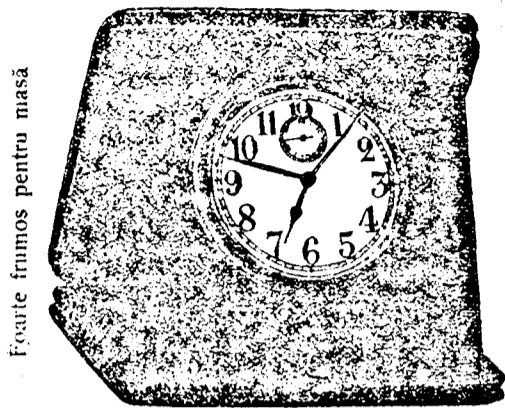
Nr. 33 . . . 36 Cor.

Sprânjiniți industria indigeană!

Noutate interesantă!

Noutate interesantă!

Un foarte frumos ceasornic așezat într-o bisaceta îngustă 105=105 m/m din piele veritabilă se poate închide ca un portofel cu mecanism ancoră, pe 15 pietre, deșteptător, sau cu bătăi, umblând neconținut 8 zile.

Foarte frumos pentru masa

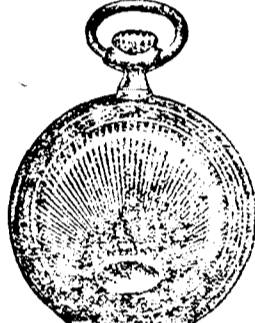
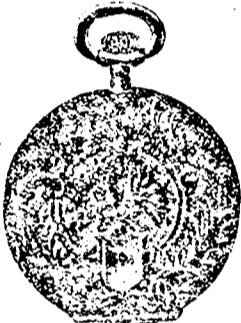
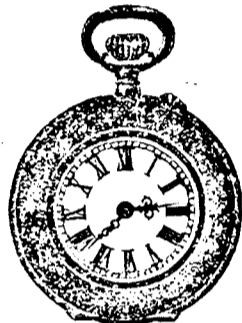
Deșenează prezent rețete înă m-
mal 1/2 din mărimea naturală a
ceasornicului.

Ceasuri de femei în cea mai bună calitate.

Ceasornic simplu de argint (oxidat negru) cu un capac mecanism precis, si indru pe zece pietre sau ancoră pe 15 pietre, sistem Omega.

Ceasornice femești din aur și argint cu capac simplu sau dublu, mecanism fin cilindric pe 10, ancoră pe 15 pietre, sistem Omega.

Nu dați banii la străini pentru marfă proastă

Nr. 68. . . Cor 18-
Nr. 69 mec. Om. C. 40-80
Nr. 70. Aplicat cu brățară de curea 21-
Nr. 71. Cea mai frumoasă ca brățară cu curea . . . 31-50

Nr. 72. De argint cu un capac . . . Cor. 28-
Nr. 73. De argint cu un (gravat sau simplu), sistem Omega . Cor. 45-60

Nr. 76. De argint, capac dublu Cor. 26-
Nr. 77. De argint, capac dublu, (gravat sau simplu), sistem Omega Cor. 51-20

Nr. 80. De argint cu un capac . Cor. 24-
Nr. 81. De argint cu un capac Cor. 28-
Nr. 82. De aur, cu un capac dublu (cu rasa nudeaur C.64-
Nr. 83. Cu un capac Cor. 30-
Nr. 84. Cu două capace Cor. 33-
Nr. 85. Cor. 78-
Nr. 86. Maitronic Cor. 88-

Nr. 64. Ceas deșteptător . . . Cor. 56.
Nr. 65. Deșteptător cu cifrele vizibile . . . Cor. 61.
Nr. 66. Cu mecanism ce merge opt zile . . . Cor. 56.
Nr. 67. Bătând cu un sunet plăcut ceasurile și sferturile . . . Cor. 75.

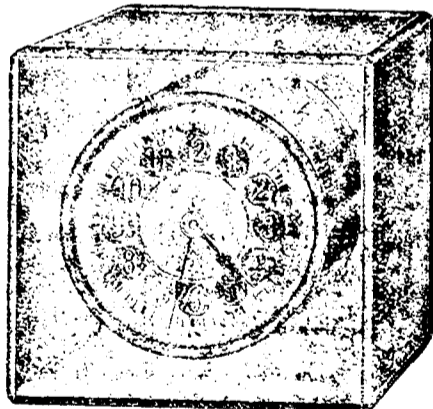
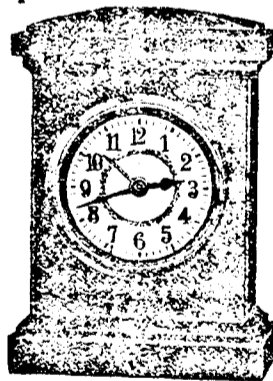
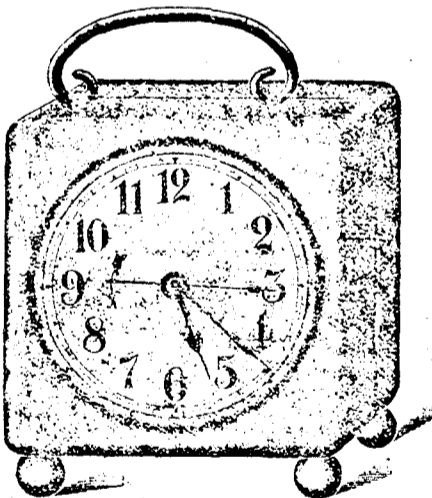
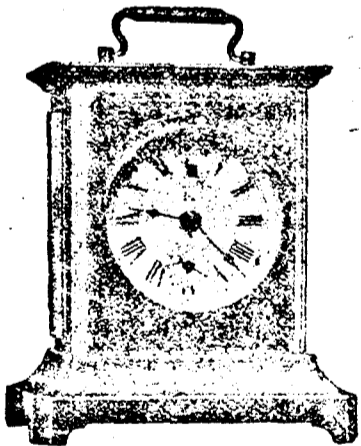
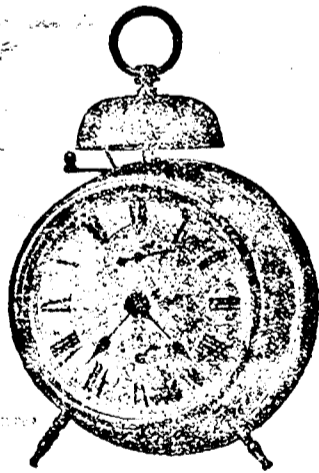
Ceasornice femești din argint tula cu decorații în email rusec. Mecanism cilindric pe zece pietre.

Ceasornice femești cu capac dublu, din aur, calitate felurită, cu gravuri ornamentale artistice și admirabile ști-fueli colorate (cuira sa e de aur), mecanism cilindric pe zece pietre.

Preț curent de ceasornice, lanțuri, inele, cercei de aur, bastoane de argint, brățare, pendule, tacâmuri de alpaca, ni-puri, brelocuri și obiecte decorativ, la cerere se trimite gratis.

Ceasornice deșteptătoare

în cutie nichelată, trase zâinic, umblă în ori ce poziție ar fi așezate.

Coas fără deșteptător.

Nr. 319. Cel mai bun deșteptător Baby, (cu o puternică placă scutitoare contra tor „Jocker”, ca mecanism. Mărimii înălțimea cu ureche mea cu ureche cu tot 17 cm. Cor. 5-70.

Nr. 320. Cel mai eselen, deșteptător „Jocker”, ca mecanism. Mărimii înălțimea cu ureche mea cu ureche cu tot 18 cm. Cor. 10-80.

Nr. 321. Deșteptător „Darling”, mecanism excelent. Mărimii înălțimea cu ureche cu tot 10 1/2 cm. Cor. 18. Cu o geantă imitație de piele Cor. 3-30.

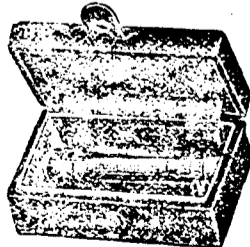
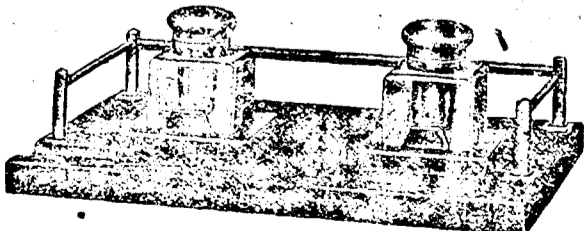
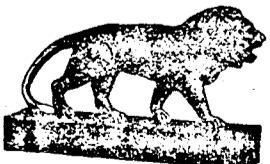
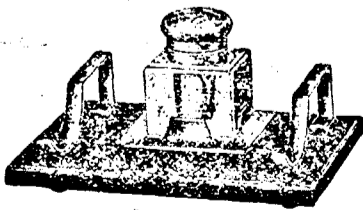
Nr. 322. Deșteptător foarte dragut cu cutia imitație de marmor. Înălțimea 10 1/2 cm. Cor. 13.

Nr. 323. Ceas de sticlă (foarte căutat) cu mecanism admirabil. Mărimii înălțimea 7 1/2 cm Cor. 12.

Decide asigurat.

Accesorii pentru masa de scris.

Imitații de marmoră foarte elegante. Obiectele frumoase cu daruri.

Nr. 314. Călimar, inv. de marmor cu decorații de alancă. Mărimii înălțimea 13=17. Cor. 10.

Nr. 315. Ligil. Cor. 1-80.

Nr. 316. Leu, ca decorație pentru birou, din argint, imit. de marmor admirabile decorații de : nă, 19=28 cm. mărime. Cor. 6.

Nr. 317. Călimar, imitație de marmoră neagră, cu decorații de : nă, 19=28 cm. mărime. Cor. 20.

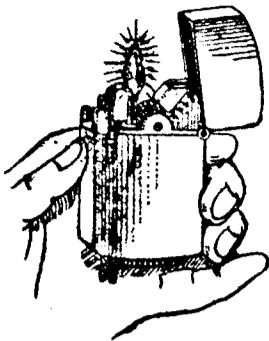
Nr. 318. Ecuestru din argint, antic, ca greut. pen-
tru hârtia pe birou, pied.
vă din oje) în cutie dragută
sin. de mar. 9=12. Cor. 6.
Prețul numai pe b. g. C. 7.

Un dar foarte frumos, im-
posibil să te tai. Cel mai
frumos brici englezesc au-
tomat din Alpaca, nichel-
lat, cu șase cuțite de rezer-
vă din oje) în cutie dragută
Prețul numai pe b. g. C. 7.

Conspectul celor mai bune aprinzătoare automate.

Cu aprinzătoarele înșirate aici folosința chibriturilor e de prisos și astfel se pot face însemnate economii anuale.

Aprinzătoarele sânt indispensabile pentru fumători și economia casnică. Foarte potrivite ca cadouri. Folosința întreagă costă abea câțiva bani. Să nu se confunde cu marfa rea și proastă de târguri. Se trimit numai contra ramburs sau anticiparea costului. Costul postal (fără considerare la aprinzătoare) de-fiecare pachet 50 bani. Pachetarea gratuită.

Nr. 1. Aprinzătoare de siguranță »Imperator«, din nichel, cu 2 cor. 50 bani. Nr. 1b. Aprinzătoare »Imperator« din argint de China, cu 3 coroane 50 bani. Nr. 2. Aprinzătoare »Duplex Imperator« cu iască și fiil de benzină, nichel. Se poate aprinde cu flacăra sau numai cu ochi de jar, prețul 3 coroane 50. Nr. 3. »Imperator« pentru masă din nichel, cu scrumiera 5 cor. Prețul de fiecare piatră de catran 20 bani.

Cele mai noi! Scăpărători foarte practice și indistrutibile. Foarte căutate!

Nr. 4.

Nr. 5 și 6.

Nr. 7 și 8.

Nr. 11.

Nr. 12 și 13.

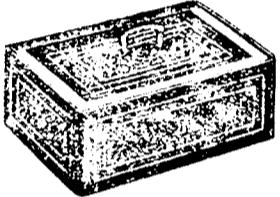

Nr. 16.

Nr. 15. »Bustul lui Napoleon« execuție artistică ca scăpărătoare, (foc veșnic) 8 coroane, în bronz 5 coroane 20 filerf.

Nr. 4. O dragălașă scăpărătoare »Cartuș« cu 1 cor. Nr. 5. Scăpărătoare »Patent« din nichel cu 1 cor. 30 bani. Nr. 6. Scăpărătoare »Patent« din nichel mai fină și îngustă cu 1 coroană 50 bani. Nr. 7. Scăpărătoare »Patent« din argint de China cu 2 cor. 40 bani. Nr. 8. Scăpărătoare »Patent« din argint cu o figură sportivă prețul cu 2.70 cor. Nr. 9. Scăpărătoare »Ora« din nichel cu 1 cor. 50 bani. Nr. 10. Aceeaș, format draguț, capac simplu, se aprinde deschizându-se, cu 4 coroane. Nr. 11. Scăpărătoare de perete din nichel, 12 cm. mărime, indispensabilă pentru orice casă cu 2 cor. 20 bani. Nr. 12. Scăpărătoare pentru masă din nichel, 9.5 cm. în diametru, cu scrumieră prețul 3 coroane. Nr. 13. Aceeaș, mai mare cu scrumieră 15 cm. în diametru, foarte potrivită pentru casinuri și restaurante prețul 4 cor. Nr. 14. Foarte draguță scăpărătoare pentru masă reprezentând un »Câtel« de 10 cm. cu coada nobilă, prețul 1 cor. 80 bani. Nr. 15. »Bustul lui Napoleon« execuție artistică în bronz, ca scăpărătoare pentru masă, un frumos decor cu 4 coroane 50 bani. Nr. 16. O aprinzătoare hazlie 1 coroană 50 bani.

De vrei să-ți fie bani, giuvaerele, actele și cheile în siguranță, de vrei să dormi liniștit și să pleci fără griji de acasă cumpărăți o casă de fier Noutate?

Foarte frumos obiect pentru cadouri. Se află în trei mărimi.

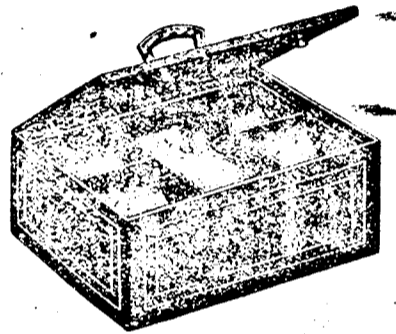
„VIPERA“

cu signal contra spargere.

Indispensabilă pentru industriași, negustori, proprietari, administratori, preoți oficanți și gospodării mai estinse.

Fabricat masiv cu frumoase poleci, nu poate fi deschis cu chei false, are puternică incuetoare model Wertheim.

Se vinde în rate. — Sânt mai multe mii în circulație.

Casa de siguranță VIPERA, înlocuiește cu succes costisitoarele și și greoaiele case wertheimiene, căci cu teacă sunt mici, banii, juvaerele și actele pot fi păstrate sigur în ele contra furtului, căci îndată ce o mișcă cineva sau încearcă să o deschidă, signalul interior începe să abărnăie asurzitor, până când nu vine stăpânul și deschizând casa, îl oprește. Aparatul funcționează fără întrerupere patru zeci și opt de ore.

Fiecărei case VIPERA i se alătură și o cheie de rezervă. Fiecare cheie are formă deosebită așa că o casă nu poate fi deschisă cu cheia celeilalte.

Mărimea I, 10x15.5x22 c/m, grea de 2.5 kgr., în bani gata 36 cor., în rate 42 cor.

Mărimea II, 11x19x24.5 c/m, grea de 3 kgr., în bani gata 44 cor., în rate 52 cor.

Mărimea III, 14.5x25x35.5 c/m, grea de 4.5 kgr., în

bani gata 60 cor., în rate 70 cor.
Se găsesc pentru aceste case și sertare de bani deosebite — cum se vede la desennul din dreapta. La mărimea I pe bani gata cor. 3.40 bani, în rate 4 cor. la mărimea II, pe bani gata cor. 4.40, în rate cor. 5.20, la mărimea III, pe bani gata cor. 6.11 cor., în rate cor. 7.20. CONDIȚIILE DE VÂNZARE ÎN RATE VEZI MAI SUS.

Cui i-e dragă sănătatea își cumpără mașină de dospit! Indispensabilă pentru ori-ce casă mai bună!

Noutate practică.

Declarație.

P. T.

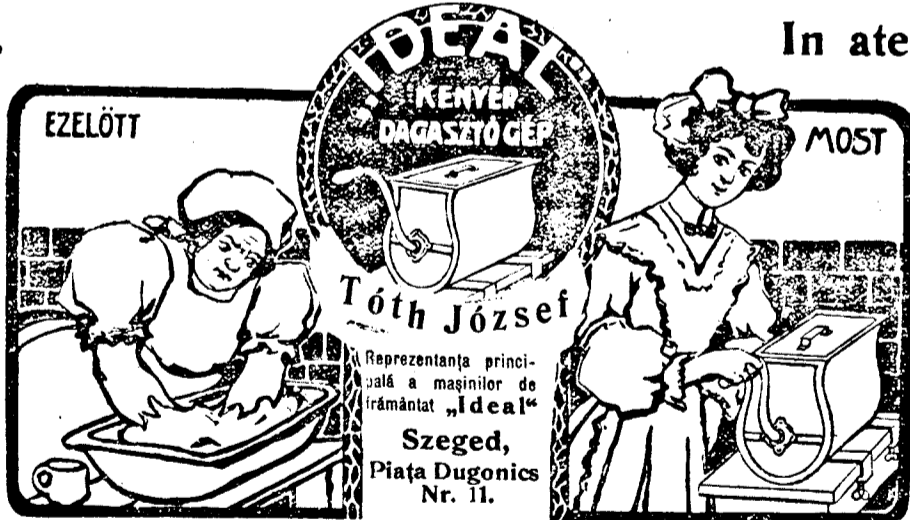
Am văzut la fata mea contesa, Almássy o mașină de dospit cu care era pe deplin mulțumită.

Trimitem te rog și mie la gara Zelan.

Görcs, 22 Nov. 1909.

Cu stimă:

sen. baroneasa Neculai Wesselényi

In atențiunea femeilor.

Declarație.

P. T.

Mașina de dospit trimisă de dumneata e o adevărată binecuvântare, căci fiind învățator sărac cu familie mare și nevasta suferindă, nu puteam cumpăra pâine delă brutar fiind scumpă ci trebuia să coacem acasă, etc.

Eger, 6 Octomvrie 1910.

Cu stimă:

Szerényi Béla, inv. ref.

Pâinea bună și gustoasă e o mândrie pentru fiecare gospodină ce se respectă, dar oine nu cunoaște felul greu și neplăcut al frământării primitive cu mâna și toate deaproapele lui.

Care femeile nu se teme de primejdia împreună cu aceasta, la care și expune familia și pe sine, mai ales acum când aerul e imbibat de microbii tuturor boalelor. Căci o mică rană sau o microscopică murdărie sub unghie, e suficientă pentru inficierea întregii familii.

Pentru încunjurarea acestora servește mașina de frământat distinsă cu medaliile de aur și diplome și recomandată de medici, care în urma avantajelor și ușoarei manevrări satisface celor mai exagerate gusturi și pretențiuni răspândită căci curățenia e condiție primordială, atât în palate cât și în solibe sărace.

Orice gospodină care ține la familia sa să nu presete e o comanda mașina de frământat »Ideal«, care are următoarele avantaje:

I. Curățenie: Având în vedere că frământatul cu mâna e de prisos, e esclusă orice inficiere;

II. Manuarea ușoară, încât orice copil de 9—10 ani poate frământa până în 8—10 minute, astfel nu avem nevoie de servitoare.

III. Frământare uniformă: prin ce pâinea e sănătoasă, gustoasă și digestibilă.

IV. Economie de timp: Deși pregătirea pâinii se face în acelaș ordin și condiții totuș frământarea reclamă de 3—4 ori mai puțină vreme.

Mașina de frământat »Ideal« e indispensabilă pentru restaurante, cafenele, spitale, sanatorii, căci curățenia e o condiție vitală pentru aceasta. Prețul mașinilor de frământat »Ideal« în bani gata: mărimea I, lungă de 35 c/m, pentru o pâine mare cor. 25, în rate cor. 30. Mărimea II, lungă de 44 c/m, pentru două pâini mari cor. 34, în rate cor. 40.

Condiții de plătire în rate la pagina de mai sus. Felul întrebuirii: Aplicând aparatului esia și manivela, punem în troaca aparatului făina cernută, dospeala,

cartofii etc., și numai pe urmă apa caldută. Pe urmă învățăm manivela de 3—4 ori în o direcțiune, și tot de atâtea ori în cea adversă. După 6—7 minute de învățire vedem că suntem gata cu frământatul, scoatem esia și coca o punem într'un coș sau o lăsăm în mașină să dospească.

E recomandat să frământăm în mașină numai cantitatea de făină scrisă, dacă voim mai multă, să se frământă de două ori.

Ca garanție despre curățenia și practicitatea mașinilor mele de frământat »Ideal« poate servi numărul considerabil de scrisori de recunoștință cari sosesc zilnic.

Mașina de frământat »Ideal« la expoziția de economie casnică din 1908 a fost distinsă cu diplomă și medalia de aur. Pâinea sănătoasă și curată nu putem produce decât cu mașina brevetată pentru frământat »Ideal«.

Rog răspândiți-mi catalogul și recomandați-mă în cercul cunoștințelor dumneavoastră.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **PARTENIU COSMA,**

directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

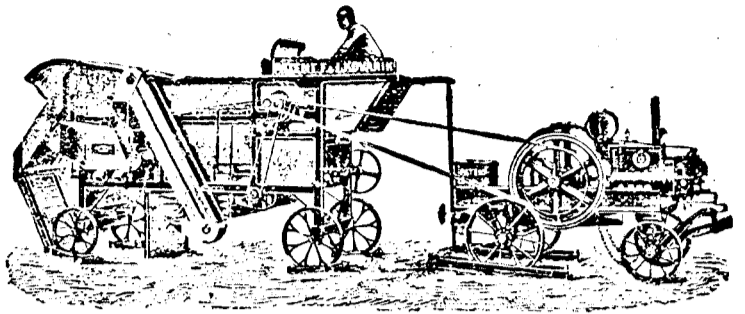
„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afari sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca gener. de asigurare”

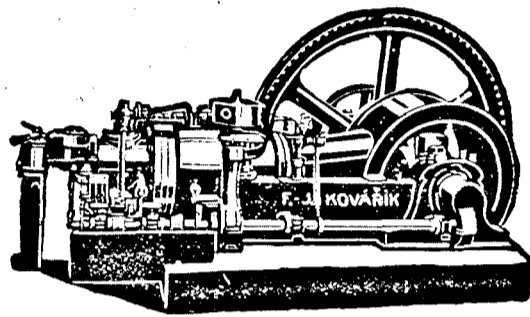
Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei”).

Fabricat de primul rang.

Chezășie pentru funcțiune sigură.

Cel mai nou sistem de mașini de treerat cu abur sau motor, construcție patentă.

Motoare cu olei brut și motoare sugătoare cu gaz, presiune mare, sistem Diesel.

Despărțământ pentru tot felul de mașini agronomice. Mașini de abur, de treerat, secerat, cosat, sămănat etc. În cea mai solidă executare.

Kovárik F. és J.

prossnitzi gép- és motorgyár r.-társ. fióktelepe.

Budapest, V., Szabadság-tér. Nr. 14.

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipke áruház)

din strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde pe un preț foarte ieftin:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate.

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei 35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei . . . . . 90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe . . . . . 20 cr.	Ismene trico, jaeger, pentru bărbați și femei 80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi 45 cr.	Trico pentru copii, jaeger . . . . . 50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți . . . . . 25 cr.	Blouse flanel . . . . . 75 cr.
Gamasch de lână pentru copii . . . . . 45 cr.	Neglige flanel . . . . . 2.70 cr.
Mănuși glacé căptușite pentru femei . . . . . 75 cr.	Blouse din materie . . . . . 1.20 cr.
Mare deposit în dantele spre ales!	Cămăși pentru copii R. chiffon 85 cr.
	Cămăși pentru copii zephir colorat 85 cr.
	Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.
	Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.
	Cămăși pentru femei R. Chifon 75 cr.
	Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.
	Jipon de klott cu crețe duple 1 fl 50 cr.
	Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.
	Taft de mătase 70 cr.
	Blouse de mătase vârgate 70 cr.
	Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20
	Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.
	Batiste, duzina cu 58—1.20 cr.
	Gulere numai 7 cr. bucata
	Mangete părechea 6—8 cr.
	Congre lucru de mână 1 fl. 25 cr.
	Dantelă metru dela 1 cor. in sus
	Pânză de dantelă dela 25 cr.
	Gulere de dantelă 50 cor.
	Cravate pentru bărbați 10 cr.
	Mănuși glacé obicinuite 58—85 cr.
	Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
	Ciorapi pentru femei 39 cr.
	Bretele 30 cr.
	Mare deposit în dantele spre ales!

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de acestea au sosit în mare cantitate cărpe de berlin împletite, cărpe nimalaia, gilețe împletite, gilețe înpletite și trico pentru femei, paltoane, caracii pentru copii, Șaluri împletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, aceporințe de pat tüll, corsete reform. Surțe de luster și clott. Covoare linoleum. Albituri fine pentru femei. ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă: **Csipke Aruház.**

„Millenium”

Berărie și refectoric

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că atât cu ocaziunea sfințelor sărbători de Crăciun cât și în alte zile, desfac de mai multeori la zi

Bere de Résvény

Săli și odăi separate, aranjate din nou în stil modern, stau la dispoziția onoratului public, atât pentru conveniri sociale cât și pentru petreceri și ospete.

Cu stimă :

Schuch Ferenc,

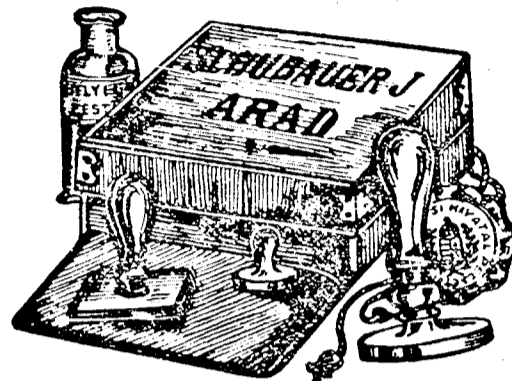
proprietarul berăriei „Millenium”

Mâncări gustoase! Vinuri excelente!

SCHUBAUER I.

ATELIER PENTRU STAMPILE DIN GUMI
ELASTIC, ȘI GRAVER

ARAD, Strada Salac Nr. 3.

Să efectueze gravări după scrisori, emblemă, monograme; să pregătesc ștampile (sigile) de oțel, aramă ori din gumi elastic, ștampile cu emblemă; cuile pentru steag; insignii pentru corporațiuni, societăți de sport. — Depozit în mașini de numerotare și datare, prese pentru convexitate, prese de mână „PERFECT” și ștampile de lux.

WEISZ HUGÓ

FOTOGRAF ARTISTIC

ARAD.

Artist fotograf chemat la toate expozițiile internaționale.

Distins cu medalie de aur la expoziția internațională de artă fotografică din

BUDAPESTA 1910

ST.-PAUL 1911

(MINESOTA AMERICA)

LONDRA 1910

HAMBURG 1911

KIEW 1911

LONDRA 1911

Atelier: Andrásy-tér 16.

Diplomă de aur, Oradea-Mare 1891
Diplomă de argint, Budapesta 1885

Fondată în 1892

Schäffer József

compacteur, Arad Strada Salac Nr. 3.

Telefon Nr. 762.

Lucrări bune, durabile! Serviciu
prompt! Prețuri avantajoase!

Fondat în anul 1891.

Telefon Nr. 108.

Rubinstein Mór

Transport de povară cu automobil. — Afaceri de expediție și
comisionaj. — Întreprindere pentru mărfuri, transport de mobile.

Călese închise, pe dinăuntru tapetate, trăsură pen-
tru transport de mobile de câte 6, 7, 8 și 9 metri.

**În localurile mele uscate să primesc
orice fel de înmagazinări (depozitari).**

Cancelaria:
ARAD,
Palatul Minorităților.

Cele mai elegante și cele mai
moderne ornamente pentru haine
și articole moderne pentru dame
se capătă la firma

Kell Mano

A r a d.

Prăvălia de coloniale și delicatose

Lázár Gyula

Arad, Piața Andrassy Nr. 18.

Își recomandă magazinul bogat asortat cu măr-
furi mixte și coloniale, cel mai bun ceai, rum,
ori-ce ape minerale, vinuri din țară și străi-
nătate, șampanie și coniac ungurese și francez
pe lângă prețuri convenabile. La cumpărături
în bani gata scadență de 2%. Impachetarea gra-
tuită. Comande din provincie se efectuează prompt.
Asigurând prea onorabil public de serviciul cel
mai coulant, semnez cu stimă: **Lázár Gy.**

**Fabrica maghiară de
= material de paie =
societate pe acții în Arad**

cumpără paie bune curate de grâu, cu preț
potrivit. Tot acolo se capătă gunoiu și
șelac de cărbuni.

= 1911 =

S'a deschis expozițiunea pentru „Crăciunul românesc“
dela bazarul-mare a lui

FISCHER SIMON

ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér) Nr. 12.

ALEGERE URIAȘĂ.

Jucării pentru copii!
Cadouri!
Articole de lux și pielării!

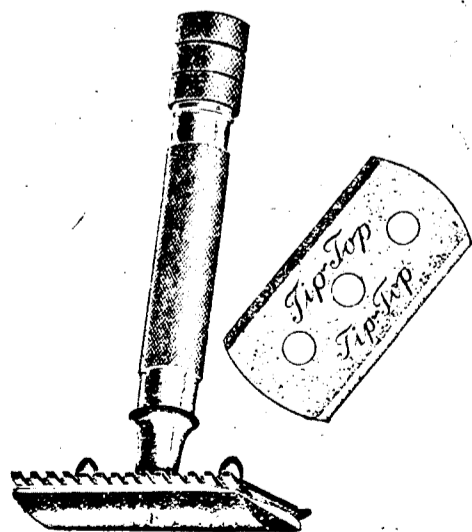
ARANJAMENT LUXOS.

Articoli de modă pentru domni!
„ „ „ „ dame!
Corfe și trăsuri pentru copii!

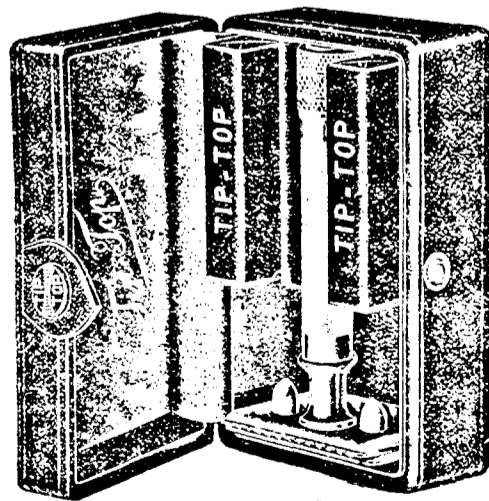
Cele mai moderate prețuri se pot vedea în galantare!

J. NADER CUȚITAR.

ARAD. (Palatul-Minoriților).

Indeplinește tot felul de ascuțiri și reparări, ce cad în această branșă. — Are în depozit cele mai fine articole de oțel: bri-ceaguri, foarfeci, briciuri precum și farfurii alese și diverse articole de alpaca soiul renumit Szandrik. Atelier special pentru
:-: reparări. :-:

Stabiliment de ascuțitorie aranjată cu putere electrică.

MAGYARI FERENCZ

Fondat în 1873. — Apad, Strada Zrinyi No. 6. — Fondat în 1873.

Atelier pentru mașini și unelte agronomice, rechisite tehnice, cement, material pentru zidire și depozit de slănină.

Reprezentantul fabricelor: Hofherr & Schrantz și Clayton & Shuttleworth.

Telefon urb. și comitatens No. 30. — Lostsparcassa și Cec conto No. 8638.

Cu adânc respect aduc la cunoștința prea on. public cumpărător, că atelierul înființat de fie iertatul meu bărbat: Magyari Ferencz, care sustă de aproape 40 de ani sub firma: „Magyari Ferencz gazdasági gép és műszaki felszerelések raktár“ îl voi susține și pe viitor, încredințând toată conducerea jinerelui meu domnului:

ZÖLDY M. JÁNOS

Am reprezentanța firmelor Hofherr & Schrautz și Claytton & Shuttleworth cunoscute în toată lumea; asta e garanța că în atelierul meu de comisionaj stă la dispoziție și pot oferi on. public, produsele probate și dovedite de cele mai bune, a primelor fabrici din lume.

Pentru ca să fiu demn de încrederea și bunăvoința on. mei cumpărători, îi asigur, că pe cum întrecut așa și în viitor — mă voi nizu a servi în toate afacerile cu cea mai mare prompteță și după cea mai bună cunoștință.

Rugând binevoitorul sprijin, senmez

Cu profundă stimă:

Văd. MAGYARI FERENCZNÉ.

Arme de vânătoare
sistem Novotny,
Revolvere
sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binoeluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate modern de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată măsurimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

in conturent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

GUTTMANN și BERGER

Prăvălie de confecțiuni pentru bărbați

ARAD, Andrassy-tér Nr. 21.

Telefon pentru oraș și comitat 285.

Recomandă în atenția publicului, magazinul său, bogat asortat cu cele mai frumoase și moderne pălării, cămăși, gulere, manjete, cravate, batiste, mănuși, ciorapi, umbrele, bastoane, berete, și alte diferite articole.
Articole noi sosesc zilnic.

Comandele din provincie se execută prompt.

Cere sprijinul On. public:

GUTTMANN și BERGER.

Cel mai bun cadou de Crăciun

este o mașină de spălat sistem John, numită „Teligöz“. — Față de spălatul cu mâinile oferă — pe lângă cea mai mare erutare a albiturilor — în lucru, săpun, material de foc și apă, o economisare de 75%.

Se află de vânzare la firma

Pöhm János,
Arad

în colțul stradei Eötvös și Szabadság-tér.

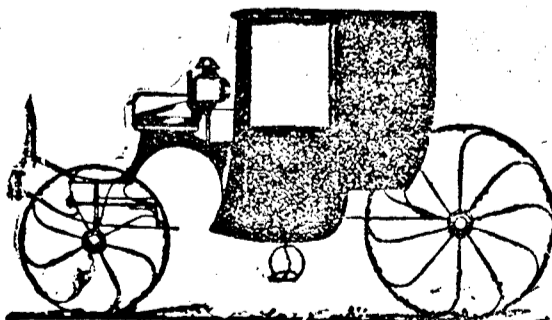
Kováts és Thomay

fauri și fabricanți de trăsuri

Arad, Strada Kossuth Nr. 2.

Avem onoare a recomanda atelierul nostru cu renume bun de

făurit și fabrică de trăsuri.

După cunoștințe de 7 ani câștigate în fabrica Kölber Testvérek, furnisorii curții regale, ne-am așezat aici și suntem în poziția a satisface celor mai mari recerințe. Pregătim trăsuri nouă în orice execuție, asemenea facem reparaturi pe lângă prețuri convenabile.

Depozit de trăsuri gata.

Catalog gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,
faur și fabricant de trăsuri.

Telefon Nr. 558.

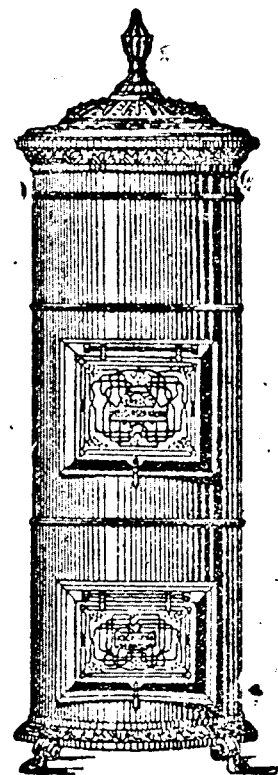
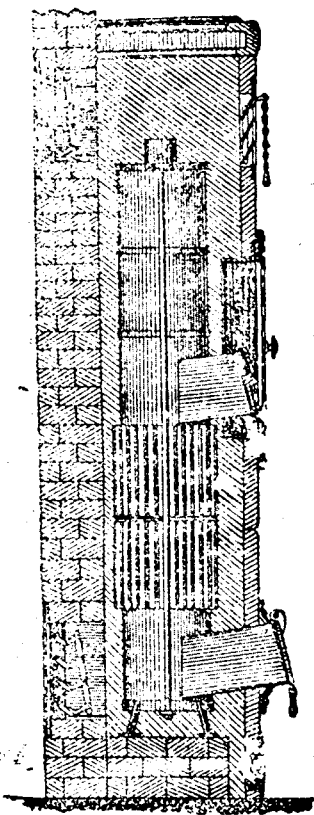
Szilágyi és Társa

Arad, Str. Béla (Béla-tér) Nr. 2.

Distins cu „Grand Prix“ și marea Diplomă de onoare, de la expoziția internațională din Timișoara în 1908.

Distins cu „Grand Prix“ și marea Diplomă de onoare, de la expoziția internațională din Timișoara în 1908.

Recomandă căhale și cuptoare pentru cină (mașini de gătit) din material rezistent la foc, recunoscute ca cele mai bune.

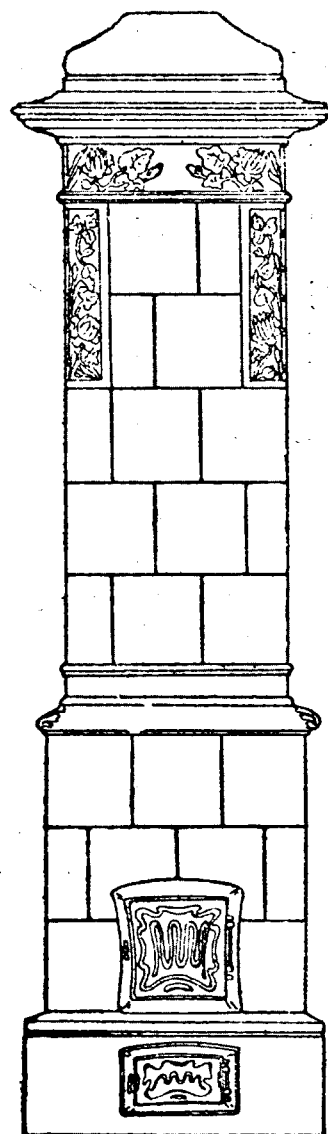
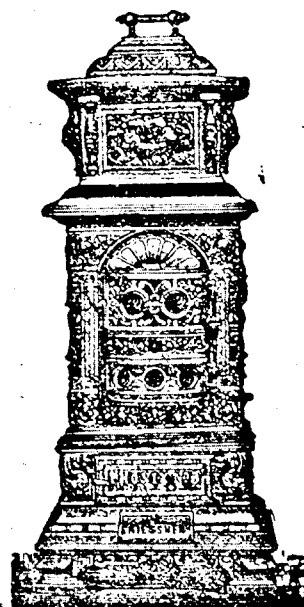
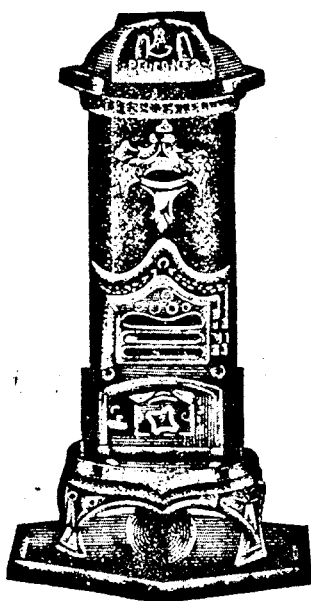
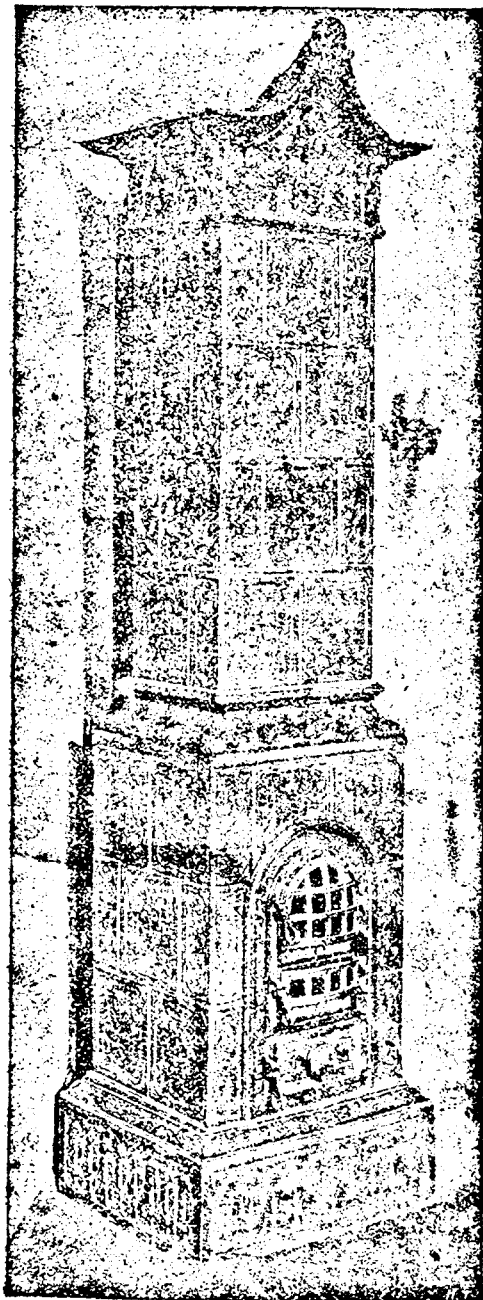
Se angajează pentru a providea cu aranjament de încălzire dela centru, după sistem „Maidinger“. Căptușirea vanelor de scaldă și de păreți — pe lângă cele mai moderate prețuri.

Mutarea cahalelor și a cuptoarelor precum și ameliorarea lor, să efeituește urgent și special.

Depozit în olane și cahale cu încălzire rapidă.

Cu preț-oferte și desemnuri servim cu promptetă.

Depozit special de fabrică în cahale continuu arzătoare sistem „Riesner“.

Cahale sistem „Riesner“ continuu arzând.

Domán Sándor

casă de covoară

Arad.

Asortiment mare în co-
voare adevărate Persane
și de Smyrna.